

**T.C**  
**SELÇUK ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**  
**SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDE TÜRKÇE DERS**  
**KİTAPLARINDAKİ ŞİİRLERİN ÇOCUK EĞİTİMİ**  
**AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Danışman**

**Yard. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU**

**Hazırlayan**

**Şeyda GÜCAL ŞAHİN**

**044214021009**

**Konya - 2007**

## İÇİNDEKİLER

|                  |        |
|------------------|--------|
| İÇİNDEKİLER..... | I-II   |
| ÖNSÖZ.....       | III-IV |

### BÖLÜM I

|                         |       |
|-------------------------|-------|
| GİRİŞ.....              | 1-2-3 |
| PROBLEM.....            | 4     |
| AMAÇ.....               | 4     |
| ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ..... | 4     |
| SINIRLILIKLAR.....      | 5     |

### BÖLÜM II

|                              |   |
|------------------------------|---|
| YÖNTEM.....                  | 5 |
| ARAŞTIRMANIN MODELİ.....     | 5 |
| EVREN VE ÖRNEKLEM.....       | 5 |
| VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ..... | 5 |
| VERİLERİN ANALİZİ.....       | 5 |

### **BÖLÜM III**

|                                     |       |
|-------------------------------------|-------|
| <b>TANIMLAR</b> .....               | 6     |
| ÇOCUK VE EĞİTİM.....                | 6-18  |
| ÇOCUK VE EDEBİYAT.....              | 19-21 |
| EDEBİYAT VE EĞİTİM İLİŞKİSİ.....    | 22-23 |
| HALK EDEBİYATININ OLUŞUMU.....      | 24    |
| ŞİİRLER HAKKINDA GENEL BİLGİ.....   | 25    |
| ÇOCUK ŞİİRLERİNDEKİ NİTELİKLER..... | 26-28 |

### **BÖLÜM V**

|                                                  |        |
|--------------------------------------------------|--------|
| <b>ŞİİRLERİN TEMALARA GÖRE İNCELENMESİ</b> ..... | 29-186 |
|--------------------------------------------------|--------|

### **BÖLÜM VI**

|                                |         |
|--------------------------------|---------|
| <b>SONUÇ VE ÖNERİLER</b> ..... | 188-189 |
|--------------------------------|---------|

|                       |              |
|-----------------------|--------------|
| <b>KAYNAKÇA</b> ..... | -190-191-192 |
|-----------------------|--------------|

## ÖN SÖZ

Eğitim, çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için insanları etkilemektir. Bu etkileme, geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtip benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hüneler kazandırma yoluyla olur.<sup>1</sup>

İnsanın başarılı bir toplumsal varlık olabilmesi, topluma karşı sorumluluklarını başarıyla yerine getirebilmesi için eğitilmesi gerekir. Yardımlaşma, işbirliği, kurallara uyma, yurt ve vatan sevgisi gibi davranış ve değerler eğitimle insana kazandırılarak onun topluma yararlı, etkin bir üye olması sağlanır. Bu değerleri kazandırırken, eğitim işlevlerinin yapıldığı kurum olan okula gereksinimimiz vardır. Okul, çocuğun gelecekte sağlıklı, başarılı ve mutlu olması için uygun ortam hazırlar. Okul, eğitim aracılığıyla insanı kendisi için yararlı ve yeterli kılmaya çalışırken, bir yandan da onu içinde yaşadığı topluma ve tüm insanlığı yaralı, toplumsal bilinci gelişmiş bir insan olması için eğitmeyi amaçlamaktadır.<sup>2</sup>

İnsan her şeyden önce düşünen bir varlıktır. İnsanın yaratıcı gücünden doğan en önemli ürünlerden biri de edebiyattır. Edebiyatın içinde çocuksu bir yöneliş olan çocuk edebiyatı da çocuk dünyasının bütün zenginliklerini yansıtır. Çocuğa göre bir anlatımı özünde taşır. Dil, çocuğun algılama düzeyine göre biçimlenir. Çocuk edebiyatında en önemli ilke çocuğa göreliktir. Çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun olması gerekir.<sup>3</sup>

Hayal dünyasında yaşayan çocuğa ulaşmak için; çocuk edebiyatının bir türü olan şiirlerden yararlanılır. Çocuğa güzellik ve insanlık duyguları ile ulus ve yurt sevgisi, Atatürk sevgisi, doğa sevgisi, ana dilini sevdirmek, kültürel değerlerimizi öğretme bakımından şiirin, çocukların eğitiminde yadsınmaz bir yeri vardır. Şiirler hoşgörü, dayanışma, çalışkanlık, sevgi gibi insana özgü temel duyguları geliştirip pekiştirirler.

Sonuç olarak; şiirler insana özgü bazı değer ve niteliklerin kazanılmasında ve bir takım değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar. Şiirler çocukların hayal ve duygu gücünü artırıp, zenginleştirmektedir. Bu da ana dilin kavranması ve geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Ayrıca dinleme alışkanlığı, ifade becerisi de kazandırmaktadır.

---

<sup>1</sup> Cahit Kavcar, **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara, 1982, s.1.

<sup>2</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?**, Ankara, 2000, s.2 – 3.

<sup>3</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.9-19.

Şiirler, sadece çocukların dinlemekten zevk aldıkları bir edebiyat türü olmayıp çocukların okurken özlemlerini, hayallerini, umutlarını ve yaşama heyecanlarını da buldukları bir edebiyat ürünüdür.

Bu araştırma ile İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki şiirlerin çocuk eğitimine etkileri incelenmiştir. Çocuklara daha etkili bir öğrenme sağlamada şiirlerin etkileri üzerinde durulmuştur. Şiirler yoluyla onların temiz yüreklerinde yurt, aile, arkadaşlık, doğa sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışılmıştır. Ancak bu suretledir ki çocuklarımız, memlekete yararlı birer vatandaş ve mükemmel bir insan olurlar.

Çalışmam sırasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, sayın tez danışmanım Seyit EMİROĞLU'NA sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şeyda GÜCAL ŞAHİN

Haziran 2007

## I. BÖLÜM : GİRİŞ

Eğitim, öğrencide istenilen davranışları geliştirmek, kusurlu davranışları düzeltmek, istenmeyen davranışları silmek gibi amaçlarla yapılır. Eğitime tabi tutulan kişilerde, eğitim sürecinin sonucu olarak, planlanan davranış değişikliklerinin meydana gelmesi beklenir. Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreçtir.

Eğitim olmasaydı çağların birikimi olan kültür ve medeniyet mirası kaybolurdu. Demek oluyor ki; toplumun gelişmesi eğitime dayanmaktadır. Kendimizden önceki nesillerin mirasını eğitim yoluyla kazanıyor, bunlara kendi bilgilerimizi ilave ederek bizden sonraki nesillere eğitim yoluyla aktarıyoruz. Böylece kültürün devamını ve gelişmesini temin ediyoruz. Bu anlamda eğitim geçmiş nesillerle, yaşayan neslin ve gelecek nesillerin arasındaki vazgeçilmez bağlantıyı kuruyor.<sup>4</sup>

Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlayabilmeleri için bireyleri etkilemektir. Bu etkileme geçmişteki kültürel değerleri tanıtır benimsenmekle, bugünün gerçeklerini göstermekle ve geleceğe yönelik değerler kazandırmakla olur. Eğitimin esas amacı da kültürel değerlerimizi koruyarak, yarınlarımızı güvence altına almaktır.

Çocuklarımızın ilgi ve gereksinimleri yönünde, eğitimin amaçları doğrultusunda gelişmeleri, yetişmeleri öğrenmedeki başarılarına bağlıdır. Öğretmenin görevi; etkin öğrenme koşullarını bilerek, çocukların karşılaştığı güçlüklerde onlara yardımcı olarak, öğrenmelerini kolaylaştırmaktır. Öğretmen, öğrenme çabasında olan çocuğa yardımcı olmalıdır. Çocuk öğrenme yaşantısı içinde amaçlanan davranışları, beceri ve bilgileri öğretmenin rehberliğinde öğrenecektir.

Öğrenme sürecinin etkin kılınmasında, eğitimin her aşamasında ve türünde gerçekten olumlu sonuçlar almak için çocuk kişiliğini temel almak, çocuğa saygılı olmak, onu iyi anlayarak yaklaşmak gerekir.

Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun doğal ihtiyaçlarının yanında bir takım ruhsal ihtiyaçları da vardır. Bu ihtiyaçları karşılamada çocuk edebiyatı yazınlarının işlevi büyüktür. Çocuk edebiyatı yazınları ile hoş vakit geçirerek hayal dünyalarını genişletirler. Çocukların ilgi, istek ve yetenekleri eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir. Bu eğitimsel kurallar çocukla büyük arasında daha da belirgindir.

---

<sup>4</sup> Halis Ayhan, **Eğitim Bilimine Giriş**, İstanbul, 1995, s. 18.

Duyuş, düşünüş, algılayış ayrıcalığı her zaman büyük ve derin bir uçurumu belirler. Bundan dolayıdır ki; çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç duyulmuştur. Büyükler için yazılan her türlü kitabın dil, anlatım ve içerik bakımından çocuklarca anlaşılamayacağı, büyüklerin beklenti ve ilgileriyle, çocukların beklenti ve ilgilerinin ayrı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerini okuyan çocuk okulda daha başarılı olur. Sözcük dağarcığı zenginleşir, anlama, anlatma ve düşünme gücü gelişir. Bir toplumu aydınlığa götüren en önemli unsurlar sanat ve kültürdür.

Edebiyatımızın bir türü olan şiirlerle, kültürümüzü öğrencilere aktarabiliriz. Kültürümüzün aydınlığı ile çocuklarımızı zenginleştiririz. Çocuklara şiirler yoluyla Atatürk, vatan ve bayrak sevgisini, kültürümüzün ve ülkemizin zenginliklerini, Türk çocukları olarak üzerlerine düşen vazifeleri öğretebiliriz.

Şiirler; çocukların hayal ve duygu gücünü artırıp, zenginleştirmektedir. Bu da kültürün kavranmasında ve geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Çocukta iyilik, kötülük, güzellik, çirkinlik, adalet, vatan sevgisi, ana sevgisi, gurbetlik gibi duyguların oluşmasına yardımcı olmuştur. Şiirler yalnızca çocukların dinlemekten zevk aldığı bir edebiyat türü olmayıp, yediden yetmişe tüm bireylerin sevdikleri ve dinlemekten zevk aldıkları bir edebiyat türüdür. Şiirler insanların özlemlerini, hayallerini, umutlarını, sevdalarını ifade eder.

Araştırmada öncelikle; eğitim ve eğitim yoluyla bireylerin kazanımları, çocuk eğitiminde öğretmenlerin dikkate alınması gereken konular, çocuk ve eğitim, çocuk edebiyatı yazınlarının eğitici ve öğretici yönü, çocuğu anlamak için çocuğun gelişim özelliklerinin öğrenilmesi gerekliliği, edebiyat ile eğitim arasındaki ilişki, halk edebiyatı ve edebiyatın bir türü olan şiirler hakkında genel bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada; edebiyatın bir türü olan şiirlerin, çocukların eğitimine olan etkileri ile 2005-2006 öğretim yılı ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki farklı yayın evlerine ve ( 1.- 5. ) sınıflara ait şiirler, temalarına uygun olarak;

1. Dil, vezin, kafiye
2. Sanat
3. Kelimeler
4. Cümle yapısı
5. İkilemeler
6. Somut ve Soyut kelimeler
7. Sert sessiz Benzeřmesi, ünsüz yumuşaması, ünlü düşmesi
8. Kelimelerin çoğul halleri
9. Sıfat ve isim tamlamaları
10. Zamirler açısından incelenmiştir.



### 1.1. Problem

Şiirlerin, hayal gücü, duygusallık, uyum ve ölçü gibi birtakım içerik, anlatım ve biçim özellikleriyle diğer edebiyat eserlerinden ayrıldığı görülür. Şiir düz yazıya göre, daha çok estetik değerler taşıyan bir türdür.

Çocuğa güzellik ve insanlık duyguları ile ulus ve yurt sevgisi kazandırmada şiirin etkisi çok önemlidir. Anadilini sevdirmeye ve onun zenginliğini tanıtmaya, bir duygu, düşünce ve izlenimin sanatlı bir biçimde nasıl anlatılabileceğini öğretme bakımından da şiirin çocukların eğitiminde büyük işlevi vardır.

Bu araştırma ile, ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirler, temalarına uygun olarak incelenecektir. Buna dayalı olarak; şiirlerin çocuk eğitimine etkileri nelerdir? Sorusuna cevap aranacaktır.

### 1.2. Amaç

Yapılan araştırmanın amacı; ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin, temalarına uygun olarak incelenmesi ve eğitim açısından çocuğa kazandırabilecek davranışları tespit ederek, şiirlerin eğitimde kullanılmasını sağlamaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Türkçe ders kitaplarındaki şiirler, hangi temaları içermektedir?
- Şiirlerde verilen duygu, eğitimde nasıl kullanılabilir?
- Şiirler, çocukları hangi yönden eğitebilir?
- Şiirler, çocuklara hangi davranışları kazandırabilir?
- Çocuk şiirlerinde aranan nitelikler nelerdir?

### 1.3. Araştırmanın Önemi

Olayları, insanları, cansız varlıkları duygulu ve etkili bir biçimde anlatan şiirler, çocuğun bir çok ruhsal ihtiyacını da karşılar. Şiir dinleme ve okuma alışkanlığı kazanan çocuk, anadilinin zenginliğini daha iyi kavrayacaktır. Bu araştırma; ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri kapsamaktadır. Ayrıca çocuk eğitiminde şiirlerin nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmuştur.

## **1.4. Sınırlılıklar**

Araştırmanın konusu; “ İlköğretim Birinci Kademedeki Şiirlerin Çocuk Eğitimine Etkileridir. “ Şiirler derlenirken, Milli Eğitim Bakanlığı yayın evi ve özel yayın evlerine ait Türkçe ders kitaplarındaki şiirlere başvurulmuştur. Araştırma, literatür bakımından kaynakçada belirtilen kaynaklarla sınırlıdır.

## **II. BÖLÜM : YÖNTEM**

Araştırmak istediğim konu için bir çalışma yöntemi belirlemiş olup, aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

### **2.1. Araştırmanın Modeli**

Araştırmaya önce, İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki şiirlerin derlenmesiyle başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yayın evi ve özel yayın evlerine ait şiirler bulunup, temalarına uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca her şiir, çocuğun eğitimi açısından tek tek ele alınıp incelenmiştir. Daha sonraki bölümde tanımların araştırılması amacıyla kütüphanedeki kaynaklara başvurulmuştur. Başvurulan kaynakları kaynakçada belirtilmiştir.

### **2.2. Evren ve Örneklem**

2005 – 2006 eğitim öğretim yılında yayınlanmış, Milli Eğitim Bakanlığı yayın evi ve özel yayın evlerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan bütün şiirler, evreni oluşturmaktadır.

Araştırmada yer alan 74 özel yayın evine ait Türkçe ders kitabındaki şiirler ile 26 adet Milli Eğitim Bakanlığı yayın evine ait Türkçe ders kitabından toplam 100 adet şiir, örnekleme oluşturmaktadır.

### **2.3. Veri Toplama Teknikleri**

İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki şiirler derlenmiştir. Şiirler temalarına uygun olarak düzenlenerek incelenmiştir. Daha sonra şiirlerin, çocuk eğitime etkilerini ortaya koymak için kütüphanede kaynak taraması yapılmıştır.

### **2.4. Verilerin Analizi**

Şiirler, temalarına uygun olarak düzenlenip, yazıya geçirilecektir. Her şiir ayrı ayrı ele alınıp çocuk eğitimi üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu inceleme ile şiirlerle çocuklara ahlaki, milli – manevi, kabiliyet yönünden hangi davranışların kazandırılabilceği bulunacaktır. Tanımlar ise şiir – çocuk ilişkisini ele alan kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda ortaya konulacaktır.

### III. BÖLÜM : TANIMLAR

#### 3. 1. ÇOCUK VE EĞİTİM

Eğitim, yetişkin neslin bir plan ve gayeye göre yetiştirmekte olan nesillerin gelişimini sağlamak için yaptığı çalışmalardır. Bir milletin, sahip olduğu yaşayış ve düşünüşe ait bütün değerlerini tarihi seyri içinde nesilden nesile aktararak ve geliştirerek sürdürdüğü en büyük çalışmalar eğitim çalışmasıdır. Eğitim nesiller arasındaki anlayış yakınlığını ve ahengi koruyarak tarih boyunca milli şuurun devamını ve gelişmesini sağlamayı hedef alır. Eğitim yalnız kültürün nesillerden nesillere aktarımını değil aynı zamanda her alanda donanmış, kültürel ve bilimsel yönden üretken, toplum değerleriyle çelişmeyen bir nesil yetiştirmeyi sağlar.<sup>5</sup>

Bildiğimiz gibi eğitimin temel unsuru insandır. İnsana verilen uğraşın sonuçlarını hemen almak olanaksızdır. Eğitim bir süreçtir ve biz bu süreci iyi değerlendirebilmeliyiz. Aileden başlayıp; eğitim ve öğretim kurumlarında da öğretmenlerin aktarmaya çalıştığı bilgi ve becerilerin, bireylerin yaşantılarını ve değer yargılarını hangi düzeyde değiştirdiğini anlayabilmek için uzun bir süre gereklidir.<sup>6</sup>

Eğitim, yerel ve milli değerler taşıyan yönüyle birlikte evrensel değerleri de kapsayan bir süreçtir. Bireylerin kişiliğini, hayat felsefesini ve yaşama bakış açısını da değiştirir. Eğitimde amaç, varılmak istenen noktadır. Eğitim öğretim etkinlikleri sonunda önceden planlananlar gerçekleşirse, eğitim başarıya ulaşmış olur. Amaçlar, bireylerin eğitim aracılığıyla kazanmaları beklenen değerlerdir. Değerleri ise bireylerin gereksinimleri ve gerçekleri oluşturur. Bireyler bu değerlere ve gereksinimlerine göre şekillenecektir. İş öyle ki bu amaçlar, bireylerin kişiliğinin gerektirdiği davranışları ve düzeyi kapsar.<sup>7</sup>

Öğretmen ise eğitim sürecinde, eğitim amaçlarının çevrelediği davranışlara yer verirse, bu süreci gerçek ve etkili bir yaşantıya dönüştürebilirse, hedeflenen davranış değişikliğine erişmiş olacaktır. Amacımız şu olmalı ki; bu süreci gerçek bir yaşantı haline getirebilmeli, bireylere doğal öğrenme yaşantıları sağlayabilmeliyiz. Görüldüğü gibi öğrenme süreci iyi düzenlenmiş bir amaçla başlatılırsa , başarıya ulaşmak kaçınılmaz olacaktır.

---

<sup>5</sup> Halis Ayhan, **Eğitim Bilimine Giriş**, İstanbul, 1995, s. 16-19.

<sup>6</sup> Ramazan Varol, **Çocuklarımıza Neyi, Ne Zaman, Nasıl Öğretelim?** , İstanbul, 2002, s.13.

<sup>7</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , Ankara, 2000, s. 6.

Eğitimin fizyoloji, biyolojik ve psikolojik boyutları yanında bir de toplumsal boyutu vardır. Eğitim, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayan bir toplumsal kurumdur. Eğitim kurumlarındaki gelişmeler ve değişmeler dolaylı ya da dolaysız olarak toplumsal kurumları etkiler ve onları değiştirir.<sup>8</sup>

Eğitim sistemi, hem çevreyi etkiler hem de çevreden etkilenmektedir. Eğitim sisteminin çevreyle olan bu etkileşiminin nedeni; toplumsal bir yapıda olması ve toplumun gereksinimlerini karşılayan toplumsal bir birim olmasından kaynaklanmaktadır.<sup>9</sup> Çevreden gelen etkiler, eğitim sistemini olumlu ve olumsuz yönden etkilemektedir.

Eğitim sorunun çözememiş bir ülkenin kalkınması, uygar dünya toplumları arasında yer alması mümkün olmamakla birlikte; sorunların bütünüyle çözülebilmesi için, öncelikle nitelikli, etkili ve bilimsel bir eğitimin altyapısal koşullarının oluşturulması gerekir.

Eğitim sistemi, yurdun her köşesindeki yurttaşlara eğitim olanaklarını götürebilmeli ve onları eğitim sürecinin içinde tutacak kadar gelişebilmelidir. Eğitim, iyi vatandaş yetiştirmek için yapılır. Bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri, gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri düzeye gelebilmeleri için bireylere yardım eder.<sup>10</sup>

Eğitim, hem sosyal bir varlık olan insanın vazgeçilmez gereksinimi hem de toplumsal yaşamın olmazsa olmaz koşuludur. Bireylere verilen eğitim hakkına hayat vermek, eğitimin kalitesini yükseltmek ve ülke genelinde yaygınlaştırmak adına üzerimize düşen vazifeyi yerine getirebilmeliyiz. Çünkü, eğitim bireylerin hayat çizgilerini belirleyen yoldur. Hayat çizgilerini belirleyecek olan bu yolda nasıl ilerleyecekleri de kuşkusuz ki biz öğretmenlere bağlıdır.

Çocuklara eğitim yoluyla gelen rüzgarın yönünü ve şiddetini belirlememiz ve bireylere neler kazandırabileceğimizin farkına varmamız gerekmektedir. Eğitim sisteminin içinde bulunduğu sorunların ayrıntılı bir analizinin yapılması ve geleneksel eğitim sisteminin eskimiş yolundan gitmeyi artık bırakmamız gerektiğinin farkına varmalıyız. Bu yolda yürüyen çocukların kendilerine olan güvenleri pekişmemekte, öğrenmeye istekli olmaktan uzaklaşmaktadırlar.

---

<sup>8</sup> Veysel Sönmez, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara, 2000, s.78.

<sup>9</sup> İbrahim Ethem Başaran, **Türkiye Eğitim Sistemi**, İstanbul, 1996, s.30.

<sup>10</sup> M. Tınaz Titit, **Ezbersiz Eğitim Yol Haritası**, Ankara, 1999, s.76.

Çocukların doğal bir öğrenme yetenekleri vardır. Bu nedenle yapılması gereken tek şey onlara kazandırılacak becerilerin, çocukların ilgilerine ve düzeylerine uygun hale getirmektir. Çocukların okula başladıkları zaman, okuldan ayrıldıkları zamana göre daha parlak zekaya sahip oldukları belirlenmiştir. Çocuklar okula başlamadan önce, tüm dünya onlarınmış gibi davranırlar ve kendi zekalarına güvenirler.<sup>11</sup>

Çocuklar okula başladıktan sonra bu pırıltılar sönmektedir. Tüm bunların nedeni; eğitim sistemidir diyebiliriz. Bu sistem çocukların kendi öğrenme becerilerini kazanmalarına yardım etmemekle birlikte, bilgiye ulaşma yollarını kazanmalarını da engellemektedir.

Her öğrencinin aynı şekilde öğrenemeyeceğini aklımızdan çıkarmamalıyız. Çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak eğitim vermeliyiz. Eğitim ve öğretim ortamının çoğunda bireyler, öğrenmeden kaçınmakta ve bireylerin yaptıkları yanlışlar üzerine odaklanılmaktadır. Öğretmenlerin çoğunluğu, çocukların yazılarında ne kadar yanlış kelime varsa işaretlemekte, doğru olanları göz önünde bulundurmaktadır.<sup>12</sup>

Bu durum çocukların, yaptıkları hataları beyinlerine kazımakta ve yapabildiklerinin farkına varamamaktadırlar. Bardağın boş yarısından bakmayı artık bırakıp, çocukların dünyalarını da göz önünde bulundurmalıyız. Çocukların içlerinde saklı olan zekayı ortaya çıkarıp, her öğrencinin aynı derece de öğrenmediğinin farkında olmalıyız. Dikkate almamız gereken nokta; öğrencilerimizin ancak yarısı istenen eğitim seviyesine ulaşmaktadır. Öğretmenler bu durumu göz önüne almalı ve öğrencilerin hazır bulunuşluğuna göre eğitim verebilmelidir.

Öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçları sürekli değişmekte, ama eğitimsel ihtiyaçları karşılama yöntemlerimiz hep aynı seyir etmektedir. Yapmaya alıştığımız şeyleri yapmaya devam etmekte, sonuçta da hep aynı şeyleri elde etmekteyiz. Öğrencilere kuru bilgi vermek yerine, bilgiyi nasıl işleyeceklerini öğretmeli ve düzeylerine uygun bilgiyi verebilmeyi ilke edinmeliyiz. “ Çocuklarımızın beyinlerindeki farklılıkları takdir etmeli ve bunları keşfedilmeyi bekleyen sonsuz hazineler olarak görebilmeliyiz. “<sup>13</sup>

---

<sup>11</sup> Hicran Güzelküçük, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , İstanbul, 2002, s.34.

<sup>12</sup> Hicran Güzelküçük, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , İstanbul, 2002, s.35.

<sup>13</sup> Hicran Güzelküçük, **ayn. esr.** , İstanbul, 2002, s.43.

Öğrencilerimizin becerilerini ve yeteneklerini ortaya çıkarabilmek gayemiz olmalıdır. Eğitim sadece bilgi aktarımı olmamalıdır. Öğrencilere kazandıracağımız bilgileri ve becerileri onlara göre düzenlemeliyiz. Anlaşılması zor konuları onların düzeylerine uygun olan şiirler, maniler, bilmece ve tekerlemelerle anlaşılacak düzeye getirmeliyiz.

Aşağıda anlatılan masalda olduğu gibi öğrencilerin içinde saklı olanı keşfetmeli ve düzeylerine uygun yollarla eğitim ihtiyaçlarını karşılamalıyız. Bu şekilde öğrenme daha kalıcı ve etkili olacaktır.

## KARTALIN YÜREĞİ

*“ Bir zamanlar, oradan oraya gezinip duran genç bir kadınla oğlu, bir tavuk çiftliğine rastladılar. Çocuk çok meraklıydı, yüzlerce tavuğu çevreleyen paslanmış dikenli tellerin üzerinden kafasını uzattı.*

*- Anne, bu kafeste çok tuhaf bir tavuk var. Ötekilere hiç benzemiyor.*

*Kadın oğlunun gösterdiği tavuğa yaklaşırken, kirli kıyafetler içinde sıska bir adam onlara doğru yaklaştı.*

*- Tavuklarıma ne yapıyorsunuz? diye söylendi.*

*- Sadece bakıyorduk bayım. Ama oradaki tuhaf kuşun neden o köşeye çekildiğini söyler misiniz? Ötekilerden oldukça farklı gibi geldi bana. Hatta onun küçük bir kartal olduğunu düşünüyorum.*

*- Saçma, dedi çiftçi. Yumurtadan çıktığından beri besliyorum onu. Bir tavuk gibi davranıyor., tavuk gibi besleniyor, bu yüzden, o bir tavuk.*

*- Kafese girip bir de biz bakabilir miyiz?*

*- Ne isterseniz yapın, dedi adam.*

*Kadın ve oğlu, eğilerek kapının altından geçtiler. Kadın, dizlerinin üzerine çömelip kuşla konuşmaya başladı.*

*- Sen bir kartalsın, tavuk değil. Uçabilirsin. Özgürlüğüne kavuşabilirsin!*

*Sonra kuşu kaldırdı, havaya fırlattı. Kuş birkaç kez kanatlarını çırpı, ama gaga üstü yere çakıldı, sonra da yem bulmak için toprağı eşelemeye başladı. Çitin öteki tarafından onları izleyen çiftçi söylendi.*

- Sana söylemiştim. O bir tavuk, sıradan bir tavuk işte. Hem kendi zamanını hem de benimkini harcıyorsun!

*Tam adam onlara arkasını dönmüştü ki çocuk bağırdı:*

- Affedersiniz bayım, ama onu bize satar mısınız? Basit bir tavuk olduğuna göre, eminim onu özlemezsiniz.

- Benim için sorun değil, ama beş dolar isterim.

*Kadın bunun fahiş bir fiyat olduğunu biliyordu ama oğlunun yalvaran gözlerine dayanamadı, sevinçten kıkırdayan adama parayı verdi.*

*Çocuk kuşu göğsüne bastırdı, kafesten dışarı çıkarıp tozlu yola doğru koştu. Küçük bir tepeye varana dek annesi de onun peşinden gitti.*

- Burada ne yapıyorsun oğlum?

*Çocuk cevap vermedi. Kollarının yetişebildiği kadar yükseğe kaldırdı kuşu ve yalvardı.*

- Sen bir kartal yüreğine sahipsin. Öyle olduğunu biliyorum. Sen sevimli, mükemmel bir yaratıksın. Özgür olman gerek. Kanatlarını aç, yüreğini izle ve uç. Lütfen kartalcık, uç!

*Yumuşak bir rüzgar kuşun kanatlarının altından süzüldü çocuk kuşu havaya atarken kadın nefesini tutuyordu. Yaratık kanatlarını açtı, yerdeki kadınla çocuğa baktı. Sanki onların sessiz duaları tarafından kaldırılıyormuş gibi titreyerek havalandı ve ikisinin tam üstünde, çiftliğin, tüm vadinin üzerinde yavaşça daireler çizmeye başladı. Kadınla oğul kartalı bir daha hiç görmediler. Yüreğinin onu nereye götürdüğünü hiçbir zaman bilmediler. Fakat bir daha asla tavuk olarak yaşamayacağını biliyorlardı. Hiçbir zaman. “<sup>14</sup>*

Masalda da anlaşıldığı üzere, çoklukla düştüğümüz hata öğrencilerin durumlarının değişemeyeceğini düşünmemizdir. İş öyle ki her çocuğun içinde saklı olan kartalı bulmak o kadar da zor değildir. Yeter ki onların içinde saklı olan yetenekleri ortaya çıkarmanın yollarını bilelim. Bireylerin kişiliğini, dünya görüşünü, hayat felsefesini ve yaşama ait hedeflerini belirleyen temel etken inançları ve değer yargılarıdır. Bu nedenledir ki; eğitim bireylerin değer yargılarını ve inançlarını değiştirmekle zoru başarmaktadır. Eğer bu değer yargıları rasgele değiştirilirse bireyler, tarih ve kültüründen kopar ve köksüz bir yığın haline gelirler. Eğitim, edinilecek bilgileri kullanma sanatıdır.<sup>15</sup>

<sup>14</sup> Hicran Güzelküçük, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?**, İstanbul, 2002, s.45-47.

<sup>15</sup> Ramazan Varol, **Çocuklarımıza Neyi, Ne Zaman, Nasıl Öğretelim?**, İstanbul, 2002, s.13.

Öğrencilerin edineceği bilgilerin kalıcı ve etkili olmasına özen vermeliyiz. Eğitim öğretim alanında hızlı gelişmeler olmaktadır. Yeni öğrenme teorileri ortaya atılmakta ve uygulanmaktadır. Bunun yanında, toplumsal yapı ile birlikte okulun işlevi de değişmektedir. İş öyle ki öğretmen de bu değişimlere ayak uydurmalı ve kendisini geliştirmelidir.

Öğretmen bilgi öğreten kişi olmaktan çıkıp, öğrencinin bilgi kaynağı ile doğrudan iletişim içinde olmasını sağlayan bir misyon üstlenmelidir. Öğrencilere kazandıracığı bilgileri, ilgi çekici ve seviyelerine uygun hale getirmelidir. Öğretim, öğrencilerin yakın çevresine ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun hale getirilmelidir. Kazandıracığımız yeti ve yetenekleri, öğrencinin ilgisini çekecek manilerle destekleyebiliriz. Öğrencilerin yaşantılarını tespit ederek, soyut olan bazı kavramları bu yolla somutlaştırabiliriz. Öğretmen öğrencilerinin ilgi profillerini belirlemelidir. Çünkü, öğretmek istediklerimiz, biz yetişkinlere göre mantıklı olsa da çocukların anlama güçleri yeterli gelmeyebilir. O zaman yapmamız gereken, çocukların ilgi alanına girmediğini bildiğimiz konuları, onların ilgi alanlarındaki konularla birleştirerek ve oluşan bütünlükten yararlanarak onların öğrenmelerini sağlamaktır.

Eğitim kurumunun en önemli yetersizliği, öğrencilerin ihtiyaç profillerinin dışında eğitim vermesidir. İş öyle ki; öğrencilere kazandırılması gereken yetiler, onun yaşamının bir parçasını yansıtmış olmalıdır. Eğitimi yaşamdan yalıtılmış sınıf duvarlarının içinde hapsetmek, eğitim sistemimizin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrenme özgün bir süreç olduğuna göre kazandıracığımız davranışları, öğrencinin yaşamının içinden de alarak şekillendirirsek daha da iyi sonuçlar alabiliriz. “ Her kişinin ilgi alanı parmak izi kadar özgündür. “<sup>16</sup> Bu noktadan hareketle öğrencilerin ilgi alanlarına göre hareket etmemiz gerektiğini unutmamalıyız.

Öğretmenlerin daima göz önünde bulundurması gereken konulardan biri de çocukları iyi anlamak ve ilgilerini tespit etmek keyfiyetidir. Bazı çocuklar bütün çabalarına rağmen evirgen olamazlar. Bu durum onların zihnen geri olduklarını göstermez. Çocukları başarısızlıkla itham edip, yoklama defterlerinden tanımak yerine, dünyaya onların gözleriyle bakmaya çalışmalıyız.

---

<sup>16</sup> M. Tınaz Titit, **Ezbersiz Yol Haritası**, Ankara, 1999, s.76-77.



Öğretmen her şeyden önce bir terbiyecidir. Kendisine veriler ödevin sadece faziletle süslenmiş bilgileri vermek olmadığının farkında olmalı, topluma faydalı bireyler yetiştirmek için de çaba göstermelidir. Bunun yanında, “ *öğretmen iyi bir karakter sahibi, doğruluğa ve adalete, hakka aşık bir insan olmalıdır.* “<sup>17</sup>

“ *İnsanın en iyi başardığı şey yapmak arzusunda olduğu şeydir.*”<sup>18</sup> Bu nedenledir ki; bireylerin öğrenme arzularını, isteklerine ve düzeylerine uygun olarak hazırlayarak perçinleyebiliriz. Bireylere bilgi köleliği yaptırmak yerine bilgileri kullanabilmelerini öğretmeliyiz.

Yaşamda karşılaşacakları bilgileri ve becerileri, bireylerin çevresine ve bireye göre düzenleyebilirsek gayemize ulaşmış oluruz. Bireyler bir şeyler öğrenirken içinde, yaşamından parçalar bulabilmelidir.

Okul, özellikle çocuklar için yeni bir dünyadır. Bu dünyada yaşamadıklarını yaşayacaklar, yeni başlangıçlar yapacaklar, kendi dışında varolan gerçeklerle tanışacaklardır. Çocuk okulda öğrendiği gerçeklerden, kendine ait olanları arayacaktır. Bu nedenle; çocuğa yaşantısından uzak gerçekleri sunmak yerine, kazandıracağımız bilgi ve becerileri onun yaşantısına göre düzenlemek yerinde olacaktır. Eğitim ortamında çocuğun geleceğine etkisi olacak kişilik yapısının temel taşları ile toplumsal ve ahlaki değerler kazandırılır. Çocuğun hayatı ve geleceği için önemli olan bilgi ve becerileri düz anlatım yoluyla kazandırmak hem kalıcı olmaz hem de etkili olmaz.

Çocuklara kazandırmak istediğimiz bilgi ve becerileri ilgi çekecek şekilde sunarsak gayemize ulaşmış oluruz. Çocuğun düzeyine uygun olan şiirler yoluyla bunu sağlayabiliriz. Ana sevgisini, yurt sevgisini, Atatürk sevgisini, ağaç ve kitap sevgisini, öğretmen sevgisini, sosyal çevrede nasıl davranacaklarını, çocukların ilgisini çeken, halk edebiyatının da türü olan şiirler yoluyla sağlayabiliriz.

“*Çocukların beyni uyuyan bir dev gibidir.*”<sup>19</sup> Ama onların beyinlerini gereksiz ayrıntılarla doldurmamalıyız. Çocuklara bilgileri, anımsama gücü yüksek olacak şekilde sunmalıyız. Şiirler yoluyla bunu sağlayabiliriz. Çünkü şiirler, çocukların düzeyine uygun, çocuğun çevresine yakın bir türdür.

---

<sup>17</sup> Halis Özgü, **Eğitim Ve Öğretim Meselesi**, s.88.

<sup>18</sup> Halis Özgü, **ayn. esr.**, s.131.

<sup>19</sup> Şermin Önder, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 2001, s.17.

Bireyleri ilgi ve gereksinimleri yönünde, eğitimin amaçları doğrultusunda gelişmeleri, yetişmeleri öğrenmelerindeki başarılarına bağlıdır. Bu başarıyı gerçekleştirmede eğitimcilere düşen görev, etkin öğrenme koşullarını bilmek çocukların karşılaştığı sorunların çözümünde, engellerin aşılmasında onlara yardımcı olarak öğrenmelerini kolaylaştırmaktır.<sup>20</sup>

Çocuk, yaşantısının doğal akışı içinde yetişkinlerin davranışlarını örnek aldığı için birtakım bilgi ve becerileri kazanıyor. Kazandığı bu bilgi ve beceriler, eğitim öğretim kurumlarında şekilleniyor ve gelişiyor. Okul, çocuğa ileriki yaşantısında kendi kendine yetebilmeyi kazandırıyor. Görülüyor ki okul, eğitim aracılığıyla bireyleri kendisi için yararlı ve yeterli kılmaya çalışmakla önemli bir misyon üstlenmiştir.

Çocuk öğrenme çabası içinde ilgileri ve hazır bulunuşluğu çerçevesinde kendisinden beklenen değerleri kazanacak ve öğrenme yeteneği gelişecektir. Bu nedenledir ki; konular ve kazandırmak istediğimiz beceriler, çocukların gelişim düzeyleri, ilgi, istek ve hazır bulunuşlukları yönünden incelenerek paralellik gösterilmesine dikkat edilir. Çocuklar dünyayı, çevrelerini ve özellikle de kendilerini çok iyi tanıyorlar.<sup>21</sup> Bu nedenle çocuğa göre eğitime önem vermeli ve bireysel ayrılıkları göz önünde bulundurmalıyız. Her çocuk dünyaya açılan bir penceredir. Onların gözüyle dünyaya bakarsak geleceklere ışık tutmuş oluruz.

Çocuk eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken nokta; çocuğun ilgisini uyandırmak, gerçeği aramanın zevkine erdirmek ve öğrenmenin meşakkatli bir şey olduğunu çocuğa sezdirmektir. Çocuğa vereceğimiz eğitimde, çocuğun gönlünü dinleyebilme ve içindeki derinliklere ulaşabilme yetisine sahip olabilmeliyiz. Gülebildiğimiz kadar gülmeyi, düşünmeyi öğrettiğimiz kadar düşündürmeyi, eleştirdiğimiz kadar eleştirebilmeyi çocuklara kazandırmak öncelikli misyonumuzdur. Çocuk yaşamda önüne çıkacak olan engelleri, kendi yeti ve yeteneklerini kullanarak çözebilmelidir.

Eğitim; korkutucu, baskıcı, kuralcı, sevgi ve şefkatten yoksun yapılırsa, eğitimden sindirilmiş bireyler yetişmesi kaçınılmazdır. Eğitim adına yetiştireceğimiz bireyler üreten, yapıcı, inşa edici, insancıl olan, kimlik ve kişiliğinin bilincinde olan bireyler olmalıdır. İyi bir eğitim insana saygı ile başlar, saygı ile biter. Eğitimini yeterli düzeyde tamamlamış insanlar, mutlu ve kendine yetebilen insanlardır. Çocukların eğitim ve öğretimini şekilci ayrıntılarla tüketmemeliyiz.

---

<sup>20</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?**, Ankara, 2000, s.1-2.

<sup>21</sup> Ayla Çınaroğlu, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 1999, s. 15.

Gerçek bir eğitim, bireylere öz saygılarını kazandırmak ve kendilerini önemsemelerini sağlamakla başlar. Çocuklarda öğrenme arzusunu uyandırmalıyız. Çocukların beyinlerini gereksiz ayrıntılarla meşgul etmemeliyiz. Çok şey vermek adına hiçbir şey vermeyen bir eğitim anlayışından uzaklaşmalıyız. Sınıfımızda okumamız gereken fıkralarımız, şiirlerimiz ve bilmecelerimiz olmalıdır. Eğer çocuğu bu etkinliklerden yoksun bırakırsak onun bütün yeteneklerini ve üretkenliğini ertelemiş oluruz.

Çocukların yaşlarına uygun olan ve ilgi duyacakları bir eğitime adım atılmalıdır. *Öğretmene düşen görev ise, çocuğun psikolojisini ve ilgi duyacakları alanı bilerek ,ders içinde konuya ve çocuğa göre mani, bilmece, fıkra ve masallarla çocuğun farklı bir pencereden bakmasını sağlamaktır.*

Öğretmen halk edebiyatı türlerinden olan masal, şiir ve öyküyü çocukların seviyesine ve ilgisine uygun olarak eğitim ve öğretim amacıyla kullanmalıdır. Öğrencilerde ilgi uyandırmak için şiirlerle, masallarla ve bilmecelele konular desteklenebilir. Bu halk edebiyatı türleri ile öğrencilere, öğretici çalışmalar da yapılabilir.

Eğitim ve öğretim açısından en önemli dönem çocukluk dönemidir. Burada önemli olan çocukluğunu yaşayan küçük insanın anlaşılmasıdır. Esasen çocukların anlaşılması yetişkinlere düşen bir görevdir. Hatta yetişkinlerin ilk görevlerinden birisi terbiye edecekleri bu küçük insanı iyi tanımak, anlamak ve böylece dengeli ve sağlıklı bir hayata hazırlamaktır. Bu da onun gelişmeye ve biçimlenmeye elverişli olan yönlerinin geliştirilmesi ve eğitilerek yetiştirilmesiyle mümkün olur.<sup>22</sup>

İlk çocukluğun bitiminden sonra çocuk kendini yeni bir dönemin eşiğinde bulur. Artık bu dönemde o sistemli bir öğretim ve öğrenime tabi tutulacak bir duruma gelmiştir. Çocukluk dönemi eğitim ve öğretim açısından en önemli bir dönemdir. Okul çağı dediğimiz bu dönemde çocuk belirli bir ölçüde okuma, yazma, hesaplama işlemlerini belirli bir ölçüde yapabilecek duruma geldiği gibi o kendi dışına taşacak hale gelmiştir. Bu dönemde çocuk mantıklı sorular sorar ve ayırt edebilme gücünü geliştirir.

Altı yedi yaşlarından itibaren o belirli şekilde bireysel algılama gücünü ortaya koyabildiğinden mantıklı bir biçimde konuşabilmekte, karar vermekte ve sonuçlar çıkarabilmektedir.<sup>23</sup>

---

<sup>22</sup> Kerim Yavuz, **Çocuğun Dünyası Ve Gelişme**, İstanbul, 1998, s. 23.

<sup>23</sup> Kerim Yavuz, **ayn. esr.** , İstanbul, 1998, s. 24.

Çocuk kendisine verilen görevleri yerine getirebilecek düzeye geldiğinde ve bilgi toplama merakı hız kazandığında düzenli eğitime hazır hale gelir. Bu döneme *okul çağı veya ilk çocukluk* dönemi denir.

Çocukların öğrenmedeki başarıları, gelişme ve olgunlaşma ile sınırlıdır. Her gelişim evresinin, öğrenmeye yeterlilik yönünden özellikleri değişiktir. Çocukta gelişim sürekli ve organik yapısı ve zihinsel işleyişiyle, yetenekleriyle birlikte gelişir. Gelişim hızı bazı yaşlarda artar, bazı yaşlarda azalır. Çocukların gelişmelerinde bireysel ayrılıklar vardır. Bu ayrılıklar hem bedensel hem de zihinsel gelişmelerde görülür. Aynı yaşlarda oldukları halde yaşıtlarından dolayı diğer arkadaşlarına kıyasla geri de olan çocuklar vardır.<sup>24</sup> İş öyle ki; çocuklar aynı sınıfta da olsalar, aynı düzeyde öğrenmelerini beklemek yanlış olur. Yapmamız gereken; çocukların bireysel ayrılıklarını öğrenip ona göre önlemler almaktır.

Yaşlara göre öğrenme yönünden çocukların gösterdikleri özellikleri ve buna göre öğrenmeyi başarılı kılacak esasları bir eğitimci şöyle belirlemiştir. Çalışmalara başlamadan önce öğretmen, öğrenilecek konular bakımından çocukların öğrenmeye hazır olup olmadıklarını, düzeylerini araştırmalıdır.

1. Genel olarak birinci sınıflarda altı yaşındaki çocukların yüzde ikisi zihin gelişimi bakımından dört yaş düzeyinden düşük, yüzde ikisi de sekiz yaş düzeyinden üstün, on bir, on iki yaşa geldikleri zaman aralarındaki zeka ayrılıkları sekiz yaşa çıkar. Öğretmen öncelikli olarak bu çocukları belirleyerek ders planlarını buna göre düzenler ve çocuklara özel kılavuzluk yapar.

2. Altı, yedi yaş çocukları beş duyuları ile algılayarak daha iyi öğrenirler. Çocukların bu özelliklerinden yararlanarak ders konuları, deney ve gözlem yapacak ve duyu organlarını etkin kılacak şekilde düzenlenmelidir. Bu çağda öğrenme konuları somut olarak verilmelidir. Çalışmaların gerçek yaşamın içinde sürdürülmesine çalışılmalıdır.

3. Dokuz yaşına kadar çocuk, olay ve varlıkları toptan algılar. Ayrıntılarıyla öğrenemez. Soyut düşünme yeteneği gelişmemiştir. Bilimsel olarak gruplandırılmış, bir dizge haline getirilmiş konuları kavrayamaz. Çocuklar dokuz yaşına dek soyut düşünmede gelişmemişlerdir. Yedi yaş civarında ise, çocukta zaman kavramı yoktur. O nedenle çalışma konularını zamanlara bölüp, geleceğe dönük işleri planlayamazlar.<sup>25</sup>

<sup>24</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , Ankara, 2000, s.19.

<sup>25</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **ayn. esr.** , Ankara, 2000, s.22.

4. Yedi dokuz yaşlarındaki çocuklarda dil hızla gelişir. Çok konuşur, hızla yeni yeni sözcükler öğrenirler. Gördükleri, işittikleri olayları anlatmayı severler. Bu nedenle şiiri okumaktan da zevk alacaklardır. Çocukların bu özelliklerinden yararlanarak onlara konuşma ve dinleme olanağı verilmeli, dil ve kültür gelişimine yardımcı olunmalıdır. Bu çağlarda çocuklar susturulmamalıdır. Aksi takdirde konuşma olanağı bulamayan çocuklarda dil yeteneği gelişmemekle birlikte, duygu ve düşüncelerini anlatmada da zorluk yaşarlar. Bu dönemin sonuna doğru çocukta sessiz okuma ve anlama becerisi, sesli okumaya göre hızlanır.<sup>26</sup>

Çocuklarda merak duygusu yoğun olduğundan, çok soru sorarlar. Biz de bu durumu iyi şekilde kullanabiliriz. Gelişim düzeylerine göre, birey ve kültür ilişkisi konusunda çocuklarda belirli bir bilincin gelişmesini sağlayabiliriz. Böylece halk kültürünü merak etme, öğrenme ve koruma bilincini çocuklarda uyandırabiliriz. Ana sevgisini, Atatürk ve bayrak sevgisini, yurt sevgisini, gurbeti, arkadaş ve doğa sevgisini kendi dünyalarına uygun olarak yorumlarlar ve hayal dünyalarını genişletirler. Çocuklara kazandıracığımız bu bilinci halk edebiyatının bir türü olan ve kültürümüzü en güzel şekilde taşıyan şiirlerle sağlayabiliriz. İş öyle ki şiirleri çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak sunmak da üzerimize düşen önemli bir misyondur.

5. Dokuz on bir yaş çocuklarında soyut düşünmede hızlı bir gelişme görülür. Okudukları ve dinledikleri manilerdeki soyut konuları daha iyi algılayabilirler. Çocuklarda geleceği düşünme ve duyguları açıklama yetileri gelişir. Anlaşıldığı üzere bu çağ çocukları manilerdeki konulara imgesel ve düşündükleri gibi değil, daha gerçekçi yaklaşırlar. Olayları, varlıkları kendi koşulları ve yapıları içinde inceleyebilir ve düşünebilirler.

Çocuklarda okuyarak bilgi edinme gücü gelişmiştir. Öğrenmeye karşı ilgileri yoğun olduğu için öğretmen, öğrenme sürecini oluşturur. Öğrencilerin bu dönemde çevreye olan ilgileri ve merak düzeyleri yüksek olduğu için çalışmalarımızı bu durumu dikkate alarak hazırlamalıyız.

---

<sup>26</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , Ankara, 2000, s.24.

Çeşitli ders konularını işlerken olanaklı olanları bu ilgilerine bağlamak, bir şeyler yapmaya yöneltmek, konuları daha kolay, istekle öğrenmeleri yönünde güdüler. Öğrenilenler kalıcı olur. Kalıcı olan ilgiler belirlediği için, onları iyi tanıyıp saptamak ve o yönde kılavuzluk yapmak gereklidir. Çocukları bireysel olarak bu yönleriyle tanımalı, ilgili ders konularını işlerken ilgi alanlarına göre hareket etmeliyiz ki, davranış değişiklikleri daha hızlı ve başarılı olsun.<sup>27</sup>

Ergenliğe geçişi oluşturan, bedensel ve duygusal değişiklikler çağı olan on bir on dört yaşlarında zihinsel işlemlerden çağrışım, kestirim, karşılaştırma, neden sonuç ilişkilerini kavrama yetenekleri daha çok gelişme içinde olduğundan eğitim öğretim çalışmalarında nelerin yapılması gerektiğini bir eğitimcimiz maddeleştirmiştir:

1. Bilgi birikimlerinden yararlanarak, Türkçe derslerinde değişik konularda metinler yazdırmak,
2. Eksik metinleri tamamlamak,
3. Düzeylerine uygun kestirimlerde bulundurularak, varsayımlar kurdurarak bunlarla ilgili inceleme ve deneyler yaptırmak ve sonuçlarını varsayımlarla karşılaştırmak,

On bir on dört yaş çocukları kendilerini, çeşitli işlere yeterli bulduklarını, kısaca kişiliklerini göstermek, böylece beğenilmek, kendilerini çevrelerine kabul ettirmek isterler. Bu nedenle yetişkinlere özenir, onların yaptıkları işi yapmak isterler. Bu çağda edebiyat yazınlarına ilgi vardır.

Bu ilgilerini doyurmak, yeteneklerini geliştirmek, aynı zamanda bunların aracılığıyla yeni bilgiler kazandırmak amacıyla çalışmalar hazırlanmalıdır. Konuşmalarda güzel cümlelere ilgi çekilmeli, güzel konuşmalara özendirilmeli, çocuklar duygu ve düşüncelerini sözle ve yazıyla anlatırken dil kurallarına uymaları sağlanmalıdır.<sup>28</sup>

Yukarıda açıklandığı üzere bu çağda, edebiyat yazınlarına ilgi olduğu için, ders konularıyla ilgili bilgilere erişebilirsek bunları şiirlerle ve çocuk edebiyatı yazınlarıyla destekleyebiliriz. Şiirler yoluyla halk kültürünü ve edebiyatını sevmelerini sağlayabiliriz. Halk kültürümüzü daha yakından tanır ve genel bilgileri artarak düşünme ve imgelem yetenekleri gelişir.

---

<sup>27</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?**, Ankara, 2000, s.24-26.

<sup>28</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **ayn. esr.**, Ankara, 2000, s.31.

Ergenlik dönemine de kısaca değinirsek; ergenlik döneminde dikkatli olmamız gereken gelişim özellikleri vardır. Bu çağda çocuklarda anne, baba ve öğretmenlere karşı gösterilen sert tepkiler, onlara güvensiz davranıldığından ve sorunlarını anlamaya çalışılmadığından ileri gelmektedir. Halbuki bu çağ çocukları, oldukça gelişmiş, toplumsal bir varlık olmuşlardır. Çevrelerindeki insanlarca başarılarının görülmesini, beğenilmesini beklerler.

Çocuklara kendilerini gösterebilecekleri ortamlar oluşturulmalı, başarılı olabilecekleri etkinliklere yönlendirilmeli, başarıları övülmeli ve değer verilmelidir. Bu çağ çocuklarının gelişim özellikleri gereği çalışmaya, derslere karşı isteksizlik olur. Buna “ *olumsuz çağ* ” diyoruz.<sup>29</sup>

İş bu ki, öğrencilerin ilgisini çekecek olan şiirlerle öğrencileri tanıştırmalıyız. Genel olarak diyebiliriz ki; çocukların hangi koşullar içinde, öğrenmek için nasıl davrandıkları, başarılı olmaları için gelişim özelliklerine uygun olarak nasıl davranmamız gerektiğini, eğitimcilerimizin yazdıklarından da yararlanarak, çocukların ilgilerini, gelişim özelliklerini öğrenirsek etkili yardımlarla öğrenmede başarılı olmalarını sağlayarak onları mutlu kılabiliriz.

---

<sup>29</sup> Ahmet Rahmi Ercan, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , Ankara, 2000, s.31-33.

### 3. 2. ÇOCUK VE EDEBİYAT

Edebiyat, “ Düşünce, duygu ve hayallerin yazı veya söz ile, dil vasıtasıyla güzel şekilde ifade edilmesi sanatı olarak tanımlanır. “ Çocuk edebiyatının ise tanım olarak neyi içerdiğini ve önemini, çocuğa olan katkılarını ele alarak tanımlayabiliriz. Çocuk edebiyatı, iki - on dört yaş arası çocukların ihtiyacını karşılayan, bu yaşlardaki bireylerin hayallerini, duygularını, düşüncelerini anlatan sözlü ve yazılı eserlerin bütünüdür. Masallar, hikayeler, şiirler, maniler, tekerlemelerle çocuklar yaşama yeni bir pencereden bakmaya başlarlar. <sup>30</sup>

Çocuk edebiyatında daha çok eğitici, öğretici, yön ağı basar. Sağlam bir dil beğenisi ve bilinci kazandırmak, çocukların dünyaya umutla ve gerçekçi bir gözle bakabilmelerini sağlamak, onlara insancıl değerleri çeşitli yollarla öğretmek, çocuk edebiyatının ana amaçları arasındadır. <sup>31</sup>

Çocuk edebiyatı önce edebiyattır. Edebiyatın oluşumu ile ilgili bütün ilkeler çocuk edebiyatı için de gereklidir. Edebiyatın içinde çocuksu bir yöneliştir. Çocuk kalbinin duyarlıkları ve çocuk bakışı çocuk edebiyatına yön verir. Çocuk dünyasının bütün zenginliklerini yansıtır. Öncelikle çocuğa göre yapılması gereken bir edebiyat yöneliştir. <sup>32</sup>

Çocuk edebiyatında çocuğa göreliğin ölçüsünü dil ve anlatım belirler. Yazarın ve şairin dil bilinci çocuğa ulaşmayı sağlar. Sadelik, anlatımla uyumlu olduğu oranda edebiyat tadı oluşur. Gerçekçi ya da düşler dünyasını konu alan anlatımında çocuğun kitaba katılımını ve özdeşleşmesini gerçekleştirebilen edebiyat, çocuk edebiyatıdır. <sup>33</sup>

Dikkat edilmesi gereken nokta ise, edebiyatla tanışan çocuğun onu sevmesini ve ömür boyu iyi bir birlikteliği yakalaması için çocukları iyi seçilmiş çocuk yazınları ile tanıştırmalıyız. Edebiyat ile çocuklar hoş vakit geçirirler, hayal dünyaları genişler ve kendilerini tanımlarına yardımcı olur. Ayrıca edebiyat ile çocuklar yaratıcı etkinliklere ilgi duyar ve güzel bir dile sahip olurlar.

Çocuk edebiyatı yazınları her çocuk için ilgi çekici olarak hazırlanmaktadır. Yazınlarda her yaşta farklı özelliklerin önem kazandığını görmekteyiz. Yazınlarla çocukların dil gelişimi ve zihinsel gelişimi olumlu yönde seyir etmektedir. <sup>34</sup>

<sup>30</sup> Gülseren Tür, Ayşe Turla, **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat Ve Kitap**, İstanbul, 1999, s.1-3.

<sup>31</sup> Tacim Çiçek, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 1998, s. 7-8.

<sup>32</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s. 12-13.

<sup>33</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **ayn. esr.** İstanbul, 2000, s. 10-11.

<sup>34</sup> Tacim Çiçek, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 1998, s. 7.



Çocuk edebiyatı ürünlerini okuyan çocuk, okulda daha başarılı olur. Sözcük dağarcığı zenginleşir, anlama, anlatım ve düşünme gücü gelişir. Derslere ilgileri artar. Çocuklarımız, edebiyat ve kültürümüzle iç içe büyümeli ve okumalıdır. Şiirlerle çocuk edebiyatı kapsamı içine girmektedir. Nitelikli, çocuğun yaşına, hazır bulunuşluk düzeyine ve gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmış şiirlerle kültürümüzü öğrencilerimize tanıtabiliriz. Çocuğun tüm gelişimine katkı sağlayan, onun çevre ile iletişimine katkı sağlayan ve kuvvetlendiren, çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklarımızı tanıştırmalıyız.

Çocuğun başlangıçta aile çevresi ile sınırlanan dünyası, arkadaş çevresi, iletişim araçlarıyla gelişmektedir. Çocukların çeşitli kitaplara dokunmaları ve şiirlerle tanışmaları gelişim düzeylerini olumlu özelliklerini arttırmaktadır. Bu tür edebiyat yazınları çocuğun duyum, algı ve beğenilerini kalıcı biçimde etkiler. İyi ile kötüyü, güzel ile çirkini seçebilen bireyler yetiştirmede, edebiyat yazınlarının önemini daha iyi kavrayabiliriz.<sup>35</sup>

*“ Çocuk, yetişkinlik dönemine kadar geçirdiği gelişme süreci içinde kendisini sürekli olarak büyüklerin kurmuş olduğu dünyaya uyarlamaya çalışır. ”<sup>36</sup>*

Gereksinimlerini tam olarak karşılasak büyüklerin dünyalarına girmelerini kolaylaştırabiliriz. Çocukluk ve ergenlik döneminde edebiyatla ilişki farklı biçimlerde, farklı amaçlarla ve farklı yollarla oluşur.<sup>37</sup>

İş öyle ki; çocukları küçük yaşlardan edebiyatla tanıştırmalıyız. Çocukları edebiyatla tanıştırmak hiçbir zaman erken değildir. Edebiyatı çocuğun yaşamsal bir parçası haline getirmeliyiz. Çünkü; çocuklar edebiyatla yaşamlarını, hayal dünyalarını ve kültürlerini genişletebilirler. Çocuğu edebiyatla erken dönemde tanıştırmakla, çevresindeki nesneleri tanımasına, yöresel kültürü tanımasına, dinleme ve anlama becerisinin gelişmesine katkıda bulunabiliriz.

---

<sup>35</sup> Gülseren Tür, Ayşe Turla, **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat Ve Kitap**, İstanbul, 1999, s.5-6.

<sup>36</sup> Gülseren Tür, Ayşe Turla, **ayn. esr.**, İstanbul, 1999, s.1-7.

<sup>37</sup> Gülseren Tür, Ayşe Turla, **ayn. esr.**, İstanbul, 1999, s.8.

Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun doğal ihtiyaçlarının yanında bir takım ruhsal ihtiyaçları da vardır ki; bunlar öz bakımından hiç değişmeden sürüp gidecektir. Bu ihtiyaçları karşılamada çocuk yazınlarının önemi göz ardı edilemez. Çocukların edebiyat ürünlerine neden ihtiyaç duyduğunu bir eğitimci nedenler halinde sıralamıştır:

- 1- Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir.
- 2- Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır.
- 3- Edebiyat hayatı keşfe yardım eder.
- 4- Edebiyat yaratıcı etkinliklere teşvik eder.
- 5- Edebiyat güzel bir dil demektir.

Unutulmamalıdır ki; tıpkı tek kanatlı kuşların uçmayı başaramayacakları gibi, yaşama uğraşında da tek yönlü gelişen bir kişinin başarılı olma şansı yoktur. İşte yarınlarda da iyiyi kötünden, yanlışı doğrudan ayırt edemeyen, eskilerin deyimiyle “ mümeyyiz “ bile olamayan öğrencilerin duygusal ve düşünsel yönlerden eksiksiz kişiler yapmada en önemli ateşleyiciler öğretmenler olacaktır. <sup>38</sup>

Çocuk Edebiyatı, “ En iyi arkadaş kitaptır ” ilkesinden yola çıkarak, kitabın iyi bir vakit geçirme aracı ve bilgi edinme aracı olduğunu çocuklara sezdirmektedir. Çocuğun güven duygusu, başarıma, bir grupça benimsenme, sevme- sevilme, öğrenme, oyun ve estetik duygu gibi ruhsal gereksinimlerinin karşılanması bakımından çocuk edebiyatı yazınlarının önemi yadsınamaz ölçüde büyüktür. Çocuğun dil gelişimine, algı, düşünme ve duyma yeteneklerinin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Çocuğa türlü yaşantılar sunarak, yaşam deneyimlerinin zenginleşmesini de sağlamaktadır. <sup>39</sup>

---

<sup>38</sup> İbrahim Kıbrıs, **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.23.

<sup>39</sup> İbrahim Kıbrıs, **ayn. esr.**, İstanbul, 2000, s. 1-3.

### 3. 3. EDEBİYAT VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

İnsanı konu alma ve onu her yönüyle iyiye götürme çabası bakımından edebiyatla eğitim arasında sıkı bir yakınlık vardır. Bu iki alan, kişinin kendini tanımasını, sürekli olarak iyiyi ve güzeli aramasını, daha uyumlu yaşamasını amaçlar. Her ikisi de iyi yurttaşlar, çalışkan ve yaratıcı bireyler, erdemli bireyler yetiştirme çabası güder. İnsanlığa saygıyı, yurt ve ulus sevgisini, kişilik ve bağımsızlık onurunu öğretir, bunları gönüllerde yerleştirmeye çalışır. Bütün bunları eğitim okul kanalıyla, bir güzel sanat olan edebiyat ise estetik yolla sağlar.<sup>40</sup>

Gerçek eğitim, insanın önce kendisini tanıması yoluyla ortam hazırlar, bu tanımayı gerçekleştirir. İş öyle ki, kişinin kendini olumlu ve olumsuz yanlarıyla kabul etmesi, yaşam planını ona göre yapması ve başkalarıyla sağlıklı ilişki kurması kolaylaşacaktır. Edebiyat da, insanın kendi özelliklerini bilmesi yolunda önemli hizmetlerde bulunmaktadır. Bireyin değişik seçenekler ve zengin yaşantı örnekleri getirmektedir. İnsan her şeyden önce düşünen ve yaratan bir varlıktır. İnsanın güzellik yaratıcı gücünden doğan en önemli ürünlerden biri de edebiyattır. “ Edebiyatla eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Edebiyat sözcüğünün kökünü oluşturan ve terbiye= eğitim anlamına gelen edep kelimesi de bunu açıkça gösterir. “<sup>41</sup>

Edebiyat ve eğitim, insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlayan, birbiriyle yakından ilişkili olan iki alandır. Çünkü edebiyatın da, eğitimin konusu insandır. insanoğlunun yeryüzündeki serüvenleri, doğal ve toplumsal çevresiyle ilişkileri, sağlıklı bir yaşayış özlemi, bu iki alanın ortak konusunu oluşturur. Birbirinden ayrı yollarda, ayrı amaçlarda olan, birbirlerinden habersiz ve kendi dünyasında yaşayan insanları ruh ve zevkçe birleştiren köprüyü ise edebiyat kurar.

Edebiyat eserleri de insanları çeşitli açıdan eğitmek amacıyla yazılmıştır. Edebiyatın hem eğitim hem de ahlak ve sosyal açıdan da insanlara yararları vardır. Eğitimci, derslerde edebiyatın eğitici özelliğinden ve sanatsal yönünden de yararlanmalıdır. Çünkü edebiyat ürünleri yaşamı yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda yaşamı biçimlendirir. Böylece okuyucuları, dolayısıyla da toplumu da derinden etkiler.<sup>42</sup>

<sup>40</sup> Cahit Kavcar, **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara, 1982, s.5.

<sup>41</sup> Cahit Kavcar, **ayn. esr.**, Ankara, 1982, s.5-6.

<sup>42</sup> Cahit Kavcar, **ayn. esr.** Ankara, 1982, s.4.

*“ Bugün eğitimde en çok geçen terim “ kişilik “tir. Kişilik gelişmesi, her insanın kendi eğilimlerine, yeteneklerine göre gelişmesi, hayatta karşılaştığı yeni şartlara göre izleyeceği yolu kendisinin seçmesi demektir. “<sup>43</sup>*

Böyle bir hayat ve eğitim anlayışı, insanda çok çeşitli bir duyma, düşünme ve hareket etme bilincinin bulunmasını gerektirir. İşte edebiyat bu bilinci uyandırma bilincinin başında gelir. Edebiyat yıllardır insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili bir şekilde ortaya koyan bir sanattır. Eğitim bakımından edebiyatın değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir.<sup>44</sup> Halk edebiyatının bir türü olan şiirlerde eğitim açısından önemlidir. Çünkü, sevgiyi, kaynaşmayı ve insanlar arasında duygu aktarımını şiirler yoluyla çocuklarımıza aktarabiliriz.

Okuduğumuz şiirlerle çocuklarımızın kalbinde özlemeleri, hayalleri, sevgileri yaşatabiliriz. Halk edebiyatı ürünleri olan şiirlerle, bizden çok önce yaşamış olan insanlara sevgi duyabileceğimiz gibi bir yakınlıkta hissedebiliriz. Çünkü şiirler zaman ve uzaklık engelini aşarak ruhlar arasında bir yakınlık ve birlik kurar. Anlaşıldığı üzere bütün bunları yaptıran, halk edebiyatının insan ruhuna işleyen o saf ve temiz etki gücüdür ve bu güçten eğitim için mutlaka yararlanmak gerekir. Çünkü edebiyatın temel işlevlerinden biri, eğitiminde yardımıyla insan kişiliğini değiştirme ve geliştirmedir. Şiirler yoluyla da sevmeyi, acımayı, güzellikler karşısında heyecanlanmayı, kültürünü, çevresini öğretmekle birlikte, çocuğun iç dünyasını da yumuşatabiliriz.

---

<sup>43</sup> Cahit Kavcar, **ayn. esr.** Ankara, 1982, s.5.

<sup>44</sup> Cahit Kavcar, **ayn. esr.** , Ankara, 1982, s.4-6.

### 3. 4. HALK EDEBİYATININ OLUŞUMU

“ Bir milletin bir tane dili ve edebiyatı vardır. Ancak yoğun dış etkileşim ya da ulusun dinini değiştirmesi gibi toplumu derinden etkileyen hallerde, bu dinin terim ve deyimleriyle birlikte pek çok yabancı kelime konuşma diline girerse kırsal kesimde yaşayanlarla, saray ve çevresinde öğrenim görmüş yetişkinler arasında dil farklılaşması meydana gelir. Halkın konuşma dili sadeliğini önemli ölçüde koruduğu halde yüksek zümrenin dilinde yabancı kelimeler gittikçe çoğalır. Yüksek zümre dili ile halkın konuşma, özellikle yazma dili, dolayısıyla bu iki kesimin edebiyatı arasında ayırım meydana gelir. Bu halde **halk edebiyatından** söz edilir. Sonuç olarak halk edebiyatı ancak yüksek zümre edebiyatının olduğu bir toplumda ortaya çıkar. “<sup>45</sup>

Halk Edebiyatına, anonim ürünlerin hepsi , saz şairlerinin geleneklere uygun olarak söyledikleri kişisel ürünlerde girer. Başlangıçta kişisel olan ürünler, halkın bilinç ve belleğinde saklanır. Yetenekli kişiler saklanan bu edebi değerlere kendinden katkılarda bulunur. Daha güzelleşen ve değerlendirilen bu ürünler ilk oluşmasını sağlayandan sıyrılarak toplumun menkulü olur. Başlangıçta bireysel ürün olan sonraları halka menkul olan ve ortaklaşa kullanılan ürünler: ata sözleri, bilmece, şiirler, maniler, ninniler, deyimler, ağıtlar, tekerlemeler, masallar, destanlar, türküler, koşmalar, halk hikayeleri, seyirlik oyunlar, karagöz ve orta oyunu, çocuk oyunları... söz şairlerinin bireysel eserleri: koşmalar, varsağılar, destanlar, ağıtlar, ilahi ve nefesler... halk edebiyatının konuları içindedir. <sup>46</sup>

Eski çağlardan başlayarak belirli bir halkın kültür ve geleneğinin ürünleri olarak meydana gelen sözlü ya da yazılı edebiyatın başlıca özellikleri, dilinin halkın konuştuğu dil, anlatımının yalın olması, halkın dilinden derlenmesi, şiirlerin hece ölçüsüyle ve çoğunlukla dördlüklerle söylenmiş bulunmasıdır. Konularda hiçbir sınırlama yoktur. Edebi ürünlerden söyleyeni belli olmayanlara anonim, belli olanlara aşık edebiyatı denir. Halk edebiyatında nazım birimi, aşıkların bend veya hane dedikleri dördlüktür. Bazı şiirlerde mısralar azalıp çoğalabilir. Kafiye dağılışı bakımından iki tipte toplanabilecek nazım biçimleri, hece vezninin en çok kullanılan birkaç kalıbına dayanan mani, ile koşma, semai ile varsağıdır. Halk edebiyatının nazım biçimleri, genellikle kendilerine has ezgileriyle okunurlar. <sup>47</sup>

<sup>45</sup> Hüseyin Köroğlu, **Türk Dili Ve Edebiyatı I**, Konya, 2000, s.197.

<sup>46</sup> Hüseyin Köroğlu, **ayn. esr.** , s.203-204.

<sup>47</sup> Hüseyin Köroğlu, **ayn. esr.** , s.204-206.

### 3. 5. ŞİİRLER HAKKINDA GENEL BİLGİ

Şiir, zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi anlamını taşımaktadır. Şiir, duygulardan, düşüncelerden, özlemlerden oluşmuş bir üründür. Kendine özgü duygusal bir yoğunluğu vardır.<sup>48</sup>

Şiir, genellikle en az sözcükle en çok şey anlatma sanatı olarak tanımlanır. Ancak güzel sanatların bir kolu olarak şiirde, düz anlatımın yanında belli biçimsel kurallara uyma, sözcük seçimi, iç ve dış uyumun yanında estetik bir kaygı da söz konusudur.<sup>49</sup>

Şiir; duygu ve düşünceleri anlatmada önemli bir araçtır. Duygulardan, düşlerden, özlemlerden oluşmuş bir üründür. Kendine özgü duygusal bir yoğunluğu vardır.<sup>50</sup>

Şiirler genellikle epik, lirik, didaktik, pastoral ve dramatik olmak üzere beş türe ayrılmaktadır. Aşağıda şiir türleri hakkında kısa bir bilgi verilecektir.

Epik Şiir: Epik sözcüğü Türkçe’de destan sözcüğü ile karşılanmaktadır. Tarihsel olayları şiirsel bir dille anlatır.

Lirik Şiir: Ozanların, içlerinden gelen duygularını coşkulu bir dille anlattıkları şiirlerdir. Acı, aşk, ayrılık, özlem, ölüm acısı gibi bireysel duygularla toplumsal mutluluk ya da acı olaylardan doğan sevinçler ve üzüntüler lirik şiirlerde işlenen konulardır.

Didaktik Şiir: Ozanların değişik konularda topluma yol göstermek amacıyla yazdıkları şiirlerdir. Bu tür şiirler bir eğitim – öğretim aracı olarak işlev görür. özellikle ilköğretim okullarında belirli gün ve haftaların anlam ve önemini işleyen şiirler de bu kapsamda düşünülebilir.

Pastoral Şiirler: Doğa güzelliklerini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşantısını, bunlara karşı duyulan sevgi ve özlemi dile getiren kır şiirleridir.

Dramatik Şiirler: İnsan yaşamının; korku, sevgi gibi değişik boyutlarını gerçeğe uygun olarak anlatan şiirlerdir. Günümüzde dramatik şiirler tiyatro yapıtları içinde incelenmektedir.

51

<sup>48</sup> Hasan Güleriyüz, **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, Ankara, 20006, s.246.

<sup>49</sup> İbrahim Kıbrıs, **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.102.

<sup>50</sup> Hasan Güleriyüz, **ayn. esr.**, Ankara, 20006, s.246.

<sup>51</sup> İbrahim Kıbrıs, **ayn. esr.** , İstanbul, 2000, s.104-105.

### 3. 6. ÇOCUK ŞİİRLERİNİN NİTELİKLERİ

Çocuk şiiri; çocuk düşüncesinin, çocuk bakışının, çocuk ilgilerinin şiire yansımasıdır. Şiirlerde yer alan ölçü, uyak gibi nitelikler çocukta doğuştan varolan ritim ve uyum duygusunun gelişmesini sağlar.<sup>52</sup>

Çocuk şiiri, çocuk edebiyatının en incelikli türüdür. Çocuğun dünyası, çocuk ruhu, çocuk kalbinin duyarlılıkları çocuk şiirinin kaynağıdır. Çocukluk çağlarına göre çocuk şiiri farklı anlatımlara bürünür. Oyun çağı çocuğu, şiirden oyun tadı almak ister. Oyun çağı çocuğu şiiri oyun, masal çağı çocuğu ise masal gibi algılar. Oyun çağı çocuğuna seslenen şiir adeta kelime ve ses oyunudur.<sup>53</sup> Bu nedenle; çocuklar için yazılan şiirler, onların hayal dünyasına hitap edebilmelidir. Şiirin biçiminden önce temanın çocuğa uygun olması gerekir. Hayal dünyasında yaşayan çocuğa ulaşmak ve ona uygun sadeliği yakalamak önemlidir.

Çocuk hayalleri ile yaşayan ve bu hayallerini paylaşmaktan çok hoşlanan bir varlıktır. Ancak, çocuğa göre yazılan eserlerde ve bu eserler içerisinde şiirde, ölçüyü kaçırmamak, mümkün olduğunca dengeli bir yol izlemek gereklidir.<sup>54</sup> Çocuklara yönelik yazılan şiirlerde yer alan düşünceler, yalın olmalıdır. Anlatım sade ve düşünceler bütünlük içinde verilmelidir. Benzetmelerden ve sanatlı anlatımlardan uzak durulmalıdır. Mecazların ve söz sanatlarının ağırlıklı olarak yer aldığı şiirler, ileriki yaş grupları için daha uygundur.

Şiirde ahengi sağlayan unsurların başında gelen ritim, çocuk şiiri için de vazgeçilmez bir unsurdur. Çocuklara yönelik yazılacak şiirlerde ölçü ve kafiye'nin göz ardı edilmemesi gerekir. Çocuk şiirlerinde serbest şiir örneklerine temel eğitimin birinci basamağında 4. sınıftan itibaren yer vermek gerekir. Biçim de çocuk şiirin de önemli bir unsurdur. Mısralar kısa, cümle düzeni kurallı ve dengeli olmalıdır. Bazı mısraların aynen tekrarı ile bir ahenk zenginliği sağlanmalıdır.<sup>55</sup>

---

<sup>52</sup> İbrahim Kıbrıs, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.103.

<sup>53</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.104.

<sup>54</sup> Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, **Çocuk Edebiyatı**, Ankara, 2002, s.186.

<sup>55</sup> Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, **ayn. esr.** , Ankara, 20002, s.185-186.

Çocuk şiirlerini seçerken dikkat etmemiz gereken hususlar:

- Okunacak şiirler çocuğun duygusal dünyasına ve ilgi alanına uygun olmalı,
- Dizeleri uzun olmamalı, sözcüklerin hece sayısı az olmalı, şiirdeki sözcükler çocuğun sözcük dağarcığıyla örtüşmeli,
- Durakları belli olmalı ve kolay sezilmeli,
- Kutlanan bayram ya da belirli günle ilgili şiir türü arasında bir anlam olmalı,
- İlköğretim birinci, ikinci, üçüncü sınıflarda okunacak şiirlerin iki, üç dördlüğü; dördüncü ve beşinci sınıflarda üç veya beş dördlüğü olmalıdır.<sup>56</sup>
- Durum, olay ve düşüncelerin açık ve kısa olarak anlatılması,
- Hayal ve duyguların çocukların yaşantılarıyla ilişkili bulunması,
- Çocuklara aile, yurt ve ulus sevgisi aşılamanın yanında onların yaşama gücünü ve sevincini geliştirici nitelikler taşıması,
- Doğa, insan ve cansız varlıklarla ilgili betimlemelerin yalın olması.<sup>57</sup>

Çocuklar her yaşta şiirden hoşlanırlar. Okuma öncesi dönemde kendilerine okunan uygun şiirleri dinlemekten ve daha ileri yaşlarda da anlamını tam olarak kavramasalar bile ses değeri üstün basit mısra ve beyitleri ezbere söylemekten zevk duyarlar. Aslında çocuk ile şiir arasında doğal bir ilişki vardır. çocuk konuşmaya başlarken şiirlerde uygulanan cümle yapısına benzer bir tutum gösterir. Uyaklı ve ses özelliği bakımından birbirine benzer sözcükler kullanır. Sözcüklere başka bir anlam, başka bir hava katar. Kendi iç dünyasını ve düşünme biçimini yetişkinlere göre daha değişik benzetme ve mecazlarla anlatır. O da, şair gibi, duygularını ve düşüncelerini söylemeye çalışırken kişisel özgünlüğünü ve hayal gücünü ortaya koyar. Ayrıca şiir kafiyesi, ahengi ve genellikle kısalığı ile her normal çocukta var olan ritim duygusunu besler, onun bir bakıma müzik gereksinimini de karşılar.<sup>58</sup>

Çocuklar; zekaları, anlama yetenekleri ve hayal güçleri ile yetişkinlerden ayrılırlar. Bu nedenle; şiirlerle çocuğu derse karşı teşvik edip, yaratıcı güçleri ile hayal güçlerini harekete geçirebiliriz. Hayal dünyaları yetişkinlere göre daha renkli olduğu için, karmaşık konuları öğretilirken şiirlerden yararlanabiliriz.

<sup>56</sup> Hasan Güleriyüz, **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, Ankara, 2006, s.249.

<sup>57</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.110.

<sup>58</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.108-109.



Çocuğa sevgiyi, şefkatti, arkadaş ilişkisini şiirler yoluyla kazandırabiliriz. Çocuk, karmaşık bilgileri zorlanmadan kendi bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygun olarak şiirler yoluyla öğrenebilir. Çocukların kazanması gereken konular, şiirler yoluyla sezdirilir. Böylece; ezbere dayalı öğretim yerine, kalıcı öğrenme gerçekleşmiş olur.

Şiirler yoluyla kazandırılan öğretilerle çocuk, öğrendiklerini belleğinde daha kolay saklar ve hatırlama gücü yüksek olur. Şiirleri çocuk dünyasının izlerini taşıyacak şekilde seçersek, öğrenilenlerin hatırdaki tutulması kolaylaşır. Şiirleri seçerken dikkat etmemiz gereken nokta; çocuğun zihin dünyasında var olan ve önceden aşina olduğu kelimeleri içermesi ve ilgisini çekebilmesidir. Şiirler; çocuğun yaş, yaşam ve bilgi düzeyine uygun, ilgisini çekecek nitelikte, olmalıdır.

Çocuk, edebiyat yazınlarının bir türü olan şiirler yardımıyla çevresindeki olaylar ve kişilerle özdeşim kurar, başkalarıyla aynı duyguları yaşadığını fark eder ve duygu paylaşımı sağlayarak yalnızlık hissinden kurtulur. Ben merkezcilikten kurtularak onun dünyayı başkaları açısından da görmesi sağlanır. Şiirleri okuyarak ve dinleyerek duyguların doğallığını keşfeder. Yaşadığı ve yaşayacağı duygusal olaylarda nasıl davranacağına edebiyat ürünleri ile hazırlık yapar. İfadesi zor ve çocuk için soyut olan duyguların, çocuk edebiyatı yazınları ile ve şiirlerle somut ve anlaşılır hale getirilir. “*Kendi toplumsal değerlerini ve kültür yapısını öğrenir.*”<sup>59</sup> Çocuklara verilen soyut öğeler, şiirler yoluyla somutlaştırılarak kazandırılır.

Anaokulu çağındaki çocuklar ile ilkokulun birinci dönemine devam eden çocuklar genellikle güldürücü ve betimsel şiirlerden zevk alırlar. Güldürücü şiirlerde sözcük oyunlarına ve tekerlemelere yer verildiği gibi, güldürücü olay ya da kimseler anlatılır. Betimsel şiirlerde ise çoğunlukla kuşlar, ağaçlar, çiçekler ile bilinen evcil hayvanlar, doğa olayları ele alınır. Kısacası çocuklar, değişik türden şiirlerin yardımıyla kişisel yaşantılarını, gözlemlerini, duygularını zenginleştirirler.<sup>60</sup>

Öğretmen halk edebiyatı türlerini incelemeli ve bunları çocuğa uygun hale getirmelidir. Halk edebiyatı türlerinden yararlanarak çocuğa; vatan, arkadaş, aile, doğa sevgisi kazandırabiliriz. Şiirlerle çocukların dünyası süslenir ve yaşama farklı bir pencereden bakmaları sağlanır.

<sup>59</sup> Gülseren Tür, Ayşe Turla, **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat Ve Kitap**, İstanbul, 1999, s.9.

<sup>60</sup> Mustafa Ruhi Şirin, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 2000, s.109.

## IV. BÖLÜM : ŞİİRLERİN TEMALARINA GÖRE İNCELENMESİ

### 4. 1. OYUN SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

#### ÇOCUK VE OYUN

Sebzelerden sevdiklerim:

Havuç, domates, **oyun**.

Meyvelerden sevdiklerim:

Elma, şeftali, **oyun**.

Bence en iyi besin: **Oyun**.

Çünkü,

Hiçbir şey yemesem bile bazen

**Oynarken** doyuyorum.

İsmail UYAROĞLU

Çocuk ve Şiir <sup>61</sup>

Şiirde, yalın ve açık bir dil kullanılmıştır. Şiir, iki kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıtanın birinci dizesinde sekiz, ikinci dizesinde yedi, üçüncü dizesinde sekiz, dördüncü dizesinde yedi ve ikinci kıtanın birinci dizesinde dokuz, ikinci dizesinden ki, üçüncü dizesinde on, dördüncü dizesinde yedi hece vardır. Şiirde mısraların dizilişi herhangi bir kurala bağlanmadığından serbest tarzda yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki ” sevdiklerim “ kelimelerinde redif, birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizesindeki “ - elerden “ seslerinde zengin kafiye, birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinde “ oyun “ kelimelerinde redif vardır. Şiir, sanatsız yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

İlköğretim Okul Programı birinci sınıf Türkçe Programını incelediğimizde özel amaçlar kısmında; **kelime dağarcığını düzeylerine uygun olarak zenginleştirme**<sup>62</sup> maddesine uygun olarak “ Çocuk ve Oyun” adlı şiirde “ *besin* ” kelimesinin anlamı öğrencilere açıklanır. Hayat Bilgisi derslerinde de geçen meyve adlarına da şiirde yer verilmiştir. Şiir, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

<sup>61</sup> Ramazan Tortop, Muhterem Tortop, Necati Yıldırım, Fatih Gültekin, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, İzmir, 2005, s. 65.

<sup>62</sup> Mehmet Vural, **İlköğretim Okul Programı**, Erzurum, 2003, s.56.

Noktalama işaretlerinden; iki nokta, nokta, virgöl kullanılmıştır. Şiirde; “ havuç, domates, meyve, sebze, elma şeftali “ kelimeleri somut kelimelere, “ şeftali “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ oynarken “ kelimesi ünlü düşmesine, “ sebzeler, sevdiklerim, meyveler” kelimeleri de çoğul takısı almış kelimelere örnek oluşturmaktadır.

### UÇURTMA NASIL UÇAR?

Kardeşim özenle tutar,  
Rüzgara karşı uzaktan.  
Sonra “ Bırak! “ derim ona,  
Havalanır uçurtmam.

Koşarım önce şöyle bir  
Asıl ustalık bendedir.  
Salarım, salarım ipini  
Uçurtmam göklere yükselir.

Kocaman, renkli, benekli,  
Süslü püslü, telli pullu,  
Alımlı, nazlı uçurtmam,  
Gelin gibi kuyruğu.

Kuş olur; süzülür, uçar;  
Gider taa uzaklara.  
Sonra ne olur ne olmaz,  
İpi sararım biraz.

Haydi bakalım ama,  
Hep öyle durmak olmaz.  
Biraz coşku, biraz şaka  
Bende ne hünerler var.  
Bir sağa çekerim, bir sola  
Uçurtmam takla atar.

Ayla ÇINAROĞLU<sup>63</sup>

---

<sup>63</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.57.

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan ve altı dizelik bir bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. İkinci kıtanın birinci, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ –ir “ seslerinde tam kafiye, dördüncü kıtanın birinci, ikinci dizelerinin “ –ar “ seslerinde tam kafiye, üçüncü, dördüncü dizelerinin “– az “ seslerinde tam kafiye, beşinci kıtanın dördüncü, altıncı dizelerinin “– ar “ seslerinde tam kafiye vardır. Üçüncü kıtanın üçüncü dizesinin “ alımlı, nazlı uçurtmam “ cümlesinde teşhis sanatı, dördüncü dizesinin “ gelin gibi kuyruğu “ cümlesinde de teşbih sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ nazlı, hüner, alımlı “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül, tırnak işareti, ünlem kullanılmıştır. Şiirde; virgülün sıralama amacıyla kullanıldığı kelimelere “ kocaman, renkli, benekli, süslü püslü, telli pullu, alımlı, nazlı uçurtmam “ kelimeleri örnek oluşturmaktadır. İkinci kıtanın ikinci dizesinde “ süslü püslü, telli pullu “ kelimeleri ikilemelere, “ rüzgar, uçurtma, gök, kuş “ somut kelimelere, “ coşku, hüner, naz, alım “ soyut kelimelere, “ coşku, uzaktan, ustalık “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ kuyruğu “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ hünerler, gökler “ kelimeleri çoğul eki almış kelimelere, “ renkli, benekli, süslü, pullu, alımlı, nazlı “ kelimeleri türemiş kelimeye, ” nazlı uçurtmam “ kelimesi sıfat tamlamasına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ ona “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

## KUKLALAR VE BİZ

Bütün çocuklar oyunu severiz,  
Görünce onları neşemiz artar.  
Hem oynatsak hem seyretsek hepimiz,  
Gönlümüze en iyi dost kuklalar.

Bize sevgi dolu kalpleri var,  
Kuklanın yoksa da dolaşan kanı.  
Konuşur, dans eder, sahnede yaşar,  
Bilemeyiz nasıl, kim verir canı?

Açılınca o sevimli perdesi,  
Küçük sahnede bir dünya kurulur.  
Her kuklanın bir başka güzel sesi,  
Oynayışı bir başka tuhaf olur.

Küçük ve büyük demeden bizleri,  
Görünmez büyüsü içine alır.  
Tahta yüzleri ve telden dizleri  
Gider, geride hep sevgi kalır.

**Ünver ORAL**  
**İbiş Geldi Karagöz Geldi <sup>64</sup>**

---

<sup>64</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.123.

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, üçüncü ve dördüncü kıtalar on birli hece ölçüsüyle, ikinci kıta ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci, ve üçüncü dizelerinin “ –iz “ seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerinin ” – ar “ seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – ar “ seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – nı “ seslerinde tam kafiye, üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – si “ seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – lur “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – lır “ seslerinde zengin kafiye, birinci ve üçüncü dizelerinin “ – leri “ seslerinde kafiye arayamayız. Çünkü, görev ve anlam bakımından aynı kullanılmıştır. Şiirde teşhis sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ kukla, dost, sevgi, neşe, sahne, seyretmek, gönül “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmamıştır.

Mısralarda cümle başları büyük harfle başlamıştır. Cümle sonuna nokta ve soru işareti konulmuştur. Şiirde; virgölün sıralama amacıyla kullanıldığı kelimelere “ konuşur, dans eder, sahnede yaşar “ kelimeleri, “ kukla, kan, perde, sahne, tahta, tel “ kelimeleri somut kelimelere, “ neşe, sevgi, büyü “ kelimeleri soyut kelimelere, “ dost, yoksa, başka “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ oynatsak, seyretsek, gönlümüze “ kelimeleri ünlü düşmesine, ” çocuklar, kuklalar, yüzler, dizler “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ sevgi “ kelimesi türemiş kelimeye, “ küçük sahnede, tahta yüzleri, tahta dizleri “ kelimeleri sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın ikinci dizesinde “ onları “ kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ bize “ kelimesi, üçüncü kıtanın birinci dizesinde “ o “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## OYNUYORUM

Ne çok spor dalı var,  
Ben hepsini yaparım.  
Yüzerim, koşarım,  
Tavşan gibi zıplarım,  
Harika top oynarım,  
Bisiklete binerim.  
Yine de arkadaşlarımla  
Oynamayı çok severim.

**Aziz SİVASLIOĞLU** <sup>65</sup>

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir, sekiz dizeden oluşmakla birlikte; birinci ve üçüncü dizeler altı heceden, ikinci, dördüncü, beşinci, altıncı dizeler yedi heceden, yedinci dize dokuz, sekizinci dize sekiz heceden oluşmaktadır. Şiir serbest tarzda yazılmıştır. Şiirin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci dizelerindeki “ - arım ” seslerinde, altıncı ve sekizinci dizelerdeki “ - erim ” seslerinde zengin kafiye vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ tavşan, spor “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Mısra başlarında cümlenin ilk harfi büyük yazılmıştır. Cümlelerin sonuna nokta konulmuştur. Virgül sıralama amacıyla kullanılmıştır. “ Top, bisiklet, tavşan “ kelimeleri somut kelimeye, “ harika, sevme “ kelimeleri soyut kelimeye, “ spor, hepsini “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine , “ oynamayı “ kelimesi ünlü düşmesine, ikinci dizede “ ben “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>65</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.65.

## GÜNAYDIN ÇOCUKLAR

Hey, hey! Günaydın çocuklar, “ Günaydın! “  
Hep güler yüzle karşıyorsunuz beni.  
Hey, hey, hey, hey! Günaydın çocuklar, “ Günaydın! “  
Sabah akşam bıkmadan dinlersiniz beni.

Dün gece düşündüm de, renkler olmasaydı,  
Yaşanmazdı bu dünyada.  
Korktuğum odur ki, kapkara bir dünyayı,  
İsteyenler var aramızda.

Hey, hey! Günaydın çocuklar, “ Günaydın! “  
Siz hiç kırmızı bir ağaç gördünüz mü?  
Hey, hey, hey, hey! Günaydın çocuklar, “ Günaydın! “  
Gökyüzü, neden mavi düşündünüz mü?  
Başak sarı, çim yeşil,  
Her şeyin bir rengi var,  
Değişmez doğanın dengesi,  
Mor, turuncu, sarı, eflatun, pembe, haki,  
Çamur bile kahverengi...

Oyun ister bazen büyükler,  
Oyun ister bütün çocuklar...

**Birgül YANGIN<sup>66</sup>**

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir, iki kıta ile dokuzar ve ikişer dizelik iki bölümden oluşmaktadır. Serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, birinci ve üçüncü dizeleri nakarat, ikinci ve dördüncü dizedeki “ beni ” kelimeleri anlamca ve yazılışça aynı olduğundan redif, ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ –da “ sesinde tam kafiye, şiirin son bölümünde birici ve üçüncü dizeleri nakarat, ikinci ve üçüncü dizelerin “ ünüz mü ” kelimelerinde zengin kafiye vardır. Şiirde, sanatlı ifadelerden uzak durulmuştur.

---

<sup>66</sup> Nalan Gören, Zuhal Yener, Aysun İldeniz, **İlköğretim 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.76.



Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ renkler, dünya, başak, doğa, oyun “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Mısralar kurallı cümle yapısına uygun değildir. Noktalama işaretlerinden ünlemin kullanım şekli, şiirde açıkça verilmiştir. Nokta, tırnak işareti, üç nokta, virgül kullanılmıştır. “ Ağaç, gökyüzü, başak, çim, çamur “ kelimeleri somut kelimeye, “ korku, düşünme “ kelimeleri soyut kelimeye, “ sabah-akşam ” karşıt anlamlı kelimelere, “ akşam, kapkara “ kelimeleri sert sessizlerin benzeşmesine, “ korktuğum, rengi “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ çocuklar, renkler, büyükler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ kapkara dünya, güler yüz, kırmızı ağaç, bütün çocuklar” kelimeleri sıfat tamlamasına, birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinde “ beni “ kelimeleri zamire örnek oluşturmaktadır.

Oyun çocukların yaşamının bir parçası olduğu gibi bedensel ve ruhsal gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Oyun; çocukların duygularını ve heyecanlarını harekete geçiren, hayal ve yorum gücünü genişleten enerji kaynağıdır. Parklarda, caddelerde ip atlamak, top oynamak, masmavi gökyüzünün sonsuzluğunda uçurtma uçurmak, yüzlerindeki kirlere inat gülümsemek, çocuklar için yaşama sevincidir. Çocuklar; yaşamın karşılıklı bir paylaşım olduğunu, oyunun çocuksu tadında bulacaklardır.

Çocuklarda altı ve yedi yaşlarından sonra, somut düşünce operasyonları devreye girmekte; bu durum çocuğun hızlı bir öğrenme süreci içine girdiğini gösterir.

Okul çağı dediğimiz bu dönemde çocuk; şimdiye kadar sürdürdüğü doğal meşguliyetlerinden uzaklaşmaya, düşüncelerini kendince koordine etmeye ve işlerlik kazanmaya başlamıştır.<sup>67</sup>

Şiirde ahengi sağlayan unsurların başında gelen ritim, çocuk şiirinde vazgeçilmez bir unsur olduğunu yukarıdaki şiir örneklerinde de görmekteyiz.

Yukarıda yer alan oyun temalı şiirlerde, kafiye ve ölçüler belirli bir sistem içinde yer almaktadır. İlköğretim birinci, ikinci ve üçüncü ve beşinci sınıfların Türkçe ders kitaplarından alınan şiirler de oyunun, çocuk üzerindeki olumlu etkileri yalın bir anlatımla okuyucuya sunulmuştur. Mısralar kısa olmakla birlikte benzetmelerden ve sanatlı anlatımdan da uzak durulmuştur.

---

<sup>67</sup> Kerim Yavuz, **Çocuğun Dünyası Ve Gelişme**, İstanbul, 1998, s.23-24.

Oyun temasının yanında, “ Kuklalar ve Biz ” adlı şiirde sevgiye, “ Lunapark ” adlı şiirde barışa, “ Oynuyorum ” adlı şiirde spor dallarına, “ Günaydın Çocuklar ”adlı şiirde renklerin doğayla bütünleşmesine ve çocuklarda anlamayı geliştirici mısralara yer verilmiştir.

Şiirin üçüncü bölümünde; doğadaki her şeyin neden ayrı bir renge sahip olduğu sorularak, zihinsel olarak düşünmeleri amaçlanmıştır. Böylece; çocukların sınıf, okul ve yaşadıkları çevrede her yönüyle gelişimleri sağlanmaktadır.

#### 4. 2. ÇOCUKLARIN HAYAL DÜNYALARINI TEMA ALAN ŞİİRLER

##### ŞEMSIYE

Bir şemsiyem olsa,  
Kocaman kocaman olsa;  
Dünyanın üstüne tutsam,  
**Kötülüklere engel olsa.**

Bir uçan balonum olsa,  
Kocaman kocaman olsa;  
Tüm kötülükleri içine koysam,  
Dünyadan uzağa atsam.

**S. Ahmet UZUN**<sup>68</sup>

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir iki kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, birinci, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ olsa ” kelimeleri, ikinci kıtanın, birinci ve ikinci dizelerindeki “ olsa ” kelimeleri de görevce ve anlamca aynı olduğundan rediftir. Üçüncü ve dördüncü dizelerindeki “ – sam “ sesleri arasında zengin kafiye vardır. Sanatsız ve düz bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin, seviyelerine uygun olarak kazandırılacak davranışlar; şiirde yer alan kelimeleri düzgün söyleyebilmek, yazabilmek ve kelime dağarcığını zenginleştirebilmektir. Devrik cümlelerin kullanımından kaçınılmıştır.

---

<sup>68</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.11.

Şiirde; cümle sonlarında nokta, noktalı virgül ve virgül kullanılmıştır. “ Kocaman kocaman “ kelimeleri ikilemeye, “ balon, şemsiye “ somut kelimelere, “ tutsam, üstüne, atsam “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ uzağa “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ kötülükler, şemsiye, balon “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ kötülük “ türemiş kelimeye, “ bir şemsiye, bir balon “ kelimeleri sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Çocuk kendine has bir yaşayışa ve mantığa sahip olmakla birlikte; hayal dünyasında yaşamaktadır. Yukarıdaki şiir çocuğun hayal dünyasıyla örtüşmektedir. O minik dünyasında kötülükleri uzaklaştırmak, iyilikleri çoğaltmak istiyor. Şair, kendisini çocuğun yerine koyarak, onun dilinden hitap etmiştir.

## GÖK KUŞAĞI

Yedi renklidir gök kuşağı,  
Işıl ışı, cıvıl cıvıl.  
Sarı, turuncu, kırmızı,  
Mavi, lacivert, mor, yeşil...  
Hepsi de sevdiğim renklerden,  
Güzel renkli gökkuşağım.

Uçabilsem keşke,  
Çıksam göklere,  
Kaysam gök kuşağının üzerinden.  
Işıl ışı, cıvıl cıvıl renklerden,  
Yedi renkli gökkuşağım.

**Can ALTINTAŞ<sup>69</sup>**

---

<sup>69</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.16.

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiirde mısralar kısa olmakla birlikte; birinci bölüm altı dizeden, ikinci bölüm ise beş dizeden oluşmaktadır. Birinci bölümün ikinci ve dördüncü dizelerinin “ –l “ seslerinde yarım kafiye, ikinci bölümün üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ –den “ seslerinde zengin kafiye vardır. Mecaz ve söz sanatlarından uzak durulmuştur.

İlköğretim birinci sınıfta, şiirde geçen kelimeleri düzgün söyleyebilmek, yazabilmek ve kelime dağarcığını zenginleştirmek önemlidir. “ gök kuşağı “ kelimesinin anlamı kavratılır. Genel olarak yüklem cümle başlarında kullanıldığından, cümle düzeni kurallı değildir.

Cümle başlarında kelimelerin ilk harfi büyük yazılmış, cümle sonlarında nokta, üç nokta, virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ ıslıl ıslıl, cıvıl cıvıl “ kelimeleri ikilemelere, “ gök, gök kuşağı “ somut kelimelere, “ sevmek “ soyut kelimelere, “ gökkuşağım, keşke, çıksam “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ sevdiğim, gökkuşağım “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, ” renkler, gökler “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ renkli “ türemiş kelimeye, “ yedi renkli , güzel renkli “ kelimeleri sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Şiirin temel nüvesi, çocukların hayallerini bilgiler ile kaynaştırmaktır. Çocuklar, gökkuşağının renklerini şiirsel bir dil ile kavramaktadırlar.

## BÜYÜLÜ BİR ATIM OLSA

Büyülü bir atım olsa,  
Ay yoluna düşsem.  
Yolda yıldızları saya saya gitsem.  
Gece demesem  
Gündüz demesem.  
Büyülü atımla  
Aya varsam,  
Ay dedeye sarılıp  
Doya doya öpsem.

Büyülü bir atım olsa,  
Tüm gezegenlerin yoluna düşsem.  
O gezegen, bu gezegen diye  
Hepsini gezebilsem.  
Neler var, neler yok,  
Bir görebilsem.  
Arkadaş bulup  
Doyasıya oynayabilsem.  
Büyülü bir atım olsa,  
Keşke gidebilsem.

**Zeynel BEKSAÇ<sup>70</sup>**

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiir dokuz ve on dizelik iki bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün ikinci, üçüncü, dokuzuncu dizelerinin “ – sem “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ demesem ” kelimeleri anlamca ve görevce aynı olduğundan redif, ikinci bölümün ikinci, dördüncü, altıncı, sekizinci, onuncu dizelerinin “ – sem “ seslerinde zengin kafiye, birinci ve dokuzuncu dizelerinin “ olsa ” kelimelerinde redif vardır. Mecaz ve söz sanatlarından uzak durulmuştur.

---

<sup>70</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.72.

Şiir, ilköğretim ikinci sınıf düzeyinde olduğu için Hayat Bilgisi dersinde geçen kelimeleri ve kavramları düzgün söyleyebilmek ve doğru yazabilmek özel amaçlarımız arasındadır. Kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ ay, gezegen, gece, gündüz “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Şiirde; mısra başlarında cümlelerin ilk harfleri büyük yazılmış, cümlelerin sonunda nokta, virgül kullanılmıştır. Virgül sıralama amacıyla kullanılmıştır. “ Saya saya, doya doya “ kelimeleri ikilemelere, “ at, ay, yıldız “ somut kelimelere, “ büyü “ soyut kelimeye, “ gece-gündüz, var- yok “ karşıt anlamlı kelimelere, “ düşsem, gitsem, öpsem, hepsini, keşke, gidebilsem “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ hepsi, oynayabilsem “ kelimeleri ünlü düşmesine, “ yıldızlar, gezegenler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ büyülü “ türemiş kelimeye, “ o gezegen, bu gezegen, tüm gezegenlerin “ kelimeleri sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

## BİR YER DÜŞÜNÜYORUM

Bir yer düşünüyorum, yemyeşil,  
Bilemem, neresinde yurdun,  
Bir ev günlük güneşlik,  
Çiçekler içinde memnun.

Bahçe kapısına varmadan daha,  
Baygın kokusu ıhlamurun,  
Gölgesinde bir sıra, der gibi:  
- Oturun!  
Haydi çocuklar, haydi,  
Salıncakları kurun!  
Başka dallarsa, eğilmiş:  
- Yemişlerimizden buyurun!  
Rüzgar esmez, konuşur:  
- Uçurtmalar uçun, çamaşırlar kuruyun.  
Mesut olun, yaşayın,  
Ana baba evlat torun...

**Ziya Osman SABA <sup>71</sup>**

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; bir kıta ve on iki dizelik bir bölümden oluşmaktadır. Serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ –un “ seslerinde tam kafiye, ikinci bölümünün ikinci, dördüncü, altıncı, sekizinci, onuncu dizelerinin “ –urun “ seslerinde zengin kafiye, on birinci ve on ikinci dizelerin ” –n “ sesinde yarım kafiye vardır. Söz sanatlarından “ rüzgar esmez, konuşur “ kelimelerinde teşhis sanatı kullanılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ yurt, memnun, ıhlamur, mesut” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizelerde, devrik cümleler kullanılmıştır.

---

<sup>71</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.72.

Mısraların ilk harfi büyük yazılmıştır. Cümle sonlarına virgül, nokta, iki nokta, üç nokta, ünlem, konulmuştur. İlköğretim üçüncü sınıf öğrencileri, cümle sonlarında nokta, soru işareti, ünlem işaretlerini kullanırlar. Yukarıdaki şiirde ise üç nokta ve iki nokta da verilmiştir. “ Çiçek, bahçe, kapı, ıhlamur, salıncak, dal, yemiş, rüzgar, uçurtma, çamaşır “ somut kelimelere, “ mesut “ soyut kelimeye, “ başka “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ yurdun “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ çiçekler, ıhlamur, çocuklar, salıncaklar, dallar, yemişler, uçurtmalar, çamaşırlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ günlük, güneşlik “ türemiş kelimeye, ” bir ev “ sıfat tamlamasına, “ baygın kokusu ıhlamurun “ isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

## DÜŞLERİM

Bir kuş olsam,  
Uçsam göklerde;  
Sonra bir dala konup  
Özgürlüğü şakısam.

Bir balık olsam,  
Gezsem su dünyasını.  
Bir yosunu kardeşçe  
Balıklarla paylaşsam.

Bir çiçek olsam,  
Sevgi içsem yağmurlardan;  
Tüm evrene en içten  
Dostluğu açsam,

Ve bir ağaç olsam,  
Bir uzak dağ başında,  
Meyve döksem dallarımdan,  
Çocukları doyursam.

**M. Güner DEMİRAY<sup>72</sup>**

---

<sup>72</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.35.



Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmuştur. Birinci kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ –sam “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ –sam “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ – sam “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ –n “ seslerinde yarım kafiye, dördüncü kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ –sam “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiirde; sanatsız ve yalın bir anlatım göze çarpmaktadır.

İlköğretim üçüncü sınıf Türkçe derslerinde kullandığı ve özellikle Hayat Bilgisi derslerinde geçen kelimeleri düzgün söyleyebilmek ve yazabilmek amaçlanmıştır. Şiirde, Hayat Bilgisi derslerinde geçen “ kuş, gök, yosun, balık, çiçek, yağmur, ağaç, dağ, meyve “ kelimelerinin ve kelime dağarcığını zenginleştirmek için de “ dostluk, sevgi, özgürlük, evren “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Mısralar kısa, cümle düzeni ve seçilen sözcükler anlaşılır düzeydedir.

Mısraların ilk harfleri büyük harfle yazılmış, cümle sonlarında nokta, noktalı virgül, virgül kullanılmıştır. “ Kuş, gök, dal, balık, su, çiçek, yağmur, ağaç, dağ, meyve, çocuk “ somut kelimelere, “ özgürlük, kardeşlik, paylaşma, sevgi, dostluk, içtenlik “ soyut kelimelere, “ uçsam, kardeşçe, paylaşsam, içsem, içten, döksem “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ özgürlüğü, dostluğu “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ gökler, kuş, balık, çiçek, çocuklar, ağaç, dağ, meyve “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ özgürlük, kardeşçe, paylaşsam” kelimeleri türemiş kelimeye, “ bir balık, bir kuş, bir yosun, bir çiçek, tüm evren, bir ağaç “ sıfat tamlamasına, “ su dünyası “ isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

Şiirde hayal gücü ve duygusallık bir aradadır. Çocuğa dostluk, sevgi, kardeşlik duygularını kazandırmada şiirin etkisi büyüktür. Şiir olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici nitelikte yazılmıştır. Çocukların hayal dünyaları yetişkinlere göre daha geniş olduğu için soyut kavramlar, şiirler yoluyla kazandırılabilir.

## BİR GEMİM OLSA

Bir gemim olsa.  
Büyük yelkenli,  
Bayrakları yıldızdan  
Düşlerimin gemisi benim olsa.

Bir gemim olsa  
Uçsam gökyüzünde.  
Ulaştım yıldızlara  
Gezinsem uzayda.

Bir gemim olsa  
Düşlerimde,  
Kuş kadar özgür olduğum  
Bir gemi.  
Uçar giderdim  
Bir gemim olsa...

Eylül SERT <sup>73</sup>

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir, iki kıta ve altı dizelik bir bölümden oluşmaktadır. Birinci kıtanın birinci ve dördüncü dizeleri ile üçüncü bölümün birinci ve altıncı dizelerindeki “olsa” kelimesi anlamca ve görevce aynı kullanıldığından redif, üçüncü ve beşinci dizelerinin “-m “ seslerinde yarım kafiye vardır. Şiirde; sanatsız ve yalın bir anlatım göze çarpmaktadır.

Şiirde; Hayat Bilgisi dersinde kullanılan; “ bayrak, gökyüzü, uzay, kuş, yıldız, özgürlük “ kelimelerini, doğru yazabilmek ve okuyabilmek önemlidir. Kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ yelkenli, düş, özgür “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Mısralar kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>73</sup>Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.100.

Mısra başlarına büyük harfle başlanmış, cümle sonlarında nokta, virgül ve üç nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ gemi, yelken, bayrak, yıldız, gökyüzü, uzay, kuş “ somut kelimelere, “ düş, özgür “ soyut kelimelere, “ uçsam, ulaşsam “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ olduğum “ ünsüz yumuşamasına, “ bayraklar, yıldızlar, düşler “ kelimeleri çoğul eki almış kelimelere, “ yelkenli “ türemiş kelimeye, “ büyük yelkenli, bir gemi “ kelimeleri sıfat tamlamalarına, “ düşlerimin gemisi “ kelimeleri isim tamlamasına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ benim “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

Hayaller çocuğun yaşantısının vazgeçilmez bir parçasıdır. İfadesi zor ve çocuk için soyut olan kelimeler, hayalleri ile bütünleşerek somutlaşmıştır.

### ARZU

Bir çiçek olmak isterdim.

Burcu burcu bir sevgi

Kokmak için.

Bir kelebek olmak isterdim.

Kimseyi kırmadan, incitmeden

Yaşamak için.

Bir buğday tarlası olmak isterdim.

Dünyayı barış ışıklarıyla

Işıtmak için.

**M. Güner DEMİRAY<sup>74</sup>**

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir; üçer dizelik üç bölümden oluşmuştur. İkinci bölümün ikinci ve üçüncü dizelerinin “ –n “ seslerinde yarım kafiye vardır. Sanatsız, yalın ve kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>74</sup> Kadriye Taşdemir, Songül Özaykut, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.76.

Şiirde, çocuğun çevresinden de aşına olduğu ve Hayat Bilgisi derslerinde de geçen “ çiçek, buğday, kelebek, tarla, dünya, barış “ kelimeleri ve kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ barış, sevgi, burcu, ısıtma “ kelimelerinin anlamları kavratılır.

Noktalama işaretlerinden nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ burcu burcu “ kelimeleri ikilemeleri, “ çiçek, kelebek, buğday, tarla “ somut kelimelere, “ sevgi, incitme, barış “ soyut kelimelere, “ isterdim “ sert sessiz benzeşmesine, “ ışıklar “ çoğul takısı almış kelimeye, “ bir çiçek, burcu burcu bir sevgi, bir kelebek, bir buğday “ kelimeleri sıfat tamlamasına, “ buğday tarlası “ kelimeleri isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

Çocukların, sınır tanımayan hayalleri vardır. Her bir hayal farklı bir duyguyu yansıtır. Çocuk aklından önce hayallerini kullanır. Eşyayı, onca bilinmezi kendi renkleriyle boyar, kendi diliyle anlam verir. Dokunduğu hissettiği her şeye anlamlar yükler.<sup>75</sup> Şiirler, çocukların hayalleri ile çiçek bahçesi gibi süslenmiştir. Her şiirde, çocuk yüreğinden, yaşantısından, düşlerine sığdıramadığı umutlarından bir parça vardır.

---

<sup>75</sup> M. Ruhi Şirin, “ **Çocuklar İçin Edebiyat** “ , İstanbul, 2000, s.238.

### 4. 3. TÜRKÇENİN ÖNEMİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

#### SİHİRLİ SÖZLER

Üç sihirli söz bilirim;  
Üç yumuşak, üç tatlı söz...  
Onlara önem veririm,  
Üçü de birbirinden öz.

“ Lütfen! “ sözcüğüdür biri;  
Yavaşça söylenir.  
Ne zaman gelirse yeri,  
Adına nezaket denir.

Diğeri: “ Rica ederim! “  
İçten gelir söylenişi.  
Sırası geldikçe derim,  
Yumuşar işiten kişi.

“Özür dilerim! “ diğeri;  
Sesin derinlerden gelsin.  
Başını eğerek de ki  
Seni affedebilsin.

Unutma lütfen bunları!  
Söze başla rica ile.  
Eğer olmazsa yararı,  
Yavaşçacık özür dile.

**Ömer OSMANOV <sup>76</sup>**

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; beş kıtadan oluşmuştur. Birinci, üçüncü ve beşinci kıtalar sekizli hece ölçüsüyle, ikinci ve dördüncü kıtalar ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – irim “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – öz “ seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – ri “ seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – enir “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – derim “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – işi “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – sın “ seslerinde zengin kafiye, beşinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – arı “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ –ile “ seslerinde de zengin kafiye vardır. Mecazlı ve sanatlı anlatımdan uzak, yalın bir dil kullanılmıştır.

<sup>76</sup> Kadriye Taşdemir, Songül Özaykut, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.14.

Şiirde, Hayat Bilgisi derslerinde kullanılan kelimeleri, şiir diliyle öğretmek amaçlanmıştır. Kelime dağarcığını zenginleştirici “ nezaket, sihir, söz, öz, “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, genel olarak kurallı cümle yapısına uygun yazılmamıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgül, noktalı virgül, üç nokta, tırnak işareti, ünlem, iki nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ sihir, içten, nezaket “ soyut kelimelere, “ ses, baş “ somut kelimelere, “ içten, geldikçe, yavaşca, lütfen, yavaşça, affedebilsin “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ sözcüğüdür “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ sihirli “ türemiş kelimeye, ” üç tatlı söz, üç sihirli söz “ sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ onlara “, dördüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ seni “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır. Genel itibariyle şiirin, eğitici ve öğretici yönü ağır basmaktadır.

## TÜRKÇEMİZ

Annenden öğrendiğinle yetinme  
Çocuğum, Türkçeni geliştir.  
Dilimiz öylesine güzel ki  
Durgun göllerimizce duru,  
Akarsularımızca coşkulu...  
Ne var ki çocuğum,  
Güzellik de bakım ister.

Önce türkülerimizi öğren,  
Seni büyüten ninnilerimizi belle,  
Gidenlere yakılan ağıtları...  
Her sözün en güzeli Türkçemizde,  
Diline takılanları ayıkla.

Barış, ne güzel  
Dayanışma, özgürlük...  
Hele bağımsızlık  
En güzeli, sevgi  
Sev Türkçeni, çocuğum,  
Dilini sevenleri

**Rıfat ILGAZ<sup>77</sup>**

---

<sup>77</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.97.

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir; yedi, beş ve altı dizelik üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümün, ikinci ve yedinci dizelerinde “-r “ seslerinde, üçüncü bölümün ikinci ve üçüncü dizelerinin “- k “ seslerinde de yarım kafiye vardır. Serbest tarzda yazılan şiirlerde belirli bir kafiye düzeni kullanılmamaktadır. Birinci bölümün dördüncü ve beşinci dizelerinde “ Durgun göllerimizce duru, akarsularımızca coşkulu “ dizelerinde teşbih sanatı vardır.

Şiirde, kelime dağarcığını zenginleştirecek ve derslerinde de kullanacağı “ durgun, duru, coşkulu, türkü, ninni, ağıt, barış, özgürlük, dayanışma, bağımsızlık, sevgi, dil ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgül, üç nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ göl, akarsu “ somut kelimelere, “ coşku, barış, dayanışma, özgürlük, sevgi “ soyut kelimelere, “ Türkçeni, geliştir, coşkulu, ister “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ öğrendiğinle, çocuğum “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ göllerimiz, akarsularımız, türkülerimiz, ninnilerimiz, ağıtlar, sevenler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Türkçeni “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazıldığına, “ coşkulu, güzellik, özgürlük, bağımsızlık, sevgi “ türemiş kelimelere, ikinci bölümün ikinci dizesinde “ seni “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

Ana dil sevgisi şiirdeki her mısra da yinelenmiştir. Şair, Türkçe’imizin güzelliklerini benzetmelerden de faydalanarak şiirsel bir dil ile ifade etmiştir. Bireyin dil ediniminde; annenin ve yakın çevrenin ne denli önem taşıdığı ortadadır. Kültürün, en önemli oluşturucu ögesi olan dil sayesinde bireyler, yavrularına dil edinimlerinde önderlik ederler. Burada en büyük pay sahibi kuşkusuz annelerdir. Onlar bizim sadece fiziksel gelişimimizi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ana dil edinimimizi de sağlar. Son yıllarda yapılan araştırmalar bebeklerin dünyaya gelmeden önce de sesleri önemli ölçüde algıladıklarını göstermektedir. Dolayısıyla daha annemizin bünyesindeyken bizim dil edinimimize yardımcı olduklarını saptıyoruz. Anne karnında başlayan bu anan dil edinme süreci tüm yaşam boyu sürmekte ve öğrenilen ikinci veya daha fazla dil ana dilin yerini alamamaktadır.<sup>78</sup>

Türkçe kelimeler üzerinde hiç kimsenin oynamaya hakkı yoktur. Çünkü: “ Kelimeler milletindir. Yavrularınıza, sözlerinin halk dehasının yarattığı ve bestesi yine halk sanatından yükselen ninniler söylemekten başlayarak, öğreteceğiniz en güzel şey Türkçe’dir.”<sup>79</sup>

<sup>78</sup> Şeref Kara, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 2002, s. 27.

<sup>79</sup> Nihad Sami Banarlı, **Türkçenin Sırları**, İstanbul, 2002, s. 5-6.

## LİSAN

Güzel dil Türkçe bize,  
Başka dil gece bize;  
İstanbul konuşması  
En saf, en ince bize.

Lisanda sayılır öz  
Herkesin bildiği söz  
Manası anlaşılan  
Lugata atmadan göz

Uydurma söz yapmayız,  
Yapma yola sapmayız,  
Türkçeleşmiş Türkçe'dir,  
Eski köke tapmayız.

Yeni sözler gerekse  
Bunda da uy herkese,  
Halkın söz yaratmada  
Yollarını benimse.

Türklüğün vicdanı bir,  
Dini bir, vatani bir,  
Fakat hepsi ayrılır.  
Olmasa lisani bir.

**Ziya GÖKALP**<sup>80</sup>

---

<sup>80</sup>Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.50.



Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; yedili hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir beş kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtanın birinci, ikinci, dördüncü dizelerinin “ bize ” kelimeleri anlamca ve görevce aynı olduğundan, redif, ikinci kıtanın birinci, ikinci, dördüncü dizelerinin “ – öz ” seslerinde tam kafiye, üçüncü kıtanın birinci, ikinci, dördüncü dizelerinin “ – apmayız “sesleri arasında zengin kafiye, dördüncü kıtanın birinci, ikinci, dördüncü dizelerinin “ – se ” sesleri arasında tam kafiye, beşinci kıtanın birinci, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ bir ” kelimeleri arasında redif vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımın olması, bireylere iletilmek istenen mesajın daha çabuk ulaşmasını sağlayacaktır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ lisan, lugat, tapma, vicdan ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, beş kıtadan oluşmakla birlikte, mısralar kurallı cümleler ile yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl ve noktalı virgöl kullanılmıştır. “ Gece, söz, lugat, halk, vatan “ somut kelimelere, “ vicdan “ soyut kelimelere, “ lisan – dil “ eş anlamlı kelimelere, “ Türkçe, Türkçeleşmiş, eski “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ Türklüğün “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ sözler, yollar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ İstanbul, Türklüğün, Türkçe, Türkçe’dir, Türkçeleşmiş “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp, ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ güzel dil, eski köke, yeni sözler “ sıfat tamlamalarına, “ İstanbul konuşması, Türklüğün vicdanı “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Ulusunu ulus yapan temel öğelerden biri de dildir. Bir ulusun kendi dilini koruması demek, gelenek, görenek, kültür ve uygarlık gibi özelliklerini koruması ve yaşatması demektir. Nihad Sami BANARLI, dilin toplum açısından değerini okuyuculara şöyle dile getirmiştir:

*“ Diller, milletlerin en aziz, en tılsımlı, en kıymetli servetleridir. Çünkü dillerin bir ses güzelliği ile dalgalanıp bir duyurma, anlatma ve inandırma gücüne ulaşmaları, kısa zamanda olmamıştır. Çünkü yeryüzünde diller kadar millet fertlerini birbirlerine bağlayan, onlara birbirlerini sevip anlamakta, hele sevgilerini dile getirmekte aziz yardımcı olan başka kuvvet mevcut değildir. ”<sup>81</sup>*

---

<sup>81</sup> Nihad Sami Banarlı, **Türkçenin Sırları**, İstanbul, 2002, s.6.

*“ Her medeniyet dili, o medeniyete kültür merkezliğı yapan şehirlerde işlenir. Bu sebeple dünyanın her ülkesinde her dilin en iyi konuşulduğu bir yer, bir bölge bir şehir vardır. İstanbul Türkçe’si de ilk anlarından başlayarak yalnız İstanbullular tarafından değil, imparatorluğun her tarafından gelen Türkler tarafından işlene işlene güzelleşmiş lisandır. ”<sup>82</sup>*

#### 4. 4. ARAKADAŞ SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİR

##### ARKADAŞIM EŞEK

Kaç yıl oldu saymadım köyden göçeli,  
Mevsimler geldi geçti görüşmeyeli.  
Hiç haber göndermedin o günden beri,  
Yoksa bana küstün mü, unuttun mu beni?

Dün yine seni andım gözlerim doldu.  
O tatlı günlerimiz bir anı oldu.  
Ayrılık geldi başa katlanmak gerek.  
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek.

**Barış MANÇO**<sup>83</sup>

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir, iki kıtadan oluşmuştur. Birinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ - eli “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ - oldu “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - ek “ seslerinde tam kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ köy, mevsim, haber, gün, anı, ayrılık, arkadaş “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin dizeleri, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

<sup>82</sup> Nihad Sami Banarlı, **Türkçenin Sırları**, İstanbul, 2002, s. 184-185.

<sup>83</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.80.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl, soru işareti kullanılmıştır. “ Çok çok “ kelimeleri ikilemelere, “ köy, göz, eşek “ somut kelimelere, “ küsme, unutma, ayrılık, özlem “ soyut kelimelere, “ geçti, yoksa, küstün, unuttun “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ ayrılık “ kelimesi ünlü düşmesine, “ mevsimler, gözler, günler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ göçeli, ayrılık “ kelimeleri türemiş kelimelere, “ tatlı günlerimiz “ kelimeleri sıfat tamlamasına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ beni “ kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ seni “ , ikinci dizesinde “ o “ , dördüncü dizesinde “ seni “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Sevgi tek boyutlu bir duygu değildir. Paylaşıldıkça çoğalır. “ Sevgide hem ben, hem sen, hem de biz varız. “ <sup>84</sup> Çocukların çevresinde de onların mutlu olmasını sağlayan, masumca sırlarını paylaşan arkadaşları vardır. “ Yaşam tutarlı bir paylaşma olunca anlam kazanır, güzelleşir. “<sup>85</sup>

En yüce sevgidir, arkadaşlık. Her neşeye, hüzne ortak olabilmektir. Bu sevgi yumağı, yaşantımızın her döneminde bizim parçamız olacaktır. Çocukların yüreklerinde büyüttüğü arkadaşları mutluluk kaynaklarıdır. Yaşama özlemiyle dolu olan çocukların, düş bahçelerindeki hayallerini birlikte yeşerttikleri arkadaşları, onlar için unutulmazdır.

---

<sup>84</sup> Veysel Sönmez, **Sevgi Eğitimi**, Ankara, 1990, s.89.

<sup>85</sup> Veysel Sönmez, **ayn. esr.**, Ankara, 1990, s.90.

#### 4. 5. MESLEKLERİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### MESLEKLER

Herkese mesleğini  
Öğreten kişi benim.  
Okumanın tadına  
Dünya varsın isterim.

En zevkli meslek benim,  
Denizdedir iş yerim.  
Dümene geçince ben,  
Liman liman gezerim.

Herkesin işi ayrı,  
Elbet tümü yaralı.  
Hepsinden önce gelir  
İnsanların sağlığı.

Mühendisim ben dostlar!  
Evler, yollar yaparım.  
Köprüleri, barajları da  
Sakın unutmayalım.

Ben olmasam hanginiz  
Yoğurup ekmek yapar,  
Taptaze ekmeğiyle  
Yemeklere tat katar?

Buğdayın özüdür,  
Yaşamın tadıdır un.  
Çiftçinin emeğiyle  
Ekmeğe hamurdur un.

Göz açtırmam kötüye,  
Hırsıza, sahteciye.  
Mutlu bir yaşam gerek  
Dünyada her kişiye.

Fırçalarla boyalar  
En büyük dostum benim.  
Kağıtlar ve kalem  
Sırdaşıdır işimin.

Bazen minik bir dükkan  
İş yerim olur benim.  
Bazen fabrikalarda  
Giysileri dikerim.

Özenle çalışırlar  
Mesleğini sevenler.  
Ekmeğe saygı duyar  
Çalışmayı bilenler.

**Nur İÇÖZÜ<sup>86</sup>**

---

<sup>86</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.42-43.

Şiir, yalın ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. On kıtadan oluşmaktadır. Birinci, ikinci, üçüncü, beşinci, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu kıtalar yedili hece vezni ile yazılmıştır. Dördüncü ve altıncı kıtalar ise serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir, on kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - im ” seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - erim ” seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın birinci, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - im ” sesinde tam kafiye, beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - ar ” seslerinde tam kafiye, altıncı kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - un “ kelimesinde redif, rediften önce gelen “ hamurdur ve tadıdır” kelimelerinin “- r ” seslerinde yarım kafiye, yedinci kıtanın birinci, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - ye ” seslerinde tam kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Şiirde, öğrencinin çevresinde kullandığı ve Hayat Bilgisi derslerinde de geçen “ dünya, meslek, dümen, liman, sağlık, mühendis, buğday, çiftçi, sırdaş, fabrika “ kelimeleri yer almaktadır. Şiirin dizeleri devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Şiirde, noktalama işaretlerinden virgül sıralama amacıyla kullanılmıştır. İkinci sınıf düzeyine uygun olarak, cümle sonlarında nokta ve soru işareti kullanılmıştır. Şiirde kullanılan ünlem işareti, üçüncü sınıftan itibaren öğrencilere verilmelidir. Şiirde; “ liman liman “ kelimeleri ikilemelere, “ deniz, liman, dümen, insan, ev, yol, köprü, baraj, ekmek, yemek, buğday, hamur “ kelimeleri somut kelimeye, “ unutmama, mutlu “ soyut kelimeye, “ dostlar, isterim, hepsinden, taptaze, çiftçi, sahteci “ sert sessiz benzeşmesine, “ mesleğini, tadına, sağlığı, ekmeğiyle, emeğiyle “ ünsüz yumuşamasına, “ dostlar, evler, yollar, köprüler, barajlar, fırçalar, boyalar, kağıtlar, kalemler, fabrikalar, giysiler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ minik bir dükkan, mutlu bir yaşam, en büyük dostum, zevkli meslek, taptaze ekmeğiyle “ sıfat tamlamalarına, “ insanların sağlığı, yaşamın tadı, çiftçinin ekmeği “ isim tamlamalarına, birinci kıtanın ikinci dizesinde “ benim “ kelimesi , ikinci kıtanın birinci dizesinde “ benim “ , üçüncü dizesinde “ ben “ kelimeleri, üçüncü kıtanın birinci dizesinde “ herkesin “ kelimesi, dördüncü kıtanın birinci dizesinde “ ben “ kelimesi, beşinci kıtanın birinci dizesinde “ ben “ kelimesi, dokuzuncu kıtanın ikinci dizesinde “ benim “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## PATİK YAP KUNDURACI

Patik yap kunduracı, bol bol patik;  
Bebekler için, ilk adımı atacak,  
Çocuklar için, koşacak oynayacak...  
Terzi abla, mini mini elbiseler dik,  
Yazlık, kışlık, mevsimlik...  
Saçlarına kurdele,  
Bileklerine bilezik...

**Ziya Osman SABA**<sup>87</sup>

Şiirde, yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Şiir, yedi mısradan oluşmaktadır. Birinci, dördüncü, beşinci ve yedinci dizelerdeki “ - ik ” seslerinde tam kafiye, ikinci ve üçüncü dizelerdeki “ - acak ” seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım kullanılmıştır.

Öğrencilerin yaşantılarında kullandıkları ve Hayat Bilgisi derslerinde de geçen “ patik, kunduracı, terzi, yaz, kış, mevsim ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin dizeleri devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden üç nokta, noktalı virgül ve virgül sıralama amacıyla kullanılmıştır. Şiirde; “ bol bol, mini mini “ ikilemeleri, “ patik, kunduracı, bebek, çocuk, terzi, elbise, saç, kurdele, bilek, bilezik “ somut kelimelere, “ oynayacak “ ünsüz yumuşamasına, “ bebekler, çocuklar, elbiseler, saçlarına, bileklerine “ çoğul takısı almış kelimelere, “ kunduracı, yazlık, kışlık, mevsimlik “ türemiş kelimelere, “ mini mini elbiseler “ sıfat tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>87</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 20005, s.111.

## EKMEK

Çiftçi sürer tarlayı,  
Sonra eker buğdayı.

Saplar gittikçe uzar.  
Boy verir azar azar

Başaklar olgunlaşır,  
İçleri dolgunlaşır.

Oradan değirmene,  
Bitmedi işler gene.

Ezer bunu un yapar,  
Unu alır fırınlar.

Sonra fırına atar,  
Pişirir bize satar.

Sensin yemeklere baş,  
Her yemeğe arkadaş.

Yazın artınca sıcak,  
Sarılar her bir başak.

Biçerler ekinleri,  
Şenlenir harman yeri.

Olup bitince harman,  
Ayrılır buğday saptan.

Buğdayı götürürler,  
Değirmen taşı döner.

Su, maya kor, yoğurur,  
Yapar, bir güzel hamur.

Güzel kokulu ekmek,  
Olmaz seni sevmemek.

**Hasan Ali YÜCEL**<sup>88</sup>

---

<sup>88</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s. 284.

Şiir, yalın ve anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Şiir; on üç beyitten oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci beyitin “ - ayı “ seslerinde zengin kafiye, ikinci beyitin “ - ak “ seslerinde tam kafiye, üçüncü beyitin “ - zar “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü beyitin “ - eri “ seslerinde zengin kafiye, beşinci beyitin “ - olgunlaşır “ seslerinde zengin kafiye, altıncı beyitin “ - an “ seslerinde tam kafiye, yedinci beyitin “ - ene “ seslerinde zengin kafiye, sekizinci beyitin “ - er “ seslerinde tam kafiye, dokuzuncu beyitin “ - ar “ seslerinde tam kafiye, onuncu beyitin “ – ur “ seslerinde tam kafiye, on birinci beyitin “ – atar “ seslerinde zengin kafiye, on ikinci beyitin “ - mek “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ çiftçi, tarla, buğday, başak, ekin, harman, değirmen, arkadaş, maya “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizelerde devrik cümleler ağırlıktadır.

Noktalama işaretlerinden nokta ve virgül kullanılmıştır. “ Azar azar “ ikilemeleri, “ tarla, buğday, başak, ekin, harman, değirmen, taş, un, fırın, su, maya, hamur, ekmek, yemek” somut kelimelere, “ şenlenme, sevmek “ soyut kelimelere, “ çiftçi, gittikçe, saptan “ sert sessiz benzeşmesine, “ ayrılır “ ünlü düşmesine, “ sapsar, ekinler, başaklar, işler, fırınlar, yemekler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ olgunlaşır, dolgunlaşır “ türemiş kelimelere, “ güzel hamur, güzel kokulu hamur “ sıfat tamlamalarına, on ikinci beyitin ikinci dizesinde “ seni “ kelimesi, on üçüncü beyitin birinci dizesinde “ sensin “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.



## ÇİFTÇİLER

Dinle çiftçilerin garip halini,  
İlkbaharda çifte başlar çiftçiler.  
Hiçbir zaman işten çekmez elini,  
Durmaz, yıl on iki ay işler çiftçiler.

Evvel buğday eker, sonra arpayı,  
Her gün fazla saçar, kuşların payı.  
Tarlada görürse kuşu, kargayı  
Döner sapan ile taşlar çiftçiler.

Yağmur bol olursa güler yüzleri,  
Bahar göğ ekini görür gözleri,  
Çayır çimen büyüyünce dizleri,  
Öküzün boynunu boşlar çiftçiler.

Kimi pulluk koşar, kimi makine  
Kimi eski çiftçi kullanır gine.  
Bol bol gözü doymayınca ekine,  
Şaşar nideceğin, nişler çiftçiler?

Biçer ekinini, sürer harmanı,  
Esen yellerinen savurur onu.  
Bol gelirse dane ile samanı,  
O sene ırahat kışlar çiftçiler.

Veysel anlatırsın çiftçi halını,  
Kışın yemler davarını, malını.  
Başına toplanır oğlu, gelini  
Şimdi bol şüküre başlar çiftçiler.

Aşık Veysel ŞATIROĞLU <sup>89</sup>

---

<sup>89</sup> Müjdat Ataman, Ahmet Kapulu, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.47.

Şiir, yalın ve anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Altı kıtadan oluşmakla birlikte; on birli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci ve üçüncü dizelerdeki “ -lini ” seslerinde zengin kafiye, ikinci, dördüncü ve sekizinci dizelerdeki “ çiftçiler ” kelimesinde redif, ikinci ve sekizinci dizelerdeki “ - aşlar ” seslerinde zengin kafiye, beşinci, altıncı, yedinci dizelerdeki “ - ayı ” seslerinde ise zengin kafiye vardır. Şiirin ikinci bölümündeki dördüncü ve sekizinci dizelerindeki “ çiftçiler ” kelimesinde redif, beşinci ve yedinci dizelerindeki “ – kine ” seslerinde zengin kafiye, beşinci ve altıncı dizelerdeki “ - ine ” seslerinde de zengin kafiye vardır. Üçüncü kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerindeki ” - manı ” seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın; birinci ve ikinci dizelerindeki “ - alını ” seslerinde de zengin kafiye vardır. Genel olarak şiir, halk dili ile yazılmış olmakla birlikte; sanatsız, yalın bir anlatım vardır. Dizelerde, devrik cümle kullanımı ağırlıktadır.

Şiirde; “ çiftçi, garip, çift, buğday, arpa, pulluk, makine ” kelimeleri öğrencilerin, kelime dağarcığını zenginleştirmektedir. Noktalama işaretlerinden nokta, virgül, soru işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ buğday, arpa, kuş, tarla, karga, sapan, taş, yağmur, ekin, göz, çayır, çimen, öküz, pulluk, makine, yel, saman, yem ” somut kelimelere, “ şaşırma, rahat, şükür ” soyut kelimelere, “ çiftçi, çift, eski, işten ” kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ boynunu, oğlu ” kelimeleri ünlü düşmesine, “ çiftçiler, kuşlar, taşlar, yüzler, gözler, dizler, yeller ” çoğul takısı almış kelimelere, “ ekin ” türemiş kelimeye, “ eski çiftçi, on iki ay ” sıfat tamlamalarına, “ öküzün boynunu ” isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

#### 4. 6. KIZILAY TEMA ALAN ŞİİRLER

##### KIZILAY

Şefkatli kucağında,  
**Fakirleri korursun!**  
Sıcak aş ocağında,  
**Açları doyurursun.**

Yangın, deprem olunca,  
Evlere su dolunca,  
Engelleri aşarsın,  
**Yardımlara koşarsın.**

Genç, ihtiyar hepimiz,  
Seninleyiz Kızılay.  
Seninledir kalbimiz,  
Bizi de yanında say.

**Hasan SARPEL**  
**Çocuk Şiirleri<sup>90</sup>**

Şiir, yalın bir dille ve yedili hece vezni ile yazılmıştır. Şiir, üç kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - ağında ” sesleri ile ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - rursun “ seslerinde zengin kafiye; ikinci kıtanın, birinci ve ikinci dizelerinin “ - oluncu ” sesleri ile üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - şarsın ” sesleri arasında zengin kafiye; üçüncü kıtanın, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - imiz ” seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ay ” seslerinde ise tam kafiye vardır. Şiir, sanatsız bir anlatımdan ve kurallı cümlelerden oluşmaktadır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ şefkatli, fakir, aş, yangın, deprem, engel, yardım, Kızılay ” kelimelerinin anlamları kavratılır.

---

<sup>90</sup> Ramazan Tortop, Muhterem Tortop, Necati Yıldırım, Fatih Gültekin, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, İzmir, 2005, s.38.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl, ünlem kullanılmıştır. Şiirde; “ aş, yangın, ev, su, deprem, genç, ihtiyar, kalp, fakir “ somut kelimelere, “ şefkat, yardım “ soyut kelimelere, “ genç- ihtiyar “ zıt anlamlı kelimelere, “ ocak - ev ” kelimeleri eş anlamlı kelimelere, “ şefkatli ” kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ kucağında, ocağında, kalbimiz ” kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ fakirler, açlar, evler, engeller, yardımlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Kızılay “ kelimesi özel isimlerin yazılışına, “ şefkatli “ türemiş kelimeye, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ seninleyiz “ kelimesi, üçüncü dizesinde “ seninledir “ kelimesi zamirlere örnek olarak verilmiştir.

## KIZILAY

Bir beldeyi su bassa,  
Deprem yerleri sarssa,  
Yangında evler yansa,  
Hemen koşar Kızılay.

Evsiz çadır verir,  
Aça yemek yedirir,  
Yoksulları giydendir,  
Ne güzel dost Kızılay.

Doktoru, hemşiresi var,  
Hemen her derde bakar,  
Sönen ocağı yakar,  
Dert ortağı Kızılay.

Hizmetine bakalım,  
Ona sahip çıkalım,  
Biz de yardım yapalım,  
Yükselsin hep Kızılay.

**Mehmet DEDE <sup>91</sup>**

---

<sup>91</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.84.

Şiir dört kıtadan oluşmakla birlikte; yalın bir dille yazılmıştır. Birinci, ikinci, dördüncü kıtalar yedili hece vezni ile, üçüncü kıta ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinde “ – sa ” sesleri arasında tam kafiye, ikinci kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinde “ – rır ” seslerinde, ikinci ve üçüncü dizelerinde “ – irir ” seslerinde de zengin kafiye, üçüncü kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinde “ – ar ” sesleri arasında tam kafiye, ikinci ve üçüncü dizelerinde “ – kar ” seslerinde zengin kafiye; dördüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinde “ – alım ” seslerinde, birinci ve ikinci dizelerde “ - kalım ” seslerinde zengin kafiye vardır. Kızılay insana benzetildiği için teşhis sanatı vardır.

Öğrencilerin, kelime dağarcığını zenginleştirici “ belde, deprem, yangın, Kızılay, çadır, yoksul, dert, ocak, yardım ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, genel olarak kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta ve virgöl kullanılmıştır. “ Deprem, yangın, ev, belde, çadır, doktor, hemşire “ somut kelimelere, “ dert, yardım “ soyut kelimelere, “ ocağı - evi ” eş sesli kelimelere, “ derde, ocağı, ortağı “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ bassa, sarssa, dost, doktoru ” kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ evler, yoksullar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Kızılay “ kelimesi özel isimlerin yazılışına, “ evsiz, yoksullar “ türemiş kelimelere örnek olarak verilmiştir.

## KIZILAY

Uzatırsın elini bükük olana,  
“ Kar fırtına “ demeden koşarsın dört bir yana  
Sevgiyle eğilerek yaraları sararsın,  
Dulların, yetimlerin yanlarında sen varsın.

Yoksulları doyurur, giydirirsin her zaman,  
Hastaya şifa sunar onu candan okşaman.  
Depremde yıkılınca yurттаşın evi barkı,  
Döner hemen o yerde Kızılay yardım çarkı.

Hep sana dua için açılır güçsüz eller,  
Alıp götürüyorken her şeyi taşan seller.  
Kızılay güçlendirmek, yaşatmak için seni,  
Yapmalıyız hepimiz elimizden geleni.

**Muzaffer Melahat ERGUN<sup>92</sup>**

Şiir; üç kıtadan oluşmakla birlikte; yalın bir dille yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci dizesi on iki heceden, diğer heceler ise on dört heceden oluşmaktadır. Birinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ – ana“ seslerinde, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ – arsin “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – aman “ seslerinde, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ – arkı “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – el “ seslerinde tam kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ – eni “ seslerinde zengin kafiye vardır. Kızılay insana benzetildiği için teşhis sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ sevgi, dul, yetim, yoksul, şifa, deprem, yurттаş, Kızılay, yardım, sel “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin dizeleri, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>92</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s. 25.

Noktalama işaretlerinden; tırnak işareti, virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Kar, fırtına, yara, yoksul, hasta, deprem, ev, el, sel “ somut kelimelere, “ sevgi, şefkat, şifa, yardım “ soyut kelimelere, “ ev- bark “ eş anlamlı kelimelere, “ yurttaşın, güçsüz “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ dulların, yetimlerin, yoksulların, eller, seller “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ Kızılay “ kelimesi özel isimlerin yazılışına, “ yurttaş, güçsüz “ türemiş kelimelere, “ yurttaşın evi, yardım çarkı “ kelimeleri isim tamlamalarına, “ güçsüz eller “ sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ sen “ kelimesi, üçüncü kıtanın birinci dizesinde “ sana “ kelimesi, üçüncü dizesinde “ seni “ kelimesi, dördüncü dizesinde “ hepimiz “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Kızılay temalı şiirlerde; Kızılay’ın çalışmalarından ve görevlerinden söz etmektedir. Deprem, sel, yangın gibi yıkımların getirdiği ya da getireceği sorunların çözümü ve yardıma muhtaç insanlara yardım etme, Kızılay’ın görevleri arasındadır. “ Yurdunu ve milletini seven insan Kızılay’ın şerefli hizmetlerine destek olan insandır. “<sup>93</sup> Şiirin öğretici bir yönü vardır.

---

<sup>93</sup> Ahmet Köklügiller, **Belirli Gün ve Haftalar**, İstanbul, 1999, s. 127.

#### 4. 7. MEVSİMLERİN ÖZELLİKLERİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### MEVSİMLER

Söyleyin kim bilmez mevsimleri ?  
Onların çok kolay isimleri.

Bahar: Lale, sümbül, çiğdem açar,  
Hepsi gece gündüz koku saçar.

Yaz: Arpalar buğdaylar biçilir,  
Soğuk ayran tarlada içilir.

Güz: Elmalar dallarda allanır,  
Salkımlarda üzümler ballanır.

Kış: Köyleri, kırları örter kar,  
Söyle bunda bilmeyecek ne var?

**Kültür Bakanlığı Yayınları**  
**Filiz, 1992**  
**Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi<sup>94</sup>**

Şiir; yalın bir dille yazılmıştır. Beş beyitten oluşmakla birlikte; onlu hece vezni ile yazılmıştır. Birinci beyitte, “ - sim ”, ikinci beyitte “- açar ”, üçüncü beyitte “ - içilir ”, dördüncü beyitte “ - allanır ” seslerinde zengin kafiye, beşinci beyitte “ - ar ” seslerinde ise tam kafiye vardır. Şiirde söz sanatları kullanılmamıştır.

Öğrencilerin, hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak “ lale, sümbül, çiğdem, arpa, buğday ” kelimelinin anlamları kavratılır. Şiir; kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>94</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.59.



Noktalama işaretlerinden; soru işareti, nokta, iki nokta, virgöl kullanılmıştır. “ Lale, sümbül, çiğdem, arpa, buğday, ayran, tarla, elma, dal, üzüm, köy, kır, kar “ somut kelimelere, “ gece - gündüz ” kelimeleri karşıt anlamlı kelimelere, “ hepsi “ sert sessiz benzeşmesine, “ arpalar, buğdaylar, elmalar, dallar, salkımlar, üzümler, köyler, kırlar “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ soğuk ayran ” sıfat tamlamasına, birinci beyitin ikinci dizesinde “ onların “ kelimesi, ikinci beyitin ikinci dizesinde “ hepsi “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Hayat Bilgisi derslerinde de işledikleri mevsimleri şiirle birlikte kavrarlar. Her mevsimin bir özelliği olduğu dizelerde vurgulanmaktadır.

## MEVSİMLER

Baharda kuşlar öter,  
Taze çimenler biter.  
Her taraf çiçek dolar,  
Koşar minik kuzular.

Yazın güneş kavurur,  
Yeşil çayırlar kurur.  
Okullarda biter ders;  
Denize gider herkes.

Güzün okul açılır,  
Bize neşe saçılır.  
Bütün yemişler olur,  
Sık sık da yağar yağmur.

Kışın soğur havalar,  
Lapa lapa yağar kar.  
Okulla ev sıcaktır;  
Onlar bize kucaktır.

**Rakım ÇALAPALA<sup>95</sup>**

---

<sup>95</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.47.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, birinci ve ikinci dizelerinde “ - ter ” seslerinde, ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinde “ - urur ” seslerinde zengin kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - s ” sesinde yarım kafiye, üçüncü kıtanın, birinci ve ikinci dizelerinin “ - açılır ” seslerinde zengin kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - ur ” seslerinde tam kafiye, dördüncü kıtanın, birinci ve ikinci dizelerinin “ - ar ” seslerinde tam kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinde “ - caktır ” seslerinde zengin kafiye vardır. Şiirde söz sanatları kullanılmamıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ bahar, çimen, güz ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Kurallı cümle yapısına; birinci kıtanın dördüncü dizesinde, ikinci kıtanın üçüncü ve dördüncü dizelerinde, dördüncü kıtanın birinci dizesinde uyulmamıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgül ve noktalı virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ sık sık, lapa lapa “ ikilemeleri, “ kuş, çimen, çiçek, kuzu, güneş, çayır, okul, deniz, yemiş, yağmur, hava, kar, ev, sıcak “ somut kelimelere, “ neşe “ soyut kelimelere, “ yaz - kış “ karşıt anlamlı kelimelere, “ sıcaktır, kucaktır ” kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ kuşlar, çimenler, kuzular, çayırlar, okullar, yemişler, havalar, onlar “ çoğul takısı almış kelimelere, ” çimen “ türemiş kelimeye, “ taze çimenler, minik kuzular “ sıfat tamlamalarına, ikinci kıtanın dördüncü dizesinde “ herkes “ kelimesi, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ bize “ kelimesi, dördüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ onlar “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## DESTAN

Kıyı takmış yaprağını gülünü,  
Bahar eder.  
Bir gemi yaklaşır karanlıktan,  
Felek terki diyar eder,  
Eder oy.

Kimseler bağırılmaz çağırılmaz,  
Sanki uzaklara bakıp ar eder.  
Gönül çarptıkça yelken beyazlığına  
Rüzgar eder,  
Eder oy.

Bir şey gizli bu mayıs sabahında,  
Bir şey yoktan var eder.  
Dağ öğünür yeşilinden,  
Toprak dağlarla iftihar eder,  
Eder oy.

**Fazıl Hüsnü DAĞLARCA<sup>96</sup>**

Şiirin dili öğrencilerin seviyesinin üzerindedir. Beşer dizelik üç bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ eder ” kelimelerinde redif, “ - ar ” seslerinde tam kafiye; ikinci bölümün, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ eder ” kelimelerinde redif, “ - ar ” seslerinde tam kafiye; üçüncü bölümün, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ eder ” kelimelerinde redif, “ - ar ” seslerinde tam kafiye vardır. Üçüncü bölümün üçüncü ve dördüncü dizelerindeki “ Dağ övünür yeşilinden, toprak dağlarla iftihar eder. “ dizelerinde söz sanatlarından teşhis sanatı kullanılmıştır.

---

<sup>96</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.378.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ bahar, gemi, felek, gönül, yelken, dağ, diyar, rüzgar, iftihar, toprak ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin; birinci bölümünün birinci ve üçüncü dizelerinde, ikinci bölümünün üçüncü dizesinde, üçüncü bölümün birinci ve dördüncü dizelerinde, kurallı cümle yapısına uyulmamıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ yaprak, kıyı, gül, gemi, yelken, rüzgar, dağ, yeşil, beyaz, toprak “ somut kelimelere, “ felek, ar, gönül, öğünme, iftihar “ soyut kelimelere, “ var - yok “ karşıt anlamlı kelimelere, “ karanlıktan, çarptıkça, yoktan ” kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ yaprağını, beyazlığına “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ dağlar, uzaklar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ karanlık, yelken “ türemiş kelimelere, “ bir gemi “ sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Mevsimler temalı şiirlerde; Hayat Bilgisi derslerinde de öğrendikleri mevsimleri, şiirle birlikte kavrarlar. Her mevsimin bir özelliği olduğu dizelerde vurgulanmaktadır.

## **KIRLARA GİDİYORUM**

Kırlara gidiyorum  
Elimde uçurtmam  
Kuşlar bekliyor gökte  
Çünkü uçurtmama da  
Kuş resimleri var  
Canlanacaklar  
Ben uçuşunca

Kırlara gidiyorum  
Ekmek var torbamda  
Kuşlar  
Beni gözlüyor dallarda  
Ben torbayı açınca

Kırlara gidiyorum  
Sevinç var kalbimde  
Tavşanlar  
Böcekler  
Sular yaşıyor yanımda  
Ben kalbimle bakınca

Akşam  
Kırdan dönüyorum  
Uçurtmam ağaçta  
Dallar takılı  
Ekmek kuşun gagasında  
Kalbim avucumda

**Cahit ZARİFOĞLU<sup>97</sup>**

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Dört bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; birinci ve ikinci dizesinin “ - m “ sesinde yarım kafiye, beşinci ve altıncı dizesinin “ - ar “ seslerinde tam kafiye; ikinci bölümün ikinci ve dördüncü dizesinin “ - da “ seslerinde tam kafiye; üçüncü bölümün üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - r “ sessinde yarım kafiye; dördüncü bölümün beşinci ve altıncı dizelerinin “ - da “ seslerinde tam kafiye, birinci ve ikinci dizelerinin “ - m “ seslerinde yarım kafiye vardır. Şiirin dizelerinde söz sanatları kullanılmamıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ kır, sevinç, uçurtma “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Çoğul takısı almış kelimelere “ kırlar, kuşlar, resimler, dallar, tavşanlar, böcekler, sular “ kelimeleri örnektir. Şiirin dizeleri; devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>97</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.326.

Noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Şiirde; “ kır, el, uçurtma, gök, resim, ekmek, torba, dal, kalp, tavşan, böcek, ağaç, uçurtma, kuş, gaga “ somut kelimelere, “ sevinç “ soyut kelimelere, “ gökte, ağaçta “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ kalbimle, avucumda “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ kırlar, kuşlar, resimler, dallar, tavşanlar, böcekler, sular “ çoğul takısı almış kelimelere, “ uçurtma “ kelimeleri , “ kuş resimleri “ isim tamlamalarına, birinci bölümün yedinci dizesinde “ ben “ kelimesi, ikinci bölümün dördüncü dizesinde “ beni “ , beşinci dizesinde “ ben “ kelimeleri, üçüncü kıtanın altıncı dizesinde “ ben “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

#### 4. 8. İNSAN VÜCUDUNUN ÖZELLİKLERİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### VÜCUDUMUZ

Şu gövdeye, başa bak,  
Ağız, burun, göz, kulak,  
Bir yanda kollar, bacak,  
Taşıyor vücudumuz!

Göğüste ciğer, yürek,  
Karında mide, böbrek,  
Hava alıp vererek  
Yaşıyor vücudumuz!

Yürümeye, koşmaya,  
Havalarda uçmaya,  
Her zorluğu aşmaya,  
Şaşıyor vücudumuz!

**İsmail Hakkı TALAS**  
**Bütün Şiirleri <sup>98</sup>**

---

<sup>98</sup> Ramazan Tortop, Necati Yıldırım, Muhterem Tortop, Fatih Gültekin, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, İzmir, 2005, s. 13.

Şiir; yalın bir dille yazılmıştır. Üç kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - ak ” seslerinde ikinci kıtanın; birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - ek ” seslerinde tam kafiye vardır. Şiirde; söz sanatları kullanılmamıştır.

Şiirdeki “ gövde, baş, ağız, burun, göz, kulak, kol, bacak, göğüs, ciğer, yürek, mide, böbrek, vücut “ kelimeleri öğrencilerin, Hayat Bilgisi derslerinde de gördükleri kelimelerdir. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve ünlem kullanılmıştır. Şiirde; “ baş, gövde, ağız, burun, göz, kulak, kol, bacak, ciğer, yürek, karın, göğüs, mide, böbrek, hava “ somut kelimelere, “ zorluk, şaşmak “ soyut kelimelere, ” göğüste “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ zorluğu “ kelimesi ünsüz yumuşamasına örnek olarak verilmiştir.

## **Diş**

Yiyecekleri koparır,  
Parçalar, çiğner.  
Budur onun görevi.  
Akıllı çocuklar bilir bunu  
Yemekten sonra inci gibi  
Parlatır dişlerini.

**Aziz SİVASLIOĞLU<sup>99</sup>**

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Altı dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci ve ikinci dizelerinin “ - r ” seslerinde yarım kafiye vardır. Birinci dize kurallı cümleden, diğer dizeler ise devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ yiyecek, çocuk, inci, diş “ somut kelimelere, “ akıl “ soyut kelimeye, “yemekten “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ yiyecekler, çocuklar, dişler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ akıllı “ türemiş kelimeye, üçüncü dizede “ onun “ , dördüncü dizede “ bunu “ kelimeleri zamirlere örnek olarak verilmiştir.

Şiirin, öğretici yönü ön plandadır. Öğrenciler; dişlerin görevlerinin pekiştirirler.

---

<sup>99</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.66.

## KALBİN SESİ

Kalbin bir gün sesini,  
Organlar duymamış.  
Mideyi, böbrekleri,  
Hemen bir telaş sarmış.  
Komşu akciğerlere,  
Bir haber uçurmuşlar.  
Ciğerlerse beyinden  
Nedenini sormuşlar.  
Şöyle bir cevap gelmiş,  
Beyinden ciğerlere:  
“ Düzensiz yaptığın iş,  
Zarar vermekte kalbe.  
Aldığın hep pis hava  
Elbet kalbi yoracak.  
Böyle devam edersen  
Belki bir gün duracak! “

**İ. Hakkı TALAS** <sup>100</sup>

Şiirde; yalın bir dil kullanılmıştır. On altı dizeden oluşmakla birlikte; ikinci dize altı hece ile yazılmış, diğer dizeler ise yedili hece vezni ile yazılmıştır. İkinci ve dördüncü dizelerde “ - mış “ beşinci ve onuncu dizelerde “ - ciğer “ seslerinde zengin kafiye, yedinci ve on beşinci dizelerde “ - en “ seslerinde tam kafiye, on dördüncü ve on altıncı dizelerde “ - acak “ seslerinde de zengin kafiye vardır. Şiirde söz sanatlarından, teşhis sanatı kullanılmıştır.

Öğrencilerin, Hayat Bilgisi derslerinde de gördükleri; “ kalp, organ, mide, böbrek, akciğer, beyin “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>100</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 20005, s.62.



Noktalama işaretlerinden; nokta, virgöl, iki nokta, tırnak işareti, ünlem kullanılmıştır. Şiirde; “ kalp, ses, mide, böbrek, akciğer, beyin, hava “ somut kelimelere, “ telaş, zarar “ soyut kelimelere, “ kalbin, yaptığın “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ organlar, böbrekler, akciğerler, ciğerler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ düzensiz “ türemiş kelimeye, “ komşu akciğerler, pis hava, bir gün “ sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

#### 4. 9. TRAFİK KURALLARINI TEMA ALAN ŞİİRLER

##### TRAFİK

Deme, ben bir yayayım,  
Olur öğrenmesem de!..  
Sana bir bir sayayım,  
Bil kuralları sen de.

Dört yol ağzında durur,  
Trafîği izlerim.  
Geç derse bana memur,  
Korkusuzca geçerim.

Yanar söner durmadan,  
Yeşil, kırmızı, sarı,  
Korur bizi kazadan,  
Trafik ışıkları.

Sakatlıktan, ölümden  
Kurtarır insanları.  
Bilmeli herkes,  
Trafik kurallarını.

**Mehmet KANYILMAZ<sup>101</sup>**

---

<sup>101</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.16.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, ikinci ve üçüncü kıtalar yedili hece vezni ile yazılmış, dördüncü kıtanın ise birinci ve ikinci dizeleri yedi, üçüncü dizesi beş, dördüncü dizesi ise sekiz hecedir. Birinci kıtanın, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - ayayım “ seslerinde zengin kafiye; ikinci kıtanın, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - ur “ seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - erim “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - adan “ seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - arı “ seslerinde zengin kafiye; dördüncü kıtada kafiye düzeni yoktur. Şiirde söz sanatları kullanılmamıştır.

Şiirdeki; “ yaya, kural, trafik, memur, kaza, sakatlık, ölüm “ kelimelerinin anlamları, öğrencilere kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül, ünlem, üç nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ insan, memur, trafik ışıkları “ somut kelimelere, “ korkusuz, ölüm “ soyut kelimelere, “ yanar - söner “ karşıt anlamlı kelimelere, “ ağzında” kelimesi ünlü düşmesine, “ trafiği “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ sakatlıktan “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ trafik ışıkları ve trafik kurallarını “ isim tamlamasına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ sana “ , dördüncü dizesinde “ sen “ kelimeleri, ikinci kıtanın üçüncü dizesinde “ bana “ kelimesi, üçüncü kıtanın üçüncü dizesinde “ bizi “ kelimesi, dördüncü kıtanın üçüncü dizesinde “ herkes “ kelimesi, zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirde; trafik kurallarına uyulması gereği üzerinde durulur. Ülkemizde ve bütün dünyada trafik kurallarına uymamanın sonucunda, felaketlerin yaşandığı, bu nedenle; dikkatli, bilgili ve eğitilmiş olmamızın gerektiği öğrencilere anlatılır. Şiirin, öğretici yönü ön plandadır.

## TAŞITLAR

Düdük çalar ince ince,  
Yolcular binince.  
Gidiyor, çufu çufu çuf.  
Uzaklarda gözü,  
Git güle güle, gel güle güle.  
Çok bekletme bizi

Otomobil fırlar birden,  
Kalkarken yerinden,  
Katıyor tozu dumana,  
Uzaklarda gözü,  
Git güle güle, gel güle güle,  
Çok bekletme bizi.

Vapurlar suya dizilir;  
Denize süzülür,  
Gidiyor dumanına bak,  
Uzaklarda gözü,  
Git güle güle, gel güle güle,  
Çok bekletme bizi.

Yolcular rahat uçakta.  
Aldırma, hiç korkma.  
Gidiyor göğe bakıyor.  
Uzaklarda gözü,  
Git güle güle, gel güle güle,  
Çok bekletme bizi.

Sefai ACAY <sup>102</sup>

---

<sup>102</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.60.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Altı dizelik dört bölümden oluşmakla birlikte, serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün, birinci ve ikinci dizelerinin “ - ince “ ; ikinci bölümün, birinci ve ikinci dizelerinin “ - den “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü bölümün, birinci ve ikinci dizelerinin “ - r “ seslerinde yarım kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatları kullanılmamıştır.

Şiirdeki; “ yolcu, vapur “ kelimelerinin anlamları öğrencilere kavratılır. Şiirin tamamına bakıldığı zaman, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmadığı görülür.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta ve noktalı virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ ince ince, güle güle “ ikilemelere, “ düdük, yolcu, göz, otomobil, toz, duman, vapur, su, deniz, uçak, gök “ somut kelimelere, “ aldırma, korkma “ soyut kelimelere, “ uçakta “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ göğe “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ yolcular, uzaklar, vapurlar “ çoğul takısı almış kelimelere, birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerin altıncı dizelerinde “ bizi “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı; taşıt çeşitlerini öğrencilere anlatmak olduğundan, öğretici bir özellik taşır.

#### 4. 10. BESİNLERİN FAYDALARINI TEMA ALAN ŞİİR

##### BİZİM PAZAR

Kış gelince pazara,  
Bir renk gelir, can gelir.  
Havuç yiyen çocuğun,  
Yanağına kan gelir.

Mandalinanın sulusu,  
Muşmula bir içim su.  
Sarımsağın kurusu,  
Arkadan soğan gelir.

Karnabahar, lahana,  
Elma can katar cana.  
Bulgur, kuskus, tarhana,  
Başka şey yavan gelir.

Sepet sepet portakal,  
Peynirler kangal kangal.  
Görünce sapsarı bal,  
Aklıma kovan gelir.

**Mümtaz Zeki TAŞKIN <sup>103</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, üçüncü, dördüncü kıtalar, yedili hece vezni ile ikinci kıta ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ gelir “ kelimesi redif, “ - an “ seslerinde ise tam kafiye; İkinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - su “ seslerinde tam kafiye; üçüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - ana “ seslerinde zengin kafiye; dördüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - al “ seslerinde ise tam kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatları kullanılmamıştır.

---

<sup>103</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.112.

Şiirdeki; “ kış, pazar, renk, can, muşmula, kuskus, yavan, kangal, kova “ kelimelerinin anlamları öğrencilere kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ sepet sepet, kangal kangal “ ikilemelere, “ kış, renk, havuç, çocuk, yanak, kan, mandalina, muşmula, su, sarımsak, soğan, karnabahar, lahana, bulgur, kuskus, tarhana, portakal, sepet, peynir, bal, kovan, elma “ somut kelimelere, “ yavan, can, akıl “ soyut kelimelere, “ karnabahar, aklıma “ kelimeleri ünlü düşmesine, “ sapsarı “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ çocuğun, yanağına, sarımsağın “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ peynirler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ mandalınanın sulusu, sarımsağın kurusu “ isim tamlamalarına, “ sepet sepet portakal, sapsarı bal “ sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Şiirde; besinlerin insan sağlığı için öneminden söz edilir. Vücudumuzun büyümesi, normal işlevini yapması, yaşamını sürdürmesi için sebze ve meyve yememiz gerektiği, şiirle öğrencilere kavratılır.

#### 4. 11. SAĞLIĞI TEMA ALAN ŞİİR

##### SAĞLIK

Sağlığına dikkat et,  
Her zaman tertemiz ol.  
Oradan gelir kuvvet,  
İyi beslen temiz ol.

Sporu hiç bırakma,  
Her gün yürü koş oyna.  
Aklını derde takma,  
Vücudunu tembel koyma.

Temiz hava, bol güneş,  
Güler yüzle, tatlı dil,  
Olsunlar sana kardeş.  
Kıymetini iyi bil.

**Şaban AKYOL<sup>104</sup>**

---

<sup>104</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.54.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan oluşmakla birlikte; birinci ve üçüncü dizeler yedili hece vezni ile, ikinci kıtanın dördüncü dizesi ise sekiz hece ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - et “ seslerinde tam kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ ol “ kelimelerinde redif, “ - temiz “ seslerinde ise zengin kafiye; ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ - akma “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ - eş “ seslerinde ve ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - il “ seslerinde tam kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatları kullanılmamıştır.

Şiirde; “ sağlık, kuvvet, spor, vücut, kıymet “ kelimelerinin anlamları öğrencilere kavratılır. Birinci kıtanın üçüncü dizesi ile, üçüncü kıtanın üçüncü dizesi kurallı cümle yapısına uygun değildir.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ vücut, hava, güneş, yüz, dil “ somut kelimelere, “ akıl, dert, tembel, kıymet “ soyut kelimelere, “ sağlığına, vücuduna, derde “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ aklını “ kelimesi ünlü düşmesine, “ dikkat “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ temiz hava “ sıfat tamlamasına, “ tatlı dil “ isim tamlamasına, üçüncü kıtanın üçüncü dizesinde “ sana “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

Şiirde; sağlıklı olabilmek için iyi beslenilmesi, temiz olunması, spor yapılması, temiz hava ve bol güneş alınması gerektiğinden söz edilmektedir. Şiirin içeriği, Hayat Bilgisi konularıyla örtüşmektedir.

## 4. 12. GÖKYÜZÜ VE UZAYI TEMA ALAN ŞİİRLER

### GÖKYÜZÜ

Gökyüzünde bir gemi,  
Sanki açmış bütün yelkenlerini,  
İnceliyor gökyüzünde Ay'ı, Güneş'i,  
Uzayda rehberimiz astronomi.

Astronotlar Ay'a ayak basacak,  
Ay'ı Mars'ı bize tanıtacak,  
Ay'dan bize bilgi ıııldayacak.  
Canlılar gezegende yaşayacak.

Uzay gemisi yolculuğu düşümüzde,  
Geminin gidişı ııık hızının üstünde,  
Düşlerimiz gerçek oluyor günümüzde,  
Daha çok çalışacağız sizler de bizler de.

Ayşe KARAKEÇİLİ <sup>105</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan oluşmuş ve serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve dördüncü dizelerinin “ - mi “ seslerinde tam kafiye; ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ - acak “ sesleri ile üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - ayacak “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – ümüzde “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - de “ seslerinde tam kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatlarından uzak durulmuştur.

Şiirdeki; “ gökyüzü, gemi, yelken, Ay, Güneş, uzay, astronomi, astronot, Mars, bilgi, gezegen, düş “ kelimelerinin anlamları, öğrencilere kavratılır. Kelimeler, Hayat Bilgisi dersinde öğrendikleri konular ile örtüşmektedir. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

<sup>105</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.98.



Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl, kesme işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ gökyüzü, gemi, yelken, astronot, ay, ışık “ somut kelimelere, “ bilgi, düş, gerçek “ soyut kelimelere, “ astronotlar, astronomi “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ yolculuğu, çalışacağız “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ yelkenler, düşlerimiz “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Ay’ı, Güneş’i, Mars’ı “ kelimeleri, özel isimlerin kesme işaretiyle ayrılacağına, “ canlılar “ türemiş kelimeye, “ uzay gemisi, ışık hızının “ kelimeleri isim tamlamasına, ikinci kıtanın ikinci ve üçüncü dizelerinde “ bize “ kelimeleri, üçüncü kıtanın dördüncü dizesinde ” sizler, bizler “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## UZAYDA İNSAN

Masallarda dinlerdik,  
Bu konuyu çok zaman.  
Gerçekleşti hayaller,  
Uzaya gitti insan.

Çağımızın insanı  
Bilimde çok ileri.  
Ay’dan bize iletti  
Birçok ilginç haberi.

Ay’da hava ve su yok,  
Canlılar yaşayamaz.  
Deney için gidenler,  
Uzun süre kalamaz.

İklimi de çok farklı,  
Güneş’ten ışık alır.  
Yer çekimi pek azdır,  
Her şey havada kalır.

Deneyler yapıldıkça  
Bilgimiz çoğalacak.  
Uzay çağında insan  
Güzel işler yapacak.

Vefa ÇAĞAN<sup>106</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - an “ seslerinde tam kafiye; ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - eri ” seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - amaz “ seslerinde zengin kafiye; dördüncü kıtanın ikinci, üçüncü, dördüncü dizelerinin “ - ır “ seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - alır “ seslerinde zengin kafiye; beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - acak “ seslerinde de zengin kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatlarından uzak durulmuştur.

Şiirdeki; “ masal, hayal, uzay, bilim, haber, canlı, deney, iklim, yer çekimi ” kelimelerinin anlamları, öğrencilere kavratılır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül, kesme işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ insan, Ay, hava, su, Güneş, ışık “ somut kelimelere, “ hayal, gerçek, ilginç, bilgi “ soyut kelimelere, “ çok - az, hayal - gerçek “ karşıt anlamlı kelimelere, “ gerçekleşti, iletti, yapıldıkça, gitti “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ çoğalacak “ ünsüz yumuşamasına, “ masallar, hayaller, canlılar, deneyler, işler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Ay’dan, Güneş’ten “ kelimeleri, özel isimlerin kesme işaretiyle ayrılacağına, “ bilim, canlılar, deney, bilgi “ türemiş kelimelere, “ bu konuyu, ilginç haberi, uzun süre, güzel işler “ sıfat tamlamalarına, “ çağımızın insanı, yer çekimi, uzay çağında “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>106</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.51.

#### 4. 13. GÜZEL SANATLARI TEMA ALAN ŞİİRLER

##### TIYATRO

Perdeler açılmadan  
Işıkları söndürür.  
Bu yararlı eğlence  
Gülerken düşündürür.  
Tiyatroya gidelim,  
Oyunlar izleyelim;  
Değişik yaşamları  
İzleyip öğrenelim

**Zekeriya KAYA** <sup>107</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Sekiz dizeden oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. İkinci ve dördüncü dizelerinin “ - ürür “ seslerinde; beşinci, altıncı, sekizinci dizelerinin “ - elim “ seslerinde de zengin kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatlarından uzak durulmuştur.

Şiirdeki; “ eğlence, tiyatro, oyun, yaşam “ kelimelerinin anlamları, öğrencilere kavratılır. Şiir, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, noktalı virgöl, nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ perde, ışık “ somut kelimelere, “ düşündürür, yaşam “ soyut kelimelere, “ perdeler, ışıkları, oyunlar, yaşamlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ yararlı eğlence, değişik yaşamları “ sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Öğrenciler, güzel sanatların bir dalı olan tiyatronun, insanların eğitilmesinde önemli bir yere sahip olduğunu şiirdeki dizelerden kavramaktadırlar. Şiir yardımıyla tiyatronun öneminden öğrencilere bahsedilir.

---

<sup>107</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.129.

## SANAT VE BEN

Sazımdan yükseliyor en güzel sesler,  
Elime alıp da çaldığım zaman.  
Arkadaşlık eder bana türküler  
Onlarla beraber olduğum zaman.

Açılır perdeler, gösteri başlar,  
İnletir salonu coşkun alkışlar.  
Akar mutlulukla gözümde yaşlar,  
Tiyatro bileti bulduğum zaman.

Fırça, palet, tuval, renk renk boyalar...  
Artık benim olur bütün dünyalar.  
Doldurur ruhumu sonsuz hülyalar,  
Resimle baş başa kaldığım zaman.

Çinilerin rengi gözümü okşar,  
Ebruda, tezhipte bir tarih yaşar.  
Sinan'ın görkemi çağları aşar,  
İstanbul'u seyre daldığım zaman

Heykelden anlarım, unutmam hattı,  
Halı, kilim, yazma halkın sanatı.  
Elbette severim edebiyatı  
Elime kitabı aldığım zaman.

**Ahmet KAPULU**<sup>108</sup>

---

<sup>108</sup> Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.101.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıtanın birinci dizesi on iki hece ile diğer kıtalar ise on ikili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - m “ seslerinde yarım kafiye; ikinci kıtanın, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - aş “ seslerinde tam kafiye ve birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - ş “ seslerinde yarım kafiye; üçüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - ya “ seslerinde tam kafiye; dördüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - şar “ seslerinde ve ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - aşar “ seslerinde zengin kafiye; beşinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - tı “ seslerinde tam kafiye, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - atı “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici “ saz, türkü, tiyatro, fırça, palet, tuval, resim, çini, ebru, tezhip, tarih, heykel, kilim, edebiyat, halk, sanat, hülya, gösteri “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir; kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmamıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, üç nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ renk renk “ ikilemelere, “ saz, ses, türkü, perde, alkış, göz, bilet, fırça, palet, tuval, boya, resim, heykel, kilim, halı, kitap “ somut kelimelere, “ coşku, mutluluk, ruh, hülya, görkem, çağ, unutmak “ soyut kelimelere, “ gösteri, coşkun, okşar, tezhipte, hattı, elbette “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ çaldığım, olduğum, kaldığım, kitabı, aldığım, bulduğum, rengi, daldığım “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ resimle, seyre “ kelimeleri ünlü düşmesine, “ sesler, türküler, perdeler, alkışlar, yaşlar, boyalar, dünyalar, hülyalar, çiniler, çağlar, anlarım “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Sinan’ın, İstanbul’u “ kelimeleri özel isimlerin ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına , “ arkadaşlık, sonsuz “ türemiş kelimelere, “ tiyatro bileti, halkın sanatı” isim tamlamalarına, “ güzel sesler, bütün dünyalar “ sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ bana “ , dördüncü dizesinde “ onlarla “ kelimeleri, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ benim “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirin kıtalarında, müzikten, tiyatrodan, resimden, el sanatlarından, mimariden söz edilerek, sanat kavramı somutlaştırılmıştır. Öğrenciler, sanat kelimesinin içeriğinde nelerin yer aldığını kavramış olurlar.

#### 4. 14. KÜLTÜREL DEĞERLERİMİZİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### MÜZE

Tarih, sanat, kültürün  
Hazinesidir müze.  
En gerçek bilgileri  
O verir hepimize.

Onunla aydınlanır,  
En eski uygarlıklar;  
Orada sergilenir  
Çok değerli varlıklar.

Müzeleri gezmeyi  
Hiç ihmal etmeyelim.  
Bilgimize yepyeni  
Bilgiler ekleyelim.

Antik eser bulursak,  
Verelim müzelere;  
Tarihi hazinemiz  
Ün salsın ülkelere.

Tarihi eserleri  
Özenle koruyalım.  
Turisti çektiğini  
Her an hatırlayalım.

Her turist yurdumuzun  
Döviz, reklam kaynağı;  
Onu hoşnut turalım  
Gezsin denizi, dağı.

Böylece hem tanınır,  
Hem de gelir sağlarız.  
Dünyayı ülkemize  
Sevgilerle bağlarız.

**Naim YILDIZ**<sup>109</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Yedi kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ze “ seslerinde tam kafiye; ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “- arlık “ seslerinde zengin kafiye ve birinci ve üçüncü dizelerinin “ - r “ seslerinde yarım kafiye; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - eyelim “ seslerinde zengin kafiye; beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - yalım “ seslerinde zengin kafiye; altıncı kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ağı “ seslerinde zengin kafiye; yedinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ağırlarız “ seslerinde de zengin kafiye vardır. Dizelerde, söz sanatlarından uzak durulmuştur.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici; “ tarih, sanat, kültür, hazine, müze, bilgi, uygarlık, varlık, değerli, antik, eser, turist, döviz, reklam “ kelimelerinin anlamları öğrencilere kavratılır. Şiir, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, noktalı virgöl, virgöl kullanılmıştır. Şiirde; “ müze, eser, turist, döviz, deniz, dağ “ somut kelimelere, “ kültür, gerçek, bilgi, değerli, ihmal, özenle, sevgi “ soyut kelimelere, “ turist, eski “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ Kaynağı, yurdumuzun, çektiğini “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ gerçek bilgiler, eski uygarlıklar, değerli varlıklar, antik eserler “ sıfat tamlamalarına, “ tarih eserleri “ isim tamlamalarına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ o “ kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ onunla “ kelimesi, altıncı kıtanın üçüncü dizesinde “ onu “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı, müze kavramının ne olduğunu tanıtmak; ülkemizdeki kültür varlıklarını korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak için yapmamız gerekenler ile müzenin turizm için taşıdığı önem hakkında bilgi vermektir.

<sup>109</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.110.

Atatürk'te bir ülkenin kimliğinde kültürün önemini her girişimde hissettirir. Kurtuluş Savaşından zaferle çıkan Türkiye, kendi tarihini ve kültürünü yaşatmak ve bu alanlardaki maddi kültür varlıklarının kaybolmamasını önlemek amacıyla çalışmalara başlar. İstanbul ve Ankara'da çalışmalar yürütülür.

Cumhuriyetin ilanından sonra varolan müzelerimizin ihtiyaçları daha çok dikkate alınır, yeni bir çok müze açılır. Müzeciliğin gelişimini hızlandıracak ve destekleyecek kurumlar açılır. Atatürk çeşitli yurt gezilerinde müzeleri, antik kentleri gezer, her zaman kültürümüzün, tarihimizin, sanatımızın korunmasında, nesilden nesile aktarılmasında en önemli görevi yüklenerek, müzelerimize ve müzeciliğe gereken desteği ve önemi verir. 1925 yılında tekke, türbe ve zaviyelerin kapatılması ile bu tür yerlerdeki eserler müzelere devredilir.

## MÜZE

Tarih, sanat, kültürün hazinesidir müze.  
En gerçek bilgileri o verir bize.

Onunla aydınlanır, en eski uygarlıklar.  
Orada sergilenir, en değerli varlıklar.

Müzeleri gezmeyi, alışkanlık edinelim.  
Bilgimize yepyeni bilgiler ekleyelim.

Tarihi eserleri, özenle koruyalım.  
Turist çektiğini her an hatırlayalım.

Antik eser bulursak verelim müzelere,  
Tarihi hazinemiz, ün salsın ülkelere.



Her turist yurdumuzun döviz, reklam kaynağı  
Onu hoşnut turalım; gezsın denizi, dağı.

Böylece hem tanınır hem de gelir sağlarız.  
Dünyayı ölkemize sevgilerle bağlarız.

**Naim YILMAZ**<sup>110</sup>

Bir önceki sayfada aynı eser bulunmaktadır. Farklı yayın evleri eseri, dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarına almıştır.

## **İKİ ARKADAŞ**

Bizler iki arkadaşız,  
Her zaman şakalaşıırız.

İşimiz hep güldürmektir,  
Hem de öğütler vermektir.

Benim adım **Hacivat**,  
Karagözsüz etmem rahat!

Bilirsiniz **Karagöz**'ü  
Neşe verir her sözü!

Siz, kıymetli çocukları,  
Severiz dünyalar kadar!

Seyrederken öğrenin,  
Hem de gülüp eğlenin!

**Ünver ORAL**  
**Çocuklara Karagöz Şiirleri**<sup>111</sup>

<sup>110</sup> Müjdat Ataman, Ahmet Kapulu, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.137.

<sup>111</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.49.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Beyitler halinde olmakla birlikte; birinci, üçüncü, dördüncü beyitler, sekizli hece vezni ile altıncı beyit, yedili hece vezni ile diğer beyitler ise serbest tarzda yazılmıştır. Birinci beyitte “ – ız “ seslerinde tam kafiye, ikinci beyitte “ – özü “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü beyitte “ – rmektir “ seslerinde zengin kafiye, beşinci beyitte “ – at “ seslerinde tam kafiye, altıncı beyitte “ – enin “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici “ Karagöz, Hacivat, neşe, öğüt, kıymetli “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Beyitler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, ünlem, kesme işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ söz, çocuklar “ somut kelimelere, “ neşe, sevme “ soyut kelimelere, “ güldürmektir, vermektir “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ seyrederken “ kelimesi ünlü düşmesine, “ dünyalar, çocuklar, öğütler “ çoğul takısı almış kelimelere, ” Karagöz’ü “ kelimesi, özel isimlerin ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ kıymetli, şakalaşırız “ türemiş kelimelere, “ her sözü, iki arkadaşız “ sıfat tamlamalarına, birinci beyitin birinci dizesinde “ bizler “ kelimesi, dördüncü beyitin birinci dizesinde “ siz “ kelimesi, beşinci beyitin birinci dizesinde “ benim “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı; Karagöz ve Hacivat’ı öğrencilere tanıtmaktır. Kültürümüzün bir parçası olan Karagöz ve Hacivat’ın oyunlarının eğitici yönünden bahsedilmektedir. Görsellerinde desteği ile öğrenciler, Karagöz ve Hacivat’ı tanırlar.

## NASRETTİN HOCA

Tanımayan var mıdır  
Şu Nasrettin Hocayı?  
Düşünebilir miyiz?  
O olmadan fıkrayı?

Bir güzelce anlatılır  
Nükte ile her şeyi.  
Öğretir hepimize  
Kahkahayla gülmeyi.

Çocukları çok sever,  
Arkadaştır onlarla.  
Ne kadar övünsek az  
Nasrettin Hocamızla.

Atasözü, deyim, fıkra,  
Çok şey bırakmış bize.  
Hocamızdan sevgiler  
Çocuklar hepinize.

**Atila ÇAKIROĞLU**  
**Şiir Bahçesi** <sup>112</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; birinci üçüncü dizeleri yedili hece vezni ile, ikinci ve dördüncü dizeleri ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ayı “ seslerinde; ikinci kıtanın ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - eyi “ seslerinde; dördüncü kıtanın “ - ize “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - la “ seslerinde tam kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

---

<sup>112</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.104.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici “ fıkra, nükte, arkadaş, atasözü, deyim ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, devrik cümle yapısından oluşmaktadır. Noktalama işaretlerinden; soru işareti, nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ çocuklar “ somut kelimeye, “ sevgi “ soyut kelimeye, “ az - çok “ karşıt anlamlı kelimeye, “ Nasrettin, nükte, arkadaşır “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ Atasözü “ kelimesi bileşik kelimeye, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ o “ kelimesi, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ onlarla “ kelimesi, dördüncü kıtanın ikinci dizesinde “ bize “ , dördüncü dizesinde “ hepinize “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı, Nasrettin Hoca fıkralarının, atasözlerinin ve deyimlerinin eğlendirici ve eğitici yönünün olduğunu, şiirsel bir üslupla anlatmaktır. İçerik, görsellerle örtüşmektedir.

Kültür, toplumların kendi amaçlarına göre değiştirdikleri, zenginleştirerek geliştirdikleri ya da bilgileri ve inançları doğrultusunda yorumladıkları doğadır. İnsanların toplumsal yaşamlarında tarih boyunca ürettikleri, inandıkları ve yaşattıkları değerler bütünüdür. Kültür ayrıca bir toplumun, duyuş ve düşüncelerinin, inanç ve törelerinin, gelenek ve ananelerinin birliğini sağlayan değerlerin tümü olarak da yorumlanabilir.<sup>113</sup>

“ Kültür, simgesel, sürekli ve birikerek çoğalan bir süreçtir. “

## **R. WHITE**

Atatürk'te bir ülkenin kimliğinde kültürün önemini her girişimde hissettirir. Kurtuluş Savaşından zaferle çıkan Türkiye, kendi tarihini ve kültürünü yaşatmak ve bu alanlardaki maddi kültür varlıklarının kaybolmamasını önlemek amacıyla çalışmalara başlar. İstanbul ve Ankara'da çalışmalar yürütülür.

“ İki Arkadaş, Nasrettin Hoca, Atabarı'nın Öyküsü “ şiirleriyle öğrencilere, kültürümüzden bir parça da olsa tattırabilmekteyiz.

---

<sup>113</sup> Ramazan Turan, **Eğitimin Sorunlarına Eğitimci Bir Bakış**, Ankara, 2003, s. 407.

#### 4. 15. TUTUMLU OLMANIN YARARLARINI TEMA ALAN ŞİİR

##### TASARRUF NE GÜZELDİR

Haydi koş bir, iki, üç...  
Gereksiz yanan ampuller,  
İsraf etmeyin enerjiyi diyor,  
Onu yeniden sağlamak güç.

Bak musluk ağlıyor,  
Tamir et beni diyor.  
Ah! Çöp kutusundaki bayat ekmekler,  
Fırında kalsaydım, diyor.

Kış geldi, yine pencereler,  
Elden geçmeli bir bir.  
Gereksiz ısı kaybı nedir?  
Anlattı öğretmenimiz teker teker.

Öner KEMAL <sup>114</sup>

Şiirde, yalın bir anlatım kullanılmıştır. Üç kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve dördüncü dizelerinin “ – üç “ seslerinde tam kafiye ve ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – r “ seslerinde yarım kafiye; İkinci kıtanın birinci, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – yor “ seslerinde zengin kafiye ve ikinci ve dördüncü dizelerinin “ diyor “ seslerinde redif; üçüncü kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ – er “ seslerinde ve ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – ir “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiirde söz sanatlarından teşhis kullanılmıştır.

Öğrencilere; “ israf, enerji, bayat, ısı “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Birinci kıtanın ikinci dizesi ve üçüncü kıta devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>114</sup> Kadriye Taşdemir, Songül Özaykut, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.64.

Noktalama işaretlerinden; üç nokta, virgül, nokta, soru işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ bir bir, teker teker “ ikilemelere, “ ampul, musluk, kutu, ekmek, fırın, pencere, ısı “ somut kelimelere, “ israf, güç “ soyut kelimelere, “gereksiz, anlattı “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ ampuller, ekmekler, pencereler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ bayat ekmekler “ sıfat tamlamasına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ onu “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı; tutumlu olmak için yapılması gerekenleri, şiirsel bir dille öğrencilere kavratmaktır. Her türlü malı en yararlı bir biçimde kullanmamız gerektiği dizelerde vurgulanmıştır. Her alışkanlık gibi, tutumlu olma alışkanlığı da küçük yaşlarda başlar. Onun için okullarda verilecek eğitimin önemi büyüktür. Şiir bu yönleriyle eğiticiidir.

#### 4. 16. MÜZİK SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### FLÜT ÇALARKEN

Do re mi fa sol  
Kolay değil flüt çalmak  
Doğru üflemek notaları  
Doğru sesler çıkarmak  
Do do sol sol, do do sol...

La si do, sol la si  
Ritim, ölçü çok önemli  
Yılmadan çalışmalı  
İyi kullanmalı nefesi  
Sol la si, fa sol la si...

Mi mi fa sol, sol fa mi re  
Bir sevgi evreninde  
Yürek atışı gibi müzik  
Coşkuyla, uyum içinde  
Do do re mi, mi re re...

Mi mi fa sol, sol fa mi re  
Ne güzel böyle hep birlikte  
Seslere aktarmak duyguyu  
Seslerle ulaşmak sevgiye  
Do do re mi, re do do...

Ayla ÇINAROĞLU <sup>115</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Beş mısralık dört bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – mak “ seslerinde zengin kafiye, birinci ve beşinci dizelerinin “ sol “ kelimesinde redif; ikinci bölümün birinci ve beşinci dizelerinin “ sol, la, si “ seslerinde redif; üçüncü bölümün birinci ve beşinci dizelerinin “ – re “ seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – inde “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir, sanatsız yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici “ ses, ritim, ölçü, sevgi, evren, coşku, müzik, uyum “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Kurallı cümle yapısına uyulmamıştır.

Noktalama işaretlerinden; üç nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ flüt, nota, ses, ritim, ölçü, nefes, evren, yürek, müzik “ somut kelimelere, “ iyi, sevgi, coşku, uyum, duygu “ soyut kelimelere, “ coşku “ kelimesi sert sesiz benzeşmesine, “ coşku, atış “ türemiş kelimelere, “ doğru sesler, bir sevgi “ sıfat tamlamalarına, “ yürek atışı “ isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>115</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.82.

## FLÜT ÇALİYORUZ

Do re mi fa sol  
Kolay değil flüt çalmak  
Doğru üflemek notaları  
Doğru sesler çıkarmak  
Do do sol sol, do do sol...

La si do, sol la si  
Ritm, ölçü çok önemli  
İyi kullanmalı nefesi  
Sol la si, fa sol la si...

Mi mi fa sol sol fa mi re  
Bir sevgi evreninde  
Yürek atışı gibi müzik  
Coşkuyla, uyum içinde  
Do do re mi mi, re re...

Mi mi fa sol sol fa mi re  
Ne güzel böyle hep birlikte  
Seslere aktarmak duyguyu  
Seslere ulaşmak sevgiye  
Do do re mi re do do...

Ayla ÇINAROĞLU <sup>116</sup>

“ Flüt Çalıyoruz ” şiiri; üçüncü ve dördüncü sınıf, ders kitaplarına alınmıştır. Şiir aynı şair tarafından yazılmış olmasına rağmen; şiirin başlıkları birbirinden farklıdır.

---

<sup>116</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.84.



#### 4. 17. ÇEVRE TEMİZLİĞİNİN ÖNEMİNİ TEMA ALAN ŞİİR

##### ÇEVRENİ TEMİZ TUT

Doğaya, insana saygın var ise,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.  
Düzenli bir ülke bırak yarına,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

Kirletme, parlasm kentler, şehirler,  
Berrak aksın çaylar ile nehirler,  
Gönüllere neşe veren sahiller,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

Atma çöplerini rastgele yere,  
Ne mantık hoş görür, ne kanun, töre,  
Tembel olmak kimseye değil çare,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

Yeşillendir ovaları, dağları,  
Çiçeklendir bahçeleri, bağları,  
Hep aydınlat ufkundaki çağları,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

Yaşıyorsan çevrene ver bir düzen,  
Engelle doğada dengeyi bozan,  
Kendin için çalış, kendin kazan,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

Düzenli çevrenin sen ol ölçüsü,  
Hayran kalsın gelip geçen yolcusu,  
Temizliktir medeniyetin ölçüsü,  
Çevreni temiz tut, uygar insan ol.

**Ahmet SİVRİ** <sup>117</sup>

---

<sup>117</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.50.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Altı kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü kıtaları on birli hece vezni ile yazılmıştır. Beşinci kıtanın üçüncü dizesi on heceden, altıncı kıtanın da üçüncü hecesi on iki heceden oluşmaktadır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizeleri aynıdır. Sanatsız yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirici “ uygar, ülke, çevre, berrak, çay, nehir, neşe, sahil, mantık, kanun, töre, tembel, ova, dağ, bağ, ufuk, doğa, medeniyet, kent, çare, engel “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Devrik cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ doğa, insan, şehir, çay, nehir, sahil, çöpler, kanun, ova, dağ, çiçek, bahçe, bağ “ somut kelimelere, “ saygı, uygar, gönül, neşe, mantık, töre, çare, çağ, hayran, medeniyet “ soyut kelimelere, “ Kent - şehir, uygar - medeniyet “ kelimeleri eş anlamlı kelimelere, “ aksın, rastgele, temizliktir. “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ ufkundaki “ kelimesi ünlü düşmesine, “ kentler, şehirler, çaylar, nehirler, gönüller, sahiller, çöpler, ovalar, dağlar, bahçeler, bağlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ düzenli “ türemiş kelimeye, “ uygar insan “ sıfat tamlamasına, “ medeniyetin ölçüsü “ isim tamlamasına, altıncı kıtanın birinci dizesinde “ sen “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı; çevreyi temiz tutma ve koruma bilincini çocuklara aşılaktır. Çevre koruma bir eğitim işidir. Eğitimse, küçük yaşlarda, çocukken başlar. Bu nedenle, çocuklara evde, okulda gerekli bilgiyi verip eğitmek gereklidir. Çocuklara verilecek ilk eğitim doğa sevgisini aşılaktır. Doğayı seven, onu korur. Yaşadığı dünyanın temiz havaya, temiz su ve toprağa gereksinimi olduğunun bilincine varan çocuk, çevresini kirletmekten kaçınır. Yaşadığı doğal çevrenin salt kendisine ait olmadığını, pek çok canlının da yuvası olduğunu öğrenen çocuk, hiçbir canlıya zarar vermez.<sup>118</sup>

Sevgi tanımakla başlar. Çocuklara doğayı tanıtmalıyız. Doğayı tanıyan çocuk, onu korumasını da öğrenir. Zamanla, doğayı korumanın insanı da korumak olduğu bilincine ulaşır.

---

<sup>118</sup> Ahmet Köklügiller, **Belirli Gün ve Haftalar**, İstanbul, 1999, s.429.

#### 4. 18. SEVGİYİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### PALYAÇO

“ En çok neye gülersin? “  
Diye sorsalar bana,  
Palyaçoya gülerim.  
Acaba palyaçolar  
Onlara gülüyoruz diye  
Üzülüyorlar mı?  
Onları çok sevdiğimizi,  
Değmek, tutmak istediğimizi  
Biliyorlar mı?

**Müjdat GEZEN**  
**Bir Bulut Olsam <sup>119</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dokuz dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Yedinci ve sekizinci dizelerin “ - diğimiz “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

“ Palyaço “ kelimesinin anlamı öğrencilere kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır. Noktalama işaretlerinden; tırnak işareti, virgül, nokta, soru işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ palyaço “ somut kelimeye, “ üzülme, sevme “ soyut kelimeye, “ sevdiğimizi, istediğimizi “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ palyaçolar “ çoğul takısı almış kelimelere, ikinci dizede “ bana “ kelimesi, beşinci dizede “ onlara “ kelimesi, yedinci dizede “ onları “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>119</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.37.

## DÜNYA ÇOCUKLARI

Rengimiz farklı olsun  
Ayrı olsun dilimiz.  
Ne de olsa dünyamız,  
Ortak gezegenimiz.

Ayrı kıtadan gelip  
Hep el ele verelim.  
Büyüklerle barışı,  
Gelin biz gösterelim.

Sevgi ve dayanışma,  
Ortak ilkemiz olsun.  
Sağlıklı ve özgürce,  
Gönüller sevgi dolsun.

**Beytullah HATAPOĞLU<sup>120</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - imiz “ seslerinde; ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - erelim “ seslerinde; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - olsun “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ dil, dünya, gezegen, kıta, barış, sevgi, dayanışma, ilke, sağlık, özgür, gönül “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ renk, dil, dünya, kıta ” somut kelimelere, “ barış, sevgi, dayanışma, ilke, sağlık, özgür, gönül “ soyut kelimelere, “ gösterelim “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ rengimiz “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ ayrı “ kelimesi ünlü düşmesine, “ dayanışma, sağlık, sevgi “ türemiş kelimelere, ikinci kıtanın dördüncü dizesinde “ biz “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>120</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.48.

Şiirin amacı, tüm insanların sevgi ekseninde dönmelerinin gerektiğini öğrencilere anlatmaktır. Sevginin olduğu yerde barış, mutluluk, dayanışma, huzur vardır. Özellikle çocuk eğitiminde sevginin esas alınması gereklidir. Yaşamı yaşanılır kılan tek şey sevgi olduğuna göre; çocuklara küçük yaştan bu yüce duyguyu hissettirmek öncelikli görevimiz olmalıdır.

## HOŞGÖRÜ

Anlayışlı olun, güler yüz ile;  
Kimseyi kırmayın acı söz ile.  
Her gününüz geçsin bahar yaz ile,  
Hoşgörülü olsun her bir vatandaş.

Kimse diğerinin kalbini kırmasın,  
Suçunu yüzüne hemen vurmasın.  
Küçük olayları büyük görmesin,  
Hoşgörülü olsun her bir vatandaş.

Hoşgörü toplumun malı olmalı,  
Yeşil bir zeytinin dalı olmalı,  
Dostluğun sembolü yolu olmalı,  
Hoşgörülü olsun her bir vatandaş.

Teknikle çalışan usta ve işçi,  
Hastanede doktor, hemşire, dişçi,  
Şehirdeki esnaf, köydeki çiftçi;  
Hoşgörülü olsun her bir vatandaş.

Her zaman, her yerde güler yüzlü ol;  
İnsanları hoş gör, dostun olsun bol.  
Sözün şeker olsun, dilin kaymak bal,  
Hoşgörülü olsun her bir vatandaş.

**Kazım ALTINKAYNAK<sup>121</sup>**

---

<sup>121</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.16.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci kıtalar on birli hece vezni ile, ikinci kıtanın birinci dizesi on iki, ikinci, üçüncü ve dördüncü dizesi on birli hece ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ ile “ kelimeleri redif ve “ – z “ seslerinde yarım kafiye, ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – masın “ seslerinde, üçüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ olmalı “ kelimelerinde redif, dördüncü kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – işçi “ seslerinde zengin kafiye ve birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – çi “ seslerinde, beşinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – ol “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ hoşgörü, vatandaş, usta, işçi, esnaf, çiftçi, anlayış, bahar, dostluk, toplum “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgöl, noktalı virgöl kullanılmıştır. Şiirde; “ yüz, söz, vatandaş, kalp, yeşil, zeytin, dal, usta, işçi, hastane, doktor, hemşire, dişçi, şehir, esnaf, köy, çiftçi, insan, şeker, bal, kaymak, dal “ somut kelimelere, “ anlayış, suç, hoşgörü, dostluk “ soyut kelimelere, “ küçük – büyük “ karşıt anlamlı kelimelere, “ geçsin, usta, işçi, doktor, dişçi, çiftçi, dostun “ sert sessiz benzeşmesine, “ kalbini, dostluğun “ ünsüz yumuşamasına, “ anlayışlı, hoşgörülü, işçi, dişçi “ türemiş kelimelere, “ güler yüz, acı söz, küçük olayları, her bir vatandaş “ sıfat tamlamalarına, “ toplumun malı, zeytinin dalı, dostluğun sembolü “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

## SEVGİ İÇİN

Kavgayı bir ağacın yaprağına  
Yazmak isterdim.  
Sonbahar gelsin, yaprak kurusun diye.

Öfkeyi bir bulutun üstüne  
Yazmak isterdim.  
Yağmur yağsın, bulut yok olsun diye.

Nefreti, karların üzerine  
Yazmak isterdim.  
Güneş açsın, karlar erisin diye.

Ve dostluğu ve sevgiyi  
Yeni doğmuş tüm bebeklerin  
Yüreğine yazmak isterdim.  
Onlarla büyüsün, dünyayı sevsin diye.

**Banu CİNGÖZ<sup>122</sup>**

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile kafyesiz olarak, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır. Şiirde, öğrencilerin düzeylerine uygun olarak kelime dağarcıklarını zenginleştirici “ kavga, öfke, nefret, dostluk, sevgi ” kelimeleri yer almaktadır. Kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta kullanılmıştır. “ Ağaç, yaprak, bulut, yağmur, kar, Güneş, bebek, yürek, Dünya “ somut kelimelere, “ kavga, öfke, nefret, dostluk, sevgi “ soyut kelimelere, ” ağacına, yaprağına, dostluğu, yüreğine” ünsüz yumuşamasına, “ sonbahar “ bileşik kelimelere, “ karlar, bebekler ” çoğul takısı almış kelimelere, “ dostluğu “ türemiş kelimelere, “ yeni doğmuş tüm bebeklerin “ sıfat tamlamalarına, dördüncü bölümün dördüncü dizesinde “ onlarla “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>122</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.22.

Sevgi; duygu ve düşünceleri paylaşma, hoşgörölü olma, kişinin kendisini tanınasına ve yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olma, saydam olma, insanın önemli gereksinimlerinden biri olma, merkeze hiçbir varlığı koymama, tutarlı bilgi sahibi olma, bilgi ve duyguyu inceltme, zenginleştirme boyutlarını içerir.<sup>123</sup> Sevgi, duygu, düşünce, bilgi ve becerinin paylaşılmasıdır. Yalnız maddi olanın değil, bunlarla birlikte acının, sıkıntının, korkunun, üzüntünün, sevincin, iyiliğin, erdemin; yani insanca olan tüm duygu ve düşüncelerin paylaşılması, sevginin oluşmasında önemlidir.<sup>124</sup>

Çocuklarımızı verici, iyilikçi insanlar olarak yetişmeleri için en önemli faktör, onların kendilerinin ilgi, şefkat, iyilik dolu bir atmosferde yaşamalarıdır. Uzmanlar, çocukların yaşadıkları evde kendilerini güvende hissetmelerinin, dikkatlerini kendi üstlerinden çekip başka insanlara ve onların sorunlarına yöneltmede önemli bir etken olduğunu vurgulamaktadırlar. Bunun tam tersi durumlarda ise, sevgi ve şefkatten mahrum yetişmiş çocuklar kendilerini sürekli güvensiz hissedeceklerinden, onların sadece kendilerini korumayı, kurtarmayı düşünmeleri, sadece kendi ihtiyaçlarına yönelmeleri doğaldır. Şiir, okuyucuya sevginin yüceliğini yalın bir anlatımla sunmuştur.

---

<sup>123</sup> Veysel Sönmez, **Sevgi Eğitimi**, Ankara, 1990, s.89.

<sup>124</sup> Veysel Sönmez, **Sevgi Eğitimi**, Ankara, 1990, s.92.



#### 4. 19. BİLİNÇLİ TÜKETİCİLİĞİ TEMA ALAN ŞİİR

##### REKLAM

Almadan önce bir şeyi  
Öğreniriz neymiş iyi  
Hesaplı ve kaliteli  
Anlatır bize reklamlar

Bir eşyanın dokusunu  
Tadı, rengi, kokusunu  
Her şeyin en uygununu  
Gösterir bize reklamlar

Karar vermemizi sağlar  
Bazen gözümüzü bağlar  
Müziğiyle gönül dağlar  
Halka rehberdir reklamlar

Markalar hep yarışıyor  
Çeşit çeşit karışıyor  
İnsan buna alışıyor  
Her yerde, her an reklamlar

**Ali DÜNDAR**<sup>125</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ – y “ seslerinde yarım kafiye; ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ – okusunu “ seslerinde, birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – unu “ seslerinde zengin kafiye; üçüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – ağlar “ seslerinde zengin kafiye; dördüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – ışıyor “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir; sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

---

<sup>125</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özden, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.108 – 109.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ reklam, kalite, rehber, marka “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ çeşit çeşit “ ikilemelerine, “ reklam, eşya, tat, renk, koku, göz, müzik, halk, marka, insan “ somut kelimelere, “ gönül “ soyut kelimelere, “ gösterir “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ tadı, rengi, müziğiyle “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ reklamlar “ çoğul takısı almış kelimeye, “ hesaplı, kaliteli” türemiş kelimelere, “ eşyanın dokusunu “ sıfat tamlamasına, birinci ve ikinci kıtaların dördüncü dizelerinde “ bize “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Şiirde, bilinçli bir tüketici olmak için dikkat edilmesi gerekenler anlatılmaktadır. Reklamların yararlı ve zararlı yönlerine değinilmektedir.

#### **4. 20. İZCİLİĞİ TEMA ALAN ŞİİR**

##### **BEN BİR İZCİYİM**

And içtik yardıma koşmak için biz,  
Koşarız elbette, çünkü izciyiz,  
Severiz, sayarız, değer verimiz,  
Gülerek yürüyen ben bir izciyim.

Giderek verilen her bir göreve,  
Bağlıyım gönülden izci töreme,  
Sancağım gönderden inmesin diye,  
Yılmadan çalışan ben bir izciyim.

Ahlakça dürüstüm, bedence sağlam,  
Fikirce uyanık, zindedir kafam,  
Zorluklar önünde olmaz hiç tasam,  
Herkesin kardeşi ben bir izciyim.

Son sözüm bu ateş sönmez bir daha,  
Etmeyiz kusur kimseye saygıda  
İzciler sımsıkı girmiş kol kola,  
Bu yoldan dönmeyen ben bir izciyim.

**Arslan OBAS** <sup>126</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; on birli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – iz “ seslerinde; üçüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – am “ seslerinde tam kafîye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ and, yardım, izci, sancak, gönder, gönül, ahlak, fikir “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ kol kola “ ikilemesine, “ izci, söz, ateş, kol, kafa, beden “ somut kelimelere, “ sevme, sayma, ahlak, dürüst, fikir, uyanık, tasa, kusur “ soyut kelimelere, “ ahlakça, elbette, dürüstüm, içtik “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ sancağım “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ herkesin kardeşi “ isim tamlamasına, birinci kıtanın birinci dizesinde “ biz “ , dördüncü dizesinde “ ben “ kelimeleri, ikinci kıtanın dördüncü dizesinde “ ben “ kelimesi, üçüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ ben, herkesin “ kelimeleri, dördüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ ben “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>126</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.114.

#### 4. 21. YANGINI TEMA ALAN ŞİİR

##### YANGIN

Bir anlık dikkatsizlik,  
Yangına sebep olur.  
Küçük bir kıvılcımla,  
Koskoca ev kül olur.

Söndürmeden atılan  
Sigara tehlikeli.  
Tutuşturur her yanı  
Bunu böyle bilmeli.

Çakmak ve kibrit ile  
Oynamamak gerekir.  
Ocağa iyi bakıp  
Söndürmek güvenlidir.

Elektrik kontağı  
Neden olur yangına.  
Tesisat sağlam olsun,  
Bırakma işi şansa.

Doğadaki kırık cam  
Bir büyüteç gibidir.  
Güneş ısısı toplar  
Sonra alevlendirir.

**Beytullah HATOĞLU** <sup>127</sup>

---

<sup>127</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İldeniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.106.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ olur “ kelimesinde redif, ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – eli “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ir “ seslerinde tam kafiye, beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ir “ seslerinde tam kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ yangın, kıvılcım, kül, kontak, elektrik, tesisat, doğa, büyüteç “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirde; ikinci kıtanın, üçüncü dizesi; dördüncü kıtanın, ikinci ve dördüncü dizeleri devrik cümleden oluşmakla birlikte; şiirin diğer dizeleri ise kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ yangın, kıvılcım, kül, ev, sigara, çakmak, kibrit, ocak, elektrik, doğa, cam, büyüteç, Güneş, ısı, alev “ somut kelimelere, “ şans “ soyut kelimelere, “ dikkatsizlik, koskoca, tutuşturur, güvenlidir, elektrik “ kelimeleri sert sesiz benzeşmesine, “ ocağa, kontağı “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ anlık, dikkatsizlik, tehlikeli, güvenlik “ kelimeleri türemiş kelimelere, “ koskoca ev, kırık cam, küçük bir kıvılcım “ kelimeleri sıfat tamlamasına, “ elektrik kontağı, güneş ısı “ kelimeleri de isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

Şiirin amacı, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri olumsuzluklar karşısında, dikkat etmeleri gerekenleri anlatmaktır. Öğrencilere, yangının çıkma sebeplerini ve nelere dikkat etmeleri gerektiğini anlatmak yeterli gelmeyebilir. Önemli olan çocukların ilgi alanları içine girmediğini bildiğimiz konuları, onların ilgi alanları içindekilerle birleştirerek, onların öğrenmelerini sağlamaktır. Yangın şiirinde de amaçlanan şiirsel bir dille çocukları bilgilendirmektir.

#### 4. 22. SPORUN YARARLARINI TEMA ALAN ŞİİR

##### HANGİSİNE BAŞLASAM

Hangisine başlasam?  
Diye sordum ablama:  
“ Yüzmek, koşmak, futbol mu,  
Yoksa yüksek atlama? “

Ablam dedi: “ Sporlar  
Yaşa göre değişir.  
Çünkü bütün çocuklar,  
Büyüdükçe gelişir.

Sizin için jimnastik  
En faydalı spordur.  
Büyüklerin yaptığı  
Hem yorucu hem zordur.

Şimdi senin sporun  
Her gün biraz yol aşmak.  
Açık, temiz havada,  
Gezmek, koşmak, dolaşmak. “

**İsmail Hakkı SUNAT <sup>128</sup>**

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – lama “ seslerinde; ikinci kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – işir “ seslerinde; üçüncü kıtanın, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ordur “ seslerinde; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – aşmak “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ spor, futbol, jimnastik, yüzmek, koşma “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>128</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.125.

Noktalama işaretlerinden; soru işareti, iki nokta, tırnak işareti, virgöl, nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ çocuklar, jimnastik, spor, hava “ somut kelimelere, “ fayda, zor “ soyut kelimelere, “ yüksek, büyüdükçe, jimnastik “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ yaptığı “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ çocuklar, büyükler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ faydalı “ kelimesi türemiş kelimeye, “ bütün çocuklar, yüksek atlama, açık hava, temiz hava “ kelimeleri sıfat tamlamasına, dördüncü kıtanın birinci dizesinde “ senin “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

#### 4. 23. AĞAÇ VE ORMAN SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### AĞAÇ KARINCASI İLE AĞAÇKAKAN

Bakmış ki ağaçkakan,  
Yuvasının bulunduğu ağaca  
Bir karınca ailesi yerleşmekte.  
Yarıklardan, çatlaklardan,  
Kemirip ağacın her yanını  
Küçük küçük odaları döşemekte.

“ Tık tık “ vurup kapısına yeni komşuların,  
Demiş ki ağaçkakan:  
“ Yerleştiğiniz boşluklarla yetinin,  
Ama kemirmeyin ağacın canlı yerlerini,  
Sonra kurur, yok olur bu ağaç,  
Evsiz barksız kalırsınız hepimiz. “

Karıncalar kulak asmamışlar bu söze,  
Oymuşlar ağacı gündüz gece,  
Sonunda kuruyup gitmiş ağaç.

Sahibi olan köylü,  
Kuruduğunu görünce ağacın,  
Kapıp baltayı gelmiş bir gün,  
Kesmiş, yarmış onu,  
Denkleyip götürmüş evine.

Dağılmış yurtları, yuvaları  
Karıncaların,  
Pek çoğu da ölüp gitmiş bu arada.

Onları uyarıp söz dinletemeyen,  
Sonunda kendisi de evsiz ocaksız kalan  
Ağaçkakan,  
O gün bugündür,  
Ağaçtan ağaca dolaşıp,  
Kim ve ne varsa ağaca zarar verecek,  
Onları ayıklarmış usanmadan  
Sivri gagasıyla.

**Hüseyin YURTTAŞ<sup>129</sup>**

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm altı dize, ikinci bölüm altı dize, üçüncü bölüm üç dize, dördüncü bölüm beş dize, beşinci bölüm üç dize, altıncı bölüm sekiz dizedir. Serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; üçüncü ve altıncı dizelerinin “ – mekte “ seslerinde zengin kafiye, birinci ve dördüncü dizelerinin “–an “ seslerinde tam kafiye; ikinci bölümün birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – n “ seslerinde yarım kafiye; dördüncü bölümün ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – n “ seslerinde yarım kafiye; altıncı bölümün ikinci, üçüncü ve yedinci dizelerinin “ – an “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiirde, teşhis sanatından yararlanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ ağaçkakan, yuva, yarık, çatlak, komşu, balta, yurt, gaga “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler ise devrik cümle yapısındadır.

---

<sup>129</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.125.



Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta ve tırnak işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ küçük küçük, evsiz barksız, tık tık “ ikilemelere, “ ağaçkakan, ağaç, karınca, aile, yarık, çatlak, oda, kapı, komşu, canlı, ev, gündüz, gece, balta, yurt, yuva, gaga “ somut kelimelere, “ usanmak “ soyut kelimeye, “gece - gündüz “ karşıt anlamlı kelimeye, “ ev – ocak “ eş anlamlı kelimeye, “ ağaca, yerleştiğiniz, sahibi, kurduğunu, çoğu, bulunduğu “ ünsüz yumuşamasına, “ ağaçkakan, yerleşmekte, döşemekte, ocaksız, ağaçtan “ sert sessiz benzeşmesine, “ yarıklar, çatlaklar, komşuların, boşluklarla, yerlerini, karıncalar, yurtları, yuvaları “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Boşluk, canlı, evsiz, barksız, köylü, yarık, ocaksız “ türemiş kelimelere, “ küçük küçük odaları, yeni komşuların, sivri gagasıyla “ sıfat tamlamasına, “ karınca ailesi “ isim tamlamasına, ikinci bölümün altıncı dizesinde “ hepimiz “ kelimesi, dördüncü bölümün dördüncü dizesinde “ onu “ kelimesi, altıncı bölümün birinci dizesinde “ onları “ , ikinci dizesinde “ kendisi “ , yedinci dizesinde “ onları “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## AĞAÇ DİYOR Kİ

Ben küçücük bir ağacım,  
Yurdumun bir bahçesinde,  
Topraklar tüterken görün,  
Dallarım çiçeklensin de.

Her şeyimle yararlıyım,  
İnsanoğluna dünyada.  
Çiçeğim, yaprağım, gölgem,  
İri dallı zerdalimle.

Kuşlar mutlu şarkısını,  
Hep dallarımda söylerler.  
Şen arılar vızır vızır,  
Kokuma koşup gelirler.

Sakın, sakın dalımızı,  
Çocuklar çekip kırmayın.  
Çakınızla gövdemizde,  
Derin yaralar açmayın.

**Halim YAĞCIOĞLU** <sup>130</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmakla birlikte; sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – de “ seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ – m “ seslerinde yarım kafiye, üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – r “ seslerinde yarım kafiye, dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – mayın “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ yurt, çiçek, yaprak, gölge, zerdali, mutlu, şarkı, arı, şen, çakı “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>130</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.60.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Vızır vızır “ kelimeleri ikilemelere, “ ağaç, yurt, toprak, dal, dünya, çiçek, yaprak, gölge, zerdali, kuş, arı, çocuk, çakı” somut kelimelere, “ mutlu, şen “ soyut kelimelere, “ mutlu – şen “ eş anlamlı kelimelere, “ insanoğlu “ bileşik kelimeye, “ bahçesinde “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ ağacım, yurdumu, çiçeğim, yaprağım “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ insanoğluna “ kelimesi ünlü düşmesine, “ topraklar, dallar, kuşlar, arılar, çocuklar, yaralar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ iri dallı, şen arılar, derin yaralar, küçücük bir ağacım “ sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın birinci dizesinde “ ben “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

## AĞAÇLARIMIZ

Ağaçlar da insanlar gibidir,  
Seveni olur; sevmeyeni...  
Keserseniz ağlarlar  
Tıpkı dövülen insan gibi.

Ağaçlar da insanlar gibidir,  
Onlar da çalışır durmadan.  
Ve hepsi yararlıdır;  
Örnek bir insan gibi.

Türküler söylerler gelince bahar;  
Yaza, kışa hazırlık yaparlar.  
Ağaçların da var yürekleri,  
Ağaçlar da tıpkı bizler gibi.

Korumalı ağaçları,  
Ormanlar yetiştirmeli.  
Yakmadan, kesmeden çoğaltmalı,  
İnsanları sever gibi  
Ağaçları da sevmeli.

**Behçet NECATİGİL<sup>131</sup>**

---

<sup>131</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.67.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, üç kıtadan ve beş dizelik bir bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - r “ seslerinde, ikinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - r “ seslerinde yarım kafiye, üçüncü kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ ar “ seslerinde tam kafiye, son bölümün; ikinci ve beşinci dizelerinin “ - meli “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiirde, ağaçlar insan vasıflarıyla bütünleştirildiği için; teşhis sanatı kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ türk, bahar, yürek “ kelimelerinin anlamları kavratılır. İkinci kıtanın ikinci dizesinde, üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinde, son bölümün birinci dizesi, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, noktalı virgül ve üç nokta kullanılmıştır. “ Ağaç, insan, yürek, orman “ somut kelimelere, “ sevmek “ soyut kelimeye, “ yaz - kış “ kelimeleri karşıt anlamlı kelimelere, “ tıpkı, yetiştirmeli “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, ikinci kıtanın ikinci dizesinde “ onlar “ kelimesi, üçüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ bizler “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## ORMAN

Kestane, gürgen, palamut,  
Altı yaprak, üstü bulut.  
Gel sen burada derdi unut.  
Orman ne iyi, ne iyi,  
Aman ne iyi, ne iyi.

Dallar kol kola görünür,  
Yaprak yaprağa sürünür,  
Kışın karlara bürünür.  
Orman ne güzel, ne güzel,  
Aman ne güzel, ne güzel!

Ormanda kuşlar böcekler,  
Yavru ceylanlar emekler,  
Açar yedi renk çiçekler.  
Orman ne büyük, ne büyük,  
Aman ne büyük, ne büyük!

Çamın yaprağı dökülmez,  
Gürgenin kolu bükülmez,  
Ağaç dibinden sökülmez,  
Orman ne canlı, ne canlı,  
Aman ne canlı, ne canlı!

İzin vermeyiz kırmana,  
Dayanamayız vurmana,  
Baltayı sokma ormana,  
Orman ne mutlu, ne mutlu,  
Aman ne mutlu, ne mutlu!

Git git sona varamazsın,  
Kuşak olsan saramazsın  
Dalını koparamazsın.  
Orman ne sonsuz, ne sonsuz,  
Aman ne sonsuz, ne sonsuz!

**İ. Bekir TEZ** <sup>132</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, beşer dizelik altı bölümden oluşmakla birlikte; birinci beşlik, serbest vezin ile diğer beşlikler ise sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – ut “ seslerinde tam kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne iyi “ kelimelerinde redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye, ikinci beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – ek “ seslerinde tam kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne büyük “ kelimelerinde “ redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – ünür “ seslerinde, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – ürünür “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne güzel “ kelimelerinde redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – külmez “ seslerinde, birinci ve üçüncü dizelerinin “ – ökülmez “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne canlı “ kelimelerinde redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye, beşinci beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – rmana “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne mutlu “ kelimelerinde redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye, altıncı beşliğin; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – aramazsın “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ ne sonsuz “ kelimelerinde redif ve “ – man “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ kestane, gürgen, palamut, ceylan, emek, çam, gürgen “ kelimelerinin anlamları kavratılır. İkinci kıtanın üçüncü dizesi ile beşinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizeleri devrik cümlelerden; diğer beşlikler ise kurallı cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>132</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özden, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.78-79-80-81.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta ve ünlem kullanılmıştır. “ Git git “ kelimeleri ikilemelere, “ kestane, gürgen, palamut, yaprak, bulut, orman, dal, kar, balta, kuş, böcek, ceylan, çiçek, çam “ somut kelimelere, “ dert “ soyut kelimelere, “ kestane, üstü “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ derdi, yaprağa, dibinden “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ dallar, karlar, kuşlar, böcekler, ceylanlar, çiçekler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ yavru ceylanlar, yedi renk çiçekler “ kelimeleri sıfat tamlamasına, “ gürgenin kolu, çamın yaprağı “ kelimeleri isim tamlamasına, birinci bölümün üçüncü dizesinde “ sen “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

### ZEYTİN AĞACININ AĞIDI

Yakacık'ta bir zeytin ağacıym.

Bir zamanlar

Rüzgarlar okşardı saçlarımı,

Yapraklarım her sabah

Güneşe gülerdi,

Masallar dinlerdim yıldızlardan.

Yaşamak güzeldi.

Dört yanımda

Kardeş ağaçlar, dost çiçekler vardı.

Görseniz, ne yağmurlar yağırdı bereketli,

Kuşlar, çocuklar yerdin en çok

Meyvelerimi.

Nasıl da cömertti toprak ana,

Sere serpe uzardı

Dallarım gökyüzüne,

İçten bir türküyü yaşamak

O günler nerde!

Yakacık'ta bir zeytin ağacıym,  
Şimdi beton evler sardı çevremi,  
Artık ne dalım var, ne yaprağım,  
Biliyorum, bir gün kesecekler beni.

**M. Güner DEMİRAY** <sup>133</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, birinci bölümü yedi dizeden, ikinci ve üçüncü bölümü beş dizeden, son bölümü ise dört dizeden oluşmakla beraber; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; beşinci ve yedinci dizelerin “ – di “ seslerinde tam kafiye, dördüncü bölümün; “ – m “ seslerinde yarım kafiye vardır Şiirin dizelerinde teşhis sanatı kullanılmakla birlikte; yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ rüzgar, masal, dost, türkü “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül ve ünlem kullanılmıştır. “ Zeytin, ağaç, rüzgar, saç, yaprak, güneş, masal, çiçek, yağmur, kuş, çocuk, meyve, toprak, dal, gökyüzü, ev, beton” somut kelimelere, “ bereket, cömert “ soyut kelimelere, “ okşardı, dost, cömertti, içten “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ ağacıym, yaprağım “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ zamanlar, rüzgarlar, saçlarım, yapraklarım, masallar, yıldızlar, ağaçlar, çiçekler, yağmurlar, kuşlar, çocuklar, meyvelerim, dallarım, günler, evler “ kelimeleri çoğul takısı almış kelimelere, “ Yakacık'ta “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp, ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ kardeş ağaçlar, toprak ana, dost çiçekler, beton evler, bir zamanlar “ kelimeleri sıfat tamlamasına, dördüncü bölümün dördüncü dizesinde “ beni “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>133</sup> Müjdat Ataman, Ahmet Kapulu, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.83.

## YEŞİL ÖRTÜ

Yeşil örtü süslese  
Yurdumun her yanını.  
Yağmurlarla beslese,  
Ülkemin ormanlarını.

Ağaç doğanın süsü,  
İnsanların sağlığı,  
Masalların büyüğü,  
Hayvanların durağı.

Sakın kesme ağacı,  
Onlara verme acı,  
Kuraklığın ilacı,  
Yeşil orman alanı.

Yangına neden olma.  
Yok olmasın ormanlar.  
Kuşları yurtsuz koyma.  
Bozulmasın yuvalar

Zarar verme fidana,  
Fidanlar olur ağaç.  
Fidan diki vatana,  
Eser bırak yarına.

**Mehmet AZİM**<sup>134</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, beş kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıta serbest vezin ile diğer kıtalar ise yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ını “ seslerinde, birinci ve üçüncü dizelerinin “ – lese “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ – üsü “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ğı “ seslerinde tam kafiye, üçüncü kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ acı “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ – ma “ seslerinde tam kafiye, beşinci kıtanın; birinci, üçüncü, dördüncü dizelerinin “ – na “ seslerinde tam kafiye, birinci ve üçüncü dizelerinin “ – na “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ yurt, ülke, doğa, sağlık, masal, büyü, durak, kuraklık, vatan, fidan, eser “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

<sup>134</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.46-47.



Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Yağmur, ülke, ağaç, ilaç, orman, fidan, vatan, eser, doğa, insan, masal, hayvan, yangın, kuş “ somut kelimelere, “ acı, büyü “ soyut kelimelere, “ vatan – ülke “ eş anlamlı kelimelere, “ yurtsuz “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ yurdumun, ağacı, kuraklığın, durağı, sağlığı “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ yağmurlar, ormanlar, fidanlar, insanlar, masallar, hayvanlar, kuşlar, yuvalar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ kuraklığın, yurtsuz “ kelimeleri türemiş kelimeye, “ yeşil örtü “ kelimesi sıfat tamlamasına, “ ülkemın ormanlarını, doğanın süsünü, insanların sağlığı, masalların büyüğü, hayvanların durağı, kuraklığın ilacı “ kelimeleri isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

## ORMAN

Orman yurdun temelidir  
Nesillerin evvelidir  
Her sanatın ilk elidir  
Ormandaki varlığa bak.

Orman memleketin süsü  
Hem ufağı hem irisi  
Her dalında bir kuş sesi  
Ormandaki varlığa bak.

Taş eritir toprak yapar  
Meyve çiçek yaprak yapar  
Bir çok hastalığa siper  
Ormandaki varlığa bak.

Ormansız dağ kayak olur  
Dağları tutan bağ olur  
Düşen yaprak toprak olur  
Ormandaki varlığa bak.

Çiçek açar renk renk  
Dağları süsler gülerek  
Selleri önler emerek  
Ormandaki varlığa bak.

Gemi olur suda yüzer  
Uçak olur gökte gezer  
Kalem kağıt neler yazar  
Ormandaki varlığa bak.

**Aşık VEYSEL** <sup>135</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı kıtadan oluşmakla birlikte; beşinci kıta serbest vezin ile diğer kıtalar ise sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci , üçüncü dizelerinin “ – elidir “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın; ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – si “ seslerinde tam kafiye, üçüncü kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ yapar “ kelimelerinde redif ve “ – rak “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ olur “ kelimelerinde redif, beşinci kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – k “ seslerinde yarım kafiye ve ikinci ve üçüncü dizelerinin “ – erek “ seslerinde zengin kafiye, altıncı kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ – r “ seslerinde yarım kafiye ve birinci ve ikinci dizelerinin “ – er “ seslerinde tam kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ yurt, nesil, sanat, varlık, memleket, sel “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Beşinci kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizeleri devrik cümleler ile diğer dizeler ise kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden nokta kullanılmıştır. “ Renk – renk “ kelimeleri ikilemelere, “ orman, memleket, dal, kuş, taş, toprak, meyve, çiçek, dağ, bağ, yaprak, sel, gemi, su, uçak, gök, kalem, kağıt “ somut kelimelere, “ ufak – iri “ karşıt anlamlı kelimelere, “ gökte, hastalığa “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ yurdun, varlığa, ufağı, hastalığa “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ nesiller, dağlar, seller “ çoğul takısı almış kelimelere, “ varlığa, hastalığa, ormansız, kayak, uçak “ türemiş kelimeye, “ memleketin süsü, kuş sesi ” kelimeleri isim tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>135</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.64.

## BİZDEN SONRAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

Bir çiçekle konuşur gibi  
Konuşmalı insan.  
Bir çiçeği nasıl dinlerse kelebek  
Öyle dinlemeliyiz birbirimizi,  
Sevgi kuşatmazsa  
Yok olur bu dünya.

Bilsek bile yarın  
Dünyanın yıkılacağını,  
Ağaç dikmeliyiz.  
Ağaç toprağın türküsü  
Ağaç göğe uzanan elimiz.

Ağaç dikerdim de  
Anlam veremezdi  
Benciller bu işe.  
Göremezsın derlerdi  
Fidanların büyüdüğünü.  
Her çağda vardır  
Benzerleri.  
Onlar hayal bile edemez  
Gelecekteki düşünö.

Bizden önce dikilen  
Ağaçların meyvelerini  
Biz yedik.  
Dikmezsek bu günden  
Yarının ağaçlarını  
Bilin ki şimdiden  
Geleceğe yenildik!

**Mustafa Ruhi ŞİRİN**<sup>136</sup>

---

<sup>136</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İlideniz, Hulus Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.54.

Şiirde, yalın bir dil ile yazılmıştır. Dört bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. İkinci bölümün; üçüncü ve beşinci dizelerinin “ – iz “ seslerinde tam kafiye; üçüncü bölümün ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – di “ seslerinde tam kafiye, beşinci ve dokuzuncu dizelerinin “ – düğünü “ seslerinde zengin kafiye; dördüncü bölümün birinci, dördüncü ve altıncı dizelerinin “ – en “ seslerinde tam kafiye, dördüncü ve altıncı dizelerinin “ – den “ seslerinde, üçüncü ve yedinci dizelerinin “ – dik “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıkların zenginleştirmek için “ Dünya, bencil, fidan, çağ, hayal “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin dizeleri, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta ve ünlem kullanılmıştır. Şiirde; “ çiçek, insan, kelebek, dünya, ağaç, toprak, türk, gök, el, fidan, meyve “ somut kelimelere, “ sevgi, çağ, hayal “ soyut kelimelere, “ gelecekteki “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ çiçeği, yıkılacağını, toprağın, göğe, büyüdüğünü, geleceği “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ benciller, fidanların, ağaçların, meyvelerin “ çoğul takısı almış kelimelere, “ sevgi, benciller ” türemiş kelimelere, “ toprağın türküsü, ağaçların meyvelerini “ isim tamlamalarına, üçüncü bölümün sekizinci dizesinde “ onlar “ kelimesi, dördüncü bölümün birinci dizesinde “ bizden “ , üçüncü dizesinde “ biz “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Orman ve ağaç sevgisini dizelerinde vurgulayan şiirlerin amacı; ormanların korunması, geliştirilmesi için öğrencileri bilinçlendirmektir. Özellikle öğrencilerimize, orman, ağaç ve doğayı koruma konusunun ülkemiz açısından taşıdığı değeri ve önemi benimsetmek zorundayız. Şiirlerin dizelerinde; ormanların ham madde ve yakıt olarak kullanılmasından, toprağı korumasından, doğal afetleri önlemesinden, havayı temizlemesinden, doğal güzelliklerinden, hayvanlara barınaklık etmesinden bahsedilir.

#### 4. 24. HAYVAN SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### ARILAR

Emdiniz arılarım elma çiçeklerini,  
Doldurdunuz bahçenin bütün peteklerini  
Şimdi, tutun baharın, tutun eteklerini,  
Gökte vızıldayarak uçun, uçun arılar.

Beyaz beyaz dallarla çiçeklere kondunuz,  
Tepelere çıktınız, ovalara indiniz,  
Bir bu çiçekten emip bir bu ota döndünüz.  
Haydi tepemden halka halka geçin arılar.

Böğürtlen içinde altın bir eviniz var,  
Odalarınız sarı sarı balla doludur,  
Beni de evinize davet edin bu bahar,  
Sofranızda bana da bir yer açın arılar.

**Ceyhun Atuf KANSU**<sup>137</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan oluşmakla birlikte; on dördlü hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - ek “ seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - z “ seslerinde yarım kafiye, üçüncü kıtanın birinci, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - ar “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiir sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ petek, tepe, ova, böğürtlen, bahar, arı, sofra “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>137</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.130.

Noktalama işaretlerinden; virgöl ve nokta kullanılmıştır. Şiirde; “ beyaz beyaz, halka halka, sarı sarı “ ikilemelerine, “ elma, çiçek, arı, bahçe, petek, etek, gök, dal, tepe, ova, böğürtlen, ev, altın, bal “ somut kelimelere, “ gökte, çıktınız, çiçekten “ sert sessiz benzeşmesine, “ arılarım, çiçeklerini, peteklerini, eteklerini, dallarla, tepelere, odalarınız “ çoğul takısı almış kelimelere, “ beyaz beyaz dallarla, altın bir eviniz “ sıfat tamlamasına, “ elma çiçeklerini, baharın eteklerini “ isim tamlamasına, üçüncü kıtanın üçüncü dizesinde “ beni “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

## FAYDALI HAYVANLAR

Çevrenizde dolaşır,  
Çeşit çeşit hayvanlar.  
Bizlere pek çoğunun  
Sayısız faydası var.

Kedi fare yakalar,  
Bazen de eğlendirir.  
Kuşlar ötüşleriyle  
Umut verir, neşe saçar.

Sadık köpeklerimiz  
Bekçidir bahçemizde.  
Kümes hayvanları, çok  
Yarar beslenmemize.

İnek, koyun süt verir,  
Doyarız etleriyle.  
Koyun, keçinin yünü,  
Bizi ısıtır böyle.

At, sığır, eşek de  
Bize pek faydalılar.  
Bir de deniz ürünü;  
Taze güzel balıklar.

Vefa ÇAĞAN<sup>138</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, üçüncü, dördüncü kıtalar yedili hece vezni ile ikinci ve beşinci kıtalar ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ar “ seslerinde, ikinci kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ – ar “ seslerinde, dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – le “ seslerinde tam kafiye, beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – lar “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ umut, neşe, sadık, kümes, fayda “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, noktalı virgül kullanılmıştır. Şiirde; “ çeşit çeşit “ ikilemelerine, “ hayvanlar, kedi, fare, kuşlar, köpekler, bahçe, inek, koyun, süt, keçi, yün, at, sığır, eşek, balık “ somut kelimelere, “ fayda, umut, neşe, yarar “ soyut kelimelere, “ bekçidir “ sert sessiz benzeşmesine, “ çoğunun “ ünsüz yumuşamasına, “ hayvanlar, kuşlar, köpekler, hayvanlar, etleriyle, faydalılar, balıklar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ sayısız “ türemiş kelimeye, “ sadık köpeklerimiz, kümes hayvanları, taze güzel balıklar “ sıfat tamlamasına, “ keçinin yünü, deniz ürünü “ isim tamlamasına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ bizlere “ kelimesi, dördüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ bizi “ kelimesi, beşinci kıtanın ikinci dizesinde “ bize “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Hayvanların insan yaşamında büyük önemi vardır. bu önem, tarih öncesi çağlarda başlamıştır. İlk insanlar, önce korkmuşlar hayvanlardan, korunmaya çalışmışlar. Onları tanıdıkça korkuları azalmış. Giyecek, yiyecek gibi temel gereksinimlerini hayvanlardan sağlamaya başlamışlar. Kendi yapacakları bir çok işi onlara yaptırmayı öğrenmişler. Tarih öncesi insanların ilk işlerinden biri de hayvanları evcilleştirmek olmuş. Evcilleştirmeye, günümüzden on bin yıl önce Asya’da başlamış.

<sup>138</sup> Kadriye Taşdemir, Songül Özaykut, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s. 52.

İlk evcil hayvanın köpek olduğu sanılıyor. Koyun, keçi, domuz, boğa, at ve kedi de ilk evcilleşen hayvanlardır. İlk insanlar, bunların eti ve sütüyle beslenmişler, kıllarından giyecek yaparak, kendilerini soğuktan ve sıcaktan korumuşlar. Daha sonra Hindistan ormanlarında yaşayan yabani tavuklar, Akdeniz kıyılarında yaşayan güvercinler, evcilleştirilmiş. Memeli hayvanları ve kuşları, arı ve ipek böceğinin evcilleştirilmesi de Çin’ de yapılmıştır. Böylece günümüze gelinceye değin, doğadaki bir çok hayvan, insanın buyruğuna girmiştir. <sup>139</sup>

Türkiye’de “ *Hayvanları Koruma Derneği* “ Cumhuriyet’ in ilk yıllarında kurulmuştur. Hayvanları dost kabul edip onları sevmek gerekir. Çünkü; hayvanlara sevgiyle yaklaşanlar, onlara zarar vermezler. Unutmayalım ki, hayvanlardan hiçbiri; insanlara zarar vermezler. Onlar böyle bir bilince sahip değillerdir. Öğrenciler; hayvan sevgisini konu alan şiirler ve yukarıda yapacağımız açıklamalarla onların zararsız olduklarını kavrarlar.

---

<sup>139</sup> Ahmet Köklügiller, **Belirli Günler ve Haftalar**, İstanbul, 1999, s. 43-44.



#### 4. 25. ANNE SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### İLK ANNE DEDİĞİN GÜN

Bu gün en mutlu günüm  
Hoş geldin en büyük mucizem  
Cennet çiçeğim hoş geldin

Yeni bir dolunay gibi  
Doğdun evimize  
Seninle yönleneceğiz geleceğe  
Sen doğdun yenilendi dünya  
Tazelendi umut...

Seni öyle istedim ki bebeğim  
Sen önce hayalimde doğdun  
Şimdi hayal değil  
Gerçeksin  
Gerçekten daha gerçek

Bebeğiyle yeniden doğarmış her anne  
Ben de yeniden doğdum seninle

**Mustafa Ruhi ŞİRİN<sup>140</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin sonundaki “ - m “sesinde yarım kafiye vardır. Üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinde “ - n ” sesinde yarım kafiye vardır. Birinci bölümün üçüncü dizesinde anne yavrusunu cennet çiçeğine benzetmiştir. Teşbih sanatı kullanılmıştır.

Kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ dolunay, mucize, gelecek, dünya, umut, hayal, gerçek “ kelimelerine yer verilmiştir. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

---

<sup>140</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.20.

Noktalama işaretlerinden; üç nokta kullanılmıştır. “ Çiçek, dolunay, ev, dünya, bebek, anne “ somut kelimelere, “ mutlu, mucize, cennet, gelecek, umut, hayal, gerçek “ soyut kelimelere, “ hayal – gerçek “ karşıt anlamlı kelimelere, “ gerçeksın, gerçekten “ sert sessiz benzeşmesine, “ çiçeğim, yönleneceğiz, geleceğe, bebeğiyle “ ünsüz yumuşamasına, “ en büyük mucizem, cennet çiçeğim “ sıfat tamlamalarına, ikinci bölümün üçüncü dizesinde “ seninle “ , dördüncü dizesinde “ sen “ kelimeleri, üçüncü bölümün birinci dizesinde “ seni “ , ikinci dizesinde “ sen “ kelimeleri, dördüncü bölümün ikinci dizesinde “ ben, seninle “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Çocuğun ilk seveceği kişi annesidir. Annesi eksiksiz, mutlak ilk aşkıdır. İlişki kurduğu ilk insandır. Sevgi çocuğun bedensel, zihinsel ve duygusal gelişiminde önemli rol oynar. çocuğun yapıcı, yaratıcı ve üretken bir kişiliğe sahip olması, potansiyel gücünü olumlu yönde kanallize edebilmesi, iyi bir sevgi ortamında büyümesine bağlıdır. Sevgi, çocuğun sağlıklı bir gelişme gösterebilmesi için gerekli olan güven ortamının üç ögesinden birini oluşturur. Anne bir otoriteye sahip olmak durumundadır. Ancak bu otorite, sevgiyle bağdaşmayan bir otorite olmamalıdır.<sup>141</sup>

---

<sup>141</sup> İbrahim Dönmezer, **Ailede İletişim Ve Etkileşim**, İstanbul, 1999, s.52.

## ANNE

Bakışın güneş gibi ısıtır içimizi,  
Gülüşün aydınlatır üzgün kalpleri anne.  
Elimizden şefkatle tutarsın her an bizim,  
Dünyaya geldiğimiz günlerden beri anne.

En tatlı hatırası en sevimli çağımın,  
Yüzünde gölgesi var gül yüzlü bayrağımın.  
Ana vatan diyorlar adına toprağımın,  
Sen vatanlaştırırsın bastığın yeri anne.

Gözlerinde taptaze bir bahardır dört mevsim,  
Sevgi enginliğinde kim sana eş olur kim?  
Ayağının altına sermiş cenneti Rabbim,  
Anne...Büyük Allah'ın büyük eseri anne.

**H. Nusret ZORLUTUNA <sup>142</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan ve her kıta dörder dizeden oluşmaktadır. Şiir on dördü hece veznine göre yazılmıştır. Birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ anne ” kelimeleri rediftir. İkinci kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerindeki “ - ağımın” sesleri arasında zengin kafiye vardır. Üçüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerindeki “ - im ” sesleri arasında tam kafiye vardır. Birinci kıtanın birinci dizesinde ve üçüncü kıtanın birinci dizesinde, söz sanatlarından teşbih sanatı kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ şefkat, hatıra, çağ, ana vatan, gölge, eser “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>142</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkın, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.58- 59.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, soru işareti, üç nokta kullanılmıştır. “ Güneş, kalp, el, dünya, anne, yüz, gölge, bayrak, vatan, toprak, göz, ayak “ somut kelimelere, “ üzgün, şefkat, hatıra, çağ, sevgi, cennet, Allah “ soyut kelimelere, “ şefkatle, vatanlaştırırsın, bastığın, taptaze “ sert sessiz benzeşmesine, “ bayrağımın, toprağımın, ayağımın “ ünsüz yumuşamasına, “ kalpleri, günler, gözler “ çoğul takısı almış kelimelere, “Allah’ın, Rabbim “ özel isimlerin baş harflerinin büyük yazılacağına ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ sevimli, vatanlaştırırsın, gülüşün, sevgi “ türemiş kelimelere, “ büyük eseri, dört mevsim, ana vatan, üzgün kalpleri “ sıfat tamlamalarına, “ sevimli çağımın, tatlı hatırası “ isim tamlamalarına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ bizim “ kelimesi, ikinci kıtanın dördüncü dizesinde “ sen “ kelimesi, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ sana “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Dünyadaki bütün canlılarda annelik iç güdüsü vardır. anneler bağışlayıcı ve hoşgörülüdür. Anne olmak dünyanın en güzel duygusu ve en büyük sorumluluğudur. Çocuğun yaşamında ilk iletişime girdiği kişi kendi annesidir. Anneyle çocuk arasındaki iletişim başarılı olduğu ölçüde çocuk eğitimi de başarılı olacaktır. Çocuk yüreğinin en vazgeçilmez yanıdır. Şiirde anne sevgisi, çocukların düzeylerine uygun benzetmelerle anlatılmıştır. Sanatsız sade bir anlatım kullanılmıştır.

#### 4. 26. VATAN SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### ANADOLU' M

Başak başak,  
Tane tane,  
Yaprak yaprak,  
Anadolu 'm.

Güneşin beslediği,  
Aydınlıklar ülkesi.  
Ekildikçe bin veren,  
Toprağın bereketli.

Bağrında çiçek açmış,  
Sevda türküleri.  
Anadır o, kucak açmış,  
Uygarlığın beşiği  
Anadolu' m.

**Oya Ferzan GÜNAL** <sup>143</sup>

Şiir, ikinci sınıfın anlama düzeyine uygun değildir. Şiir, serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ - ak ” sesleri arasında tam kafiye vardır. Üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ açmış ” kelimeleri rediftir. Sanatsız bir anlatım kullanılmakla birlikte, benzetmeler sınıf düzeyinin üzerindedir. İkinci ve üçüncü kıtalarda, söz sanatlarından teşbih sanatı kullanılmıştır.

İkinci sınıf düzeyinde, kullandığı ve özellikle Hayat Bilgisi dersinde geçen kelimeleri doğru söyleyebilmek, anlamlarını pekiştirmek ve doğru yazabilmek önemlidir. Kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ başak, yaprak, Anadolu, güneş, aydınlık, toprak, çiçek, sevda, türkü, uygarlık ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

---

<sup>143</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.50.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, kesme işareti kullanılmıştır. Şiirde; “ Başak başak, tane tane, yaprak yaprak “ ikilemelere, “ Güneş, ülke, toprak, çiçek, Ana “ somut kelimelere, “ bereket, sevda, uygarlık “ soyut kelimelere, “ ekildikçe “ sert sessiz benzeşmesine, “ toprağın, beslediği, bağrında, uygarlığın, beşiği “ ünsüz yumuşamasına, “ bağrında “ ünlü düşmesine, “ aydınlıklar, türküleri “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Anadolu’m “ özel isimlerin baş harflerinin büyük yazılacağına ve ek aldığı zaman ayrılacağına, “ aydınlıklar, bereketli, uygarlığın “ türemiş kelimelere, “ toprağın bereketli, sevda türküleri, uygarlığın beşiği, aydınlıklar ülkesi “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

## VATANIMIZ

Şehitler yatağıdır,  
Bizim kutsal vatanımız!  
Gazilerin otağıdır,  
Bizim kutsal vatanımız!

Görmüş nice kanlı savaş,  
Şu dağ, tepe, şu toprak, taş;  
Bir destandır hey arkadaş!  
Bizim kutsal vatanımız!

Güzellikte benzeri yok,  
Canımızdan severiz çok,  
Dosta güldür, düşmana ok,  
Bizim kutsal vatanımız!

Her köşesi aslan dolu,  
Geçer buradan zafer yolu,  
Anadolu, Anadolu,  
Bizim kutsal vatanımız!

**F. Cemal Oğuz ÖCAL<sup>144</sup>**

---

<sup>144</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.56.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtanın birinci dizesi yedi, ikinci, üçüncü, dördüncü dizeleri sekiz heceden oluşmaktadır. İkinci ve üçüncü kıtalar sekizli hece kalıbıyla yazılmıştır. Dördüncü kıtanın birinci, üçüncü, dördüncü dizeleri sekiz heceden, ikinci dize ise dokuz heceden oluşmaktadır. Birinci ve dördüncü kıtalar serbest tarzda yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ - tağdır “ sesleri arasında zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ vatanımız “ kelimeleri redif, ikinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - aş “ sesleri arasında tam kafiye, üçüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - ok “ sesleri arasında tam kafiye, dördüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - olu “ sesleri arasında zengin kafiye vardır. Dördüncü kıtanın birinci dizesinde, söz sanatlarından teşbih sanatı kullanılmıştır.

Üçüncü sınıf düzeyinde, kullandığı ve özellikle Hayat Bilgisi dersinde geçen kelimeleri doğru söyleyebilmek, anlamlarını pekiştirmek ve doğru yazabilmek önemlidir. Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ şehit, kutsal, vatan, gazi, otağı, savaş, dağ, tepe, toprak, taş, destan, dost, düşman, aslan, zafer, Anadolu “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygundur.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, ünlem, noktalı virgöl kullanılmıştır. Şiirde; “ vatan, şehit, gazi, savaş, dağ, tepe, toprak, taş, arkadaş, dost, düşman, aslan “ somut kelimelere, “ kutsal, zafer “ soyut kelimelere, “ dost - düşman “ karşıt anlamlı kelimelere, “ dost - arkadaş “ eş anlamlı kelimelere, “ kutsal, destandır, güzellikte, dost “ sert sessiz benzeşmesine, “ yatağdır “ ünsüz yumuşamasına, “ şehitler, gaziler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Anadolu “ özel isimlerin baş harflerinin büyük yazıldığına, “ kanlı, güzellikte “ türemiş kelimelere, “ kutsal vatanımız, şu dağ, şu toprak “ sıfat tamlamalarına, “ kanlı savaş “ isim tamlamasına, birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinde, ikinci, üçüncü ve dördüncü kıtaların dördüncü dizelerinde “ bizim “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## VATANIMIZ

Şehitler yatağıdır,  
Bizim kutsal vatanımız!  
Gazilerin otağıdır,  
Bizim kutsal vatanımız!

Görmüş nice kanlı savaş,  
Şu dağ, tepe, şu toprak, taş;  
Bir destandır hey arkadaş!  
Bizim kutsal vatanımız!

Güzellikte benzeri yok,  
Canımızdan severiz çok,  
Dosta güldür, düşmana ok,  
Bizim kutsal vatanımız!

Her köşesi aslan dolu,  
Geçer buradan zafer yolu,  
Anadolu, Anadolu,  
Bizim kutsal vatanımız!

**F. Cemal Oğuz ÖCAL** <sup>145</sup>

İlköğretim Türkçe 3. sınıf ders kitabında da aynı şiir yer almaktadır. Yukarıda ayrıntılarıyla incelenmiştir.

---

<sup>145</sup> H. Metin Yıldız, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.56.



## TÜRKİYE

Sen Türkiye'sin: Ekmeğim, tuzum Türkiye  
Omzumda mavzer, koynumda çevresin  
Ve kıl heybemde taze lor peyniri.  
Batan güneş gibi bakır. Taş kömürü  
Ve rüzgara vermiş saçlarını nefti ormanlar.  
Ve köylere karşı, sarışın harmanlar.  
Ferik elması, kavun karpuz, dut ve kayısı,  
Fındık da sende, ceviz de sende, badem de sende  
Alnımın teri, gözümün nuru Türkiye.

Sen Türkiye'sin: Evim barkım, köyüm, obam Türkiye!  
O senin: Çifte çarşılı, harp görmüş şehirlerin  
Sahilde, Mersin. Yayla türküsü: Konya.  
Adana'nın yolları taştan, yola çıkıp Maraş'tan  
Ezanla birlikte vardık, bir akşam Urfa'ya  
Bursa'nın ya Bursa'nın ufak tefek taşları  
Uçan yıldızı dondurur Ardahan'ın kışları  
Erzincan'da bir kuş var: Kanadı gümüş, pul pul.  
Şehirler padişahı canım İstanbul.  
Türkiye! Türkiye! Aylı, yıldızlı Türkiye!  
Sen Mehmet'sin: Omuzların Anadolu yaylası  
Aladağlar, Toroslar, dev gibi gövden.  
Sen şehit oğlu, şehit babası  
Sana selam olsun dünyadan, hürriyetten.

Attila İLHAN <sup>146</sup>

---

<sup>146</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkın, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.96 – 97.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. İki ayrı bölüm halinde yazılmıştır. Birinci bölüm dokuz dizeden, ikinci bölüm on dört dizeden oluşmakla birlikte serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümde birinci ve dokuzuncu dizelerde “ Türkiye ” kelimeleri arasında ve ikinci bölümde birinci ve onuncu dizelerdeki “ Türkiye ” kelimeleri arasında da redif vardır. On birinci ve on üçüncü dizelerdeki “ – ası ” sesleri arasında zengin kafiye, on ikinci ve on dördüncü dizelerdeki “ – en ” sesleri arasında da tam kafiye vardır. Şiirin birinci bölümünün beşinci dizesindeki “ Rüzgara vermiş saçlarını нефти ormanlar ” ve altıncı dizesindeki “ Sarışın harmanlar ” cümlelerinde teşhis (kişileştirme) sanatı vardır. Birinci bölümün dördüncü dizesinde “ Batan güneş gibi bakır. Taş kömürü. ” ; ikinci bölümün dokuzuncu dizesinde “ Şehirler padişahı canım İstanbul ” , ikinci bölümün on birinci dizesinde “ Sen Mehmet’sin omuzların Anadolu yaylası ” , ikinci bölümün on ikinci dizesinde “ Aladağlar, Toroslar, dev gibi gövden ” cümlelerinde teşbih sanatı vardır. İkinci bölümün yedinci dizesinde “ Uçan yıldızı dondurur Ardahan’ın kışları. ” Cümlesinde mübalağaya yer verilmiştir.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ mavzer, heybe, lor, bakır, taş kömürü, нефти orman, harman, ferik elma, nur, oba, bark, harp, yayla, hürriyet ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; iki nokta, virgül, nokta, ünlem, kesme işareti kullanılmıştır. “ Ufak tefek, pul pul ” kelimeleri ikilemelere, “ ekmek, mavzer, tuz, heybe, peynir, Güneş, bakır, taş kömürü, rüzgar, saç, orman, köy, harman, elma, kavun, karpuz, dut, kayısı, fındık, ceviz, badem, göz, ev, şehir, yol, taş, kuş ” somut kelimelere, “ nur, hürriyet ” soyut kelimelere, “ Aladağlar ” bileşik kelimeye, birinci bölümün beşinci dizesinde “ нефти ” kelimesi, ikinci bölümün ikinci dizesinde “ çifte ”, dördüncü dizesinde “ taştan ” , beşinci dizesinde “ birlikte ” ve on dördüncü dizesinde “ hürriyetten ” kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, birinci bölümün, birinci dizesinde “ ekmeğim ” kelimesi ünsüz yumuşamasına, dokuzuncu dizesindeki “ alnımın ” kelimesi ise hece düşmesine, “ ormanlar, köyler, harmanlar, şehirler, yollar, taşlar, kışlar, omuzlar ” çoğul takısı almış kelimelere, “ kıl heybem, нефти ormanlar, ufak tefek taşlar, taze lor peynir ” sıfat tamlamalarına, “ taş kömürü, sarışın harmanlar, ferik elması, alnımın teri, gözümün nuru, yayla türküsü, Anadolu yaylası, şehit oğlu, şehit babası ” isim tamlamalarına, birinci bölümün birinci dizesinde “ sen ” kelimesi, sekizinci dizesinde “ sende ” kelimesi, ikinci bölümün birinci dizesinde “ sen ” kelimesi, ikinci dizesinde “ senin ” kelimesi, on birinci ve on üçüncü dizelerinde “ sen ” kelimeleri, on dördüncü dizesinde “ sana ” kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## TÜRKİYE’M UYANIYOR

Silkindi karanlığından  
Pırıl pırıl sabahlara.  
Tarlalar motor sesiyle uyandı,  
Bereket yüklü bahara.

Keyfince akmayacak gayrı,  
Seyhan, Sakarya, Tunca.  
Alabildiğince yeşermiş tohum,  
Rahat topraklar boyunca.

Kemirmiyor yeşil kurt, pembe kurt  
Gönlünce büyümede pamuk.  
Mesut günlere doğru Türkiye’ m  
Aydınlık ufuk.

Yollar büyüdükçe ferah,  
Bozkır yollara aşık.  
Bir dost el gibi uzamada  
Her yana ışık

Cümle dertler tükenir bir gün,  
Türkiye’ m gök maviliğince rahat;  
Rüzgar gibi savruluyor harmanlar,  
Çalmak üzere özlenen saat.

İlhan GEÇER <sup>147</sup>

---

<sup>147</sup> Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.76.

Şiirde; yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – ara “ seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – unca “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – uk “ seslerinde tam kafiye, dördüncü kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – şık “ seslerinde zengin kafiye, beşinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ – at “ seslerinde tam kafiye vardır. Birinci kıtanın üçüncü dizesinde teşhis sanatı, dördüncü kıtanın ikinci dizesinde teşhis sanatı, beşinci kıtanın üçüncü dizesinde teşbih sanatı kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ bereket, ufuk, ferah, harman, mesut, tohum ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgül ve noktalı virgül kullanılmıştır. Birinci kıtanın ikinci dizesinde “ pırıl pırıl ” kelimeleri ikilemelere, “ tarla, tohum, toprak, kurt, pamuk, gök, rüzgar, harman, ılık “ somut kelimelere, “ bereket, mesut, ufuk, ferah, aşık, dert, özlem, keyif ” soyut kelimelere, “ büyüdükçe, dost “ sert sessiz benzeşmesine, “ karanlığından, alabildiğince, maviliğince “ ünsüz yumuşamasına, “ keyfince, gönlünce, savruluyor “ ünlü düşmesine, “ sabahlar, tarlalar, topraklar, günler, yollar, dertler, harmanlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Seyhan, Sakarya, Tunca, Türkiye’ın “ özel isimlerin kullanımına, “ karanlığından, yüklü, aydınlık “ türemiş kelimelere, “ pırıl pırıl sabahlara, yeşil kurt, pembe kurt, mesut günlere, aydınlık ufuk, rahat topraklar “ kelime gurupları sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

## İKİ SEVGİ

Sevgilerin üstünde,  
Vatanla millet gelir.  
Her Türk'ün ülküsünde,  
Bu iki ses yükselir.

Milletimi severim,  
Tarihleşmiştir şanımlı.  
Benzeri yoktur derim,  
Çok severim vatanı.

Bölünmez bir bütündür,  
Biri kalpse biri baş,  
İkisi de üstündür,  
İkisi de arkadaş.

Vatan kutsal bir ana,  
Millete aşmış kucak.  
Gurur verir insana,  
Böyle mutlu bir ocak.

**Vehbi Cem AŞKUN<sup>148</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Dört kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni kalıbıyla yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinde “ - ünde ” seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerinde “ - elir ” sesleri arasında, ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ – erim ” seslerinde, üçüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ - tündür ” seslerinde zengin kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - aş ” seslerinde ise tam kafiye vardır. Dördüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ - ana ” seslerinde, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - cak ” seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım kullanılmıştır.

---

<sup>148</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.103.

Şiirde, öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ vatan, millet, ülkü, ses, tarih, kutsal, ocak ” kelimelerinin anlamları kavratılır. İkinci kıtının, ikinci ve dördüncü dizeleri ile dördüncü kıtının ikinci ve üçüncü dizeleri devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, kesme işareti kullanılmıştır. “ Ses, kalp, insan “ somut kelimelere, “ sevgi, ülkü, şan, kutsal, gurur, mutlu “ soyut kelimelere, “ üstünde, yükselir, tarihleşmiştir, kalpse “ sert sessiz benzeşmesine, “ kalpse “ ünlü düşmesine, “ sevgiler “ çoğul takısı almış kelimeye, “ Türk’ ün “ özel isimlerin kullanımına, “ sevgi “ türemiş kelimeye, “ iki ses, kutsal bir ana “ sıfat tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

## YURT TÜRKÜSÜ

Güzel yurdum dağlarını,  
Uzaktan göresim gelir.  
Keskin esen yellerine,  
Başımı veresim gelir.

Gözümde tüter dağların,  
Sakız kokulu çamların,  
Türkü söyler akşamların,  
Bana kendi sesim gelir.

Ak ördekli göllerinde,  
Mavi bakışların vardır.  
Buğulu pembe yazların,  
Dumanlı kışların vardır.

Hoştur dağının eteği,  
Yamaçların çiçeği,  
Gece ayın gezindiği,  
Altın yokuşların vardır.

Seni gezdim karış karış,  
Ak ceylan gördüm dağında,  
Seyrettim deli gönlümü,  
Kızıl, yeşil ırmağında.

Su içtim kaynaklarından,  
Göklerinde uyudum.  
Kuşların söylediği,  
Şen türkülerle büyüdüm.

Ninniyle salladın beni,  
Şefkatle kolladın beni,  
Sevgiyle bağladın beni,  
Yurdum, yurdum, güzel yurdum.

**Vasfi Mahir KOCATÜRK <sup>149</sup>**

<sup>149</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.?

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Yedi kıtadan oluşmakla birlikte; birinci, ikinci, üçüncü, beşinci ve yedinci kıtalar sekizli hece kalıbıyla yazılmış, dördüncü ve altıncı kıtalar ise serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ gelir ” kelimesi redif ve “ - resim ” seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - ların ” seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ vardır ” kelimelerinde redif ve “ - kışların ” seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - ği ” seslerinde ise tam kafiye, beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ - ağında ” seslerinde zengin kafiye vardır. Altıncı kıtanın dizelerinde ise kafiye yoktur. Yedinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerindeki “ - beni ” kelimeleri redif ve “ - ladın ” seslerinde zengin kafiye vardır. Birinci kıtanın üçüncü dizesinde teşbih sanatı, dördüncü kıtanın birinci dizesinde teşhis sanatı, dördüncü dizesinde teşbih sanatı kullanılmıştır.

Kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ yurt, dağ, yamaç, yel, yokuş, ceylan, türk, ninni, şefkat ” kelimelerinin anlamları kavratılır. İkinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizeleri, dördüncü kıtanın birinci dizesi, beşinci kıtanın üçüncü dizesi, altıncı kıtanın birinci dizesi, yedinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizeleri devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Karış karış ” kelimeleri ikilemelere, “ dağ, yel, ördek, duman, ceylan, ırmak, göz, çam, ses, çiçek, gök, kuş ” somut kelimelere, “ gönül, şefkat, sevgi, şen ” soyut kelimelere, “ yaz - kış ” karşıt anlamlı kelimelere, “ uzaktan, keskin, seyrettim, şefkatle, hoştur, içtim ” sert sessiz benzeşmesine, “ yurdum, ırmağında, eteği, çiçeği ” ünsüz yumuşamasına, “ seyrettim, gönlümü ” ünlü düşmesine, “ dağlar, yeller, göller, bakışlar, yazlar, kışlar, çamlar, akşamlar, yamaçlar, yokuşlar, gökler, kuşlar, türküler ” çoğul takısı almış kelimelere, “ bakışların, buğulu, dumanlı, kokulu ” türemiş kelimelere, “ güzel yurdum, ak ceylan, şen türküler ” sıfat tamlamalarına, “ ak ördekli göllerinde, mavi bakışların, pembe yazların, dumanlı kışların, deli gönlümü, dağının eteği, yamaçların çiçeği, altın yokuşların ” isim tamlamalarına, ikinci kıtanın dördüncü dizesinde “ bana ” kelimesi, beşinci kıtanın birinci dizesinde “ seni ” kelimesi, yedinci kıtanın birinci, ikinci, üçüncü dizelerinde “ beni ” kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

“ Gerektiğinde yurt için, bir tek kişi gibi tüm çaba ve kararlar çalışmasını bilen ulus, elbette büyük bir ulus ve elbette büyük geleceğe hak kazanmış ve aday olmuştur. Türk, övün, çalış, güven. “ Mustafa Kemal ATATÜRK’ ün özdeyişi yurt sevgisini en güzel şekilde açıklamaktadır.

Yurt sevgisi, kitaplardan öğrenmekle, gezip görmekle edinilmez; insanın içinde onunla birlikte büyür. Vatan ve millet sevgisi; çıkarsız, gösterişten uzak, iyi niyetli, duyarlı ve düzeyli olmakla birlikte; ulusumuzu belli maçlarda birleştirir ve bütünlüğü sağlar. Yurt sevgisini, şiiirler de en güzel şekilde dile getirmiştir.

#### 4. 27. BAYRAK SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİIRLER

##### BAYRAĞIM

Göklerin ay yıldızı,  
Rengine pek yaraşmış,  
Bu yurdun oğlu, kızı,  
Senin için savaşmış.

Atamdan bize kalan,  
Sevimli güzel bayrak.  
Göklerimden dalgalanan,  
Nazlı nazlı uçarak.

**Melahat UĞURKAN<sup>150</sup>**

Şiir, yalın bir dil ile yazılmıştır. İki kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıta yedili hece vezni ile yazılmıştır. İkinci kıtanın ise birinci, ikinci, dördüncü dizeleri yedili hece ölçüsüyle, üçüncü dizesi ise sekizli hece ölçüsüyle yazılmıştır. Birinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ – ızı ” sesleri ile ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ – aşmış ” seslerinde zengin kafiye, ikinci kıtanın birinci ve üçüncü dizelerindeki “ – an ” seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ – rak ” seslerinde ise zengin kafiye vardır. Kafiye düzeninde; dörtlüklerin birinci ve üçüncü dizesiyle ikinci ve dördüncü dizelerinin kendi aralarında kafiyeleşmiş şekli olan *çapraz kafiye* kullanılmıştır. Şiir, sanatsız, benzetmelerden uzak, yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

---

<sup>150</sup> Ramazan Tortop, Muhterem Tortop, Necati Yıldırım, Fatih Gültekin, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, İzmir, 2005, s.49.



Kelime dağarcığını düzeyine uygun olarak zenginleştirmek için “gök, ay, yıldız, yurt, oğul, kız, sevimli, güzel, bayrak, dalgalanmak, nazlı” kelimelerinin anlamları kavratılır. Kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. “Nazlı nazlı” kelimeleri ikilemelere, “gök, yıldız, bayrak” somut kelimelere, “naz” soyut kelimeye, “rengine, yurdun” ünsüz yumuşamasına, “oğlu” ünlü düşmesine, “göklerin” çoğul takısı almış kelimeye, “nazlı” türemiş kelimeye, “güzel bayrak” kelimeleri sıfat tamlamasına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “senin” kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “bize” kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

### **BAYRAĞIN SESİ**

Duydunuz mu çocuklar,  
Bu masmavi ufuklar  
Üzerinde sallanan  
Al bayrağın sesini.  
Onun dinmek bilmeyen  
O coşkusu bestesini.

Kırmızı; “Cesur ol!”  
Beyazı; “Temiz ol!” der.  
Yücedir gittiğin yol  
Sana değmesin keder.

Duydunuz mu çocuklar,  
Bu masmavi ufuklar  
Üzerinde sallanan  
Al bayrağın sesini.  
Onun rüzgarlar gibi  
Çağlayan nefesini.

**Emin Recep GÜREL** <sup>151</sup>

---

<sup>151</sup> Nalan Gören, Zühal Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.94.

Şiir, yalın bir dil ile yazılmıştır. İlk bölüm altı dize, ikinci bölüm on dizedir. Birinci bölümde; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci dizeler yedi hece, altıncı dize ise dokuz hecedir. İkinci bölümde; birinci dize altı hece, diğer dizeler ise yedi hece ile yazıldığından; şiirde serbest vezin vardır. Birinci bölümün, birinci ve ikinci dizelerindeki “ – uklar ” seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve altıncı dizelerindeki “ – esini ” seslerinde de zengin kafiye, ikinci bölümün, birinci ve üçüncü dizelerindeki “ – ol ” seslerinde tam kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerindeki “ – der ” seslerinde zengin kafiye, beşinci ve altıncı dizelerindeki “ – ar ” seslerinde zengin kafiye, sekizinci ve onuncu dizelerindeki “ – esini ” seslerinde de zengin kafiye vardır. Şiir, öğrencilerin düzeyine uygun, yalın bir anlatımla yazılmakla birlikte; ikinci bölümün onuncu dizesinin “ Onun rüzgarlar gibi çağılayan nefesini “ cümlesinde *teşbih sanatı*, sekizinci dizesinde “ Al bayrağın sesini “ cümlesinde *teşhis sanatı* vardır.

Kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ ufuk, coşku, cesur, yüce, çağılayan, keder “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiir, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, tırnak işareti, ünlem kullanılmıştır. “ çocuklar, bayrak, rüzgar, nefes “ somut kelimelere, “ ufuk, coşku, cesur, yüce “ soyut kelimelere, “ al- kırmızı “ eş anlamlı kelimelere, “ coşkunu, bestesini, gittiğini “ sert sessiz benzeşmesine, “ bayrağın “ ünsüz yumuşamasına, “ çocuklar, ufuklar, rüzgarlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ al bayrağın sesini “ isim tamlamasına, “ masmavi ufuklar ” sıfat tamlamasına, birinci bölümün beşinci dizesinde “ onun “ kelimesi, altıncı dizesinde “ o “ kelimesi, ikinci bölümün dördüncü dizesinde “ sana “ kelimesi, üçüncü bölümün beşinci dizesinde “ onun “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Bir ulusun bağımsızlığının ve özgür yaşama ülküsünün sembolü bayraktır. Bayrak, ulusça varlığımızın, birliğimizin kanıtı ve ordumuzun, namusumuzun simgesidir. Her Türk’ün bayrağını koruması ve ona saygı duyması ulusal görevidir. Öğrencilerimize bayrak sevgisini ve ulusumuz için önemini açıklamalıyız.

#### 4. 28. BAYRAM SEVİNCİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### BAYRAM SEVİNCİ

Ayakkabı dedemden,  
Gömlek anneannemden,  
Pantolon babamdan,  
Kaban annemden  
Bir güzel giyindim.

Biz herkese gittik,  
Herkes bize geldi.  
Bayram bir geldi,  
Bayram bir gitti.

Sevgili bayram,  
Çok çok sevdik seni.  
Sık sık gel emi?

**Mustafa OĞUZ**<sup>152</sup>

Şiir, yalın bir dil ile yazılmıştır. Üç bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; birinci, ikinci, dördüncü dizelerindeki “ - emden ” seslerinde zengin kafiye, ikinci bölümün; ikinci ve üçüncü dizelerindeki “ geldi ” kelimelerinde redif, birinci ve dördüncü dizelerdeki “ gitti ” kelimelerinde de redif vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

Şiirde yer alan kelimeler öğrencilerin günlük hayatlarında kullandıkları kelimelerdir. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül ve soru işareti kullanılmıştır. “ Çok çok, sık sık “ kelimeleri ikilemelere, “ ayakkabı, gömlek, pantolon, kaban “ somut kelimelere, “ ayakkabı, anneanne “ bileşik kelimelere, “ ayakkabı, gitti “ sert sessiz benzeşmesine, “ ayakkabı “ ünsüz yumuşamasına, “ ayakkabı, sevgili “ türemiş kelimelere, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ biz, herkes “ kelimeleri, ikinci dizesinde “ herkes, bize “ kelimeleri, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ seni “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

<sup>152</sup> Abdullah Erol, Melek Özger Bingöl, Sibel Ç. Yalçın, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.51.

## BAYRAM OLSUN

İsterim

Hep

Bayram olsun.

Dede, nine, evlat, torun

Bir sofraya otursun...

İsterim

Hep

Bayram olsun.

Memleket bereket dolsun.

İsterim

Hep

Bayram olsun.

Hastalar şifa bulsun...

İsterim

Hep

Bayram olsun.

Dargınlar, küsler barışsın,

Kuşlar dallara konsun.

İsterim

Her günümüz

Bayram gibi olsun...

**Enver Şevki BOTSALI <sup>153</sup>**

---

<sup>153</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.77.

Şiir, yalın bir dil ile yazılmıştır. Dört bölümden oluşmakla birlikte; birinci, ikinci, üçüncü bölümler dört dizeden, dördüncü bölüm ise sekiz dizeden oluşmaktadır. Serbest vezin ile yazılmıştır. Şiirin; birinci bölümünün üçüncü, dördüncü, beşinci dizelerindeki “ -un ” seslerinde tam kafiye, ikinci bölümün; üçüncü ve dördüncü dizelerindeki “ -olsun ” seslerinde zengin kafiye, üçüncü bölümün; üçüncü ve dördüncü dizelerinde “ - sun ” seslerinde zengin kafiye, dördüncü bölümün; üçüncü ve beşinci dizelerindeki “ - sun ” seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir; sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ bayram, dede, nine, evlat, torun, sofra, memleket, bereket, şifa, barış ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, üç nokta ve nokta kullanılmıştır. “ Kuş, dal “ somut kelimelere, “ bereket, şifa, barış “ soyut kelimelere, “ isterim, barışsın “ sert sessiz benzeşmesine, “ hastalar, dargınlar, küsler, kuşlar, dallar “ çoğul takısı almış kelimelere örnek oluşturmaktadır.

## BAYRAM YERİ

Anne, bugün bayram.  
Haydi giydir yeni esvaplarımı  
Saçımı tara mendilimi ver.  
Bugün çok güzel olmalıyım!  
Elini öpeceğim babamın, amcamın  
Sonra bayram yerine gideceğim.  
Görsen neler var bayram yerinde!  
Beş kuruşa atılan tüfekler,  
Hele o salıncaklar, horoz şekerleri  
Sıra sıra dizilmiş oyuncaklar!  
Atlı karıncalar üstünde  
Dönüp duruyor çocuklar.

Şükrü Enis REGÜ <sup>154</sup>

---

<sup>154</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.42.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. On iki dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci, dördüncü, altıncı dizelerdeki “ - m ” sesleri arasında yarım kafiye, yedinci ve on birinci dizelerdeki “ - de ” sesleri arasında tam kafiye, sekizinci, onuncu ve on ikinci dizelerdeki “ - k ” sesleri arasında da yarım kafiye vardır. Şiir; sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için; “ esvap, bayram, kuruş, oyuncak, atlı karınca, horoz şekeri “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül, ünlem kullanılmıştır. “ Sıra sıra “ kelimeleri ikilemelere, “ esvap, saç, mendil, el, tüfek, salıncak, horoz şekeri, oyuncak, karınca, çocuk “ somut kelimelere, “ öpeceğim, gideceğim “ ünsüz yumuşamasına, “ esvaplarımı, tüfekler, salıncaklar, horoz şekerleri, oyuncaklar, atlı karıncalar, çocuklar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ salıncaklar, oyuncaklar “ türemiş kelimelere, “ beş kuruş, atlı karıncalar ” sıfat tamlamalarına, “ horoz şekerleri, atlı karıncalar “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Bayramlar, çocukların iç dünyasında heyecanla beklediği ve mutluluğun zirvelerine çıktığı günlerdir. Kimi çocukların ayakkabıları delikte olsa bayramlarda umut kırıntılarını birleştirirler, yaşama özlemiyle dolu olurlar. Bayramlar, yaşamın içinde savrulan bir çok çocuğun, mutluluk kaynaklarıdır. Çocuk yüreklerinde mutluluğun en coşkulusunu, en güzelini tadarlar. İnsanın yaşamı boyunca hatırladığı, düşlerini büyüttüğü, en güzel anlar çocuk yüreğimizde saklı olan bayram günleridir. Şiirler, çocukların bayram heyecanını en güzel şekilde ifade etmiştir.

## HOŞ GELDİN 23 NİSAN

Günlerdir yolunu bekledik, durduk,  
Sen gelecektin diye çiçek açtı,  
Bahçelerdeki bütün ağaçlar,  
Leylekler yuvalarına döndü.

Toprak ısındı, uyandı karıncalar,  
Çoluk çocuk yollara döküldü.  
Bugün sevinç içindeyiz hepimiz,  
Bayraklarla süsleniyor balkonlar.

Caddelere taklar kuruluyor,  
Bizim marşı çalıyor bandolar,  
Nasıl sevinmeyelim geldiğine?  
Okulda bayram, evde bayram.

Hoş geldin 23 Nisan!  
Sana gözlerimden sevinç,  
Bahçelerimizden bahar getirdik,  
Bari hemen bitivermese bu yolculuk,  
Seni kucaklamaya geliyor bugün,  
Köyler, şehirler dolusu çocuk!

**Şükrü Enis REGÜ<sup>155</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Üç kıtadan ve altı dizeden oluşmakla birlikte, serbest vezin ile yazılmıştır. Üçüncü kıtanın, birinci ve ikinci dizelerindeki “ - r ” sesinde yarım kafiye, son bölümün, dördüncü ve altıncı dizelerindeki “ - uk ” seslerinde tam kafiye vardır. Şiirin ikinci kıtasının, ikinci dizesinde “ Çoluk çocuk yollara döküldü ” cümlesinde mecaz-ı mürsel söz sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ bando ve bayram ” kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

<sup>155</sup> Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.127.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta ve soru işareti kullanılmıştır. “ Çiçek, bahçe, ağaç, leylek, toprak, karınca, çocuk, yol, bayrak, balkon, cadde, bando, okul, ev, göz, köy, şehir “ somut kelimelere, “ sevinç “ soyut kelimelere, “ geleceğin, açtı ” sert sessiz benzeşmesine, “ geldiğine “ ünsüz yumuşamasına, “ günler, bahçeler, ağaçlar, leylekler, karıncalar, yollar, bayraklar, balkonlar, caddeler, taklar, bandolar, köyler, şehirler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ bütün ağaçlar “ sıfat tamlamasına, birinci kıtanın ikinci dizesinde “ sen “, ikinci kıtanın üçüncü dizesinde “ hepimiz “, üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ bizim “, son bölümün ikinci dizesinde “ sana “, beşinci dizesinde “ seni “ zamirlere örnek oluşturmaktadır.

23 Nisan, Cumhuriyetimizin temelini oluşturan önemli bir gündür. Çünkü ilk “ Büyük Millet Meclisi “, 1920 yılında açıldı. Günün çok anlamlı bir özelliği de Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmasıdır. Her yıl, değişik ülkelerin çocuk toplulukları, bayram sevincimizi paylaşmak üzere ülkemize geliyorlar. 23 Nisan şenlikleri, dünya çocuklarını bir sevgi çemberinde kaynaştırıp birleştiren uluslar arası bayram niteliğini kazanıyor. 23 Nisan, tüm insanlığın özlem duyduğu dünya barışının kurulması yolunda iyi bir örnektir. Böylece çocukların kardeşliği ve dostluğu, özlenen dünya barışına giden yolu kısaltacaktır. Şiirin de amacı, 23 Nisan’ın çocuklarda uyandırdığı mutluluğu ve ulusumuz için önemini yansıtmaktır.



#### 4. 29. OKUL SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### OKULUMUZ

Her yerden daha güzel,  
Bizim için burası.  
Okul, sevgili okul,  
Neşe bilgi yuvası.

Güzel kitaplar burda,  
Birçok arkadaş burda.  
İnsan nasıl sevinmez,  
Böyle yerde okur da.

Senin çatın altına,  
Girmez kötü duygular.  
Bilgi giren yerlerde,  
Kalmaz artık kaygılar.

Her yerden daha güzel,  
Bizim için burası.  
Okul, sevgili okul,  
Neşe, bilgi yuvası.

**Rakım ÇALAPALA <sup>156</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - l “ seslerinde yarım kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ası “ seslerinde zengin kafiye; ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ burda “ kelimelerinde redif; dördüncü kıtanın birinci ve üçüncü dizelerinin “ - l “ seslerinde yarım kafiye, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ası “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

---

<sup>156</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.10.

Şiir, ilköğretim ikinci sınıf düzeyinde olduğu için Hayat Bilgisi dersinde geçen kelimeleri ve kavramları düzgün söyleyebilmek ve doğru yazabilmek özel amaçlarımız arasındadır. “ Okul, neşe, bilgi, yuva, kitap, arkadaş, duygu, kaygı “ kelimeleri, öğrencilerin dağarcığını zenginleştirmek için kullanılmıştır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Okul, kitap, arkadaş “ somut kelimelere, “ neşe, sevinme, duygu, bilgi, kaygı “ soyut kelimelere, “ burda “ ünlü düşmesine, “ kitaplar, duygular, kaygılar, yerlerde “ çoğul takısı almış kelimelere, “ sevgili, bilgi “ türemiş kelimelere, “ güzel kitaplar, kötü duygular, birçok arkadaş “ sıfat tamlamalarına, “ bilgi yuvası “ isim tamlamasına, birinci kıtanın ikinci dizesinde “ bizim “, dördüncü kıtanın ikinci dizesinde “ bizim “ zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## OKULUM

Ne kadar seviyorum  
Okulumu bir bilsen...  
Okul kadar güzel yer  
Düşünemiyorum ben.

Benim gibi her çocuk,  
Okulunu sevmeli.  
Derslerini çalışıp  
Kitaplarını övmeli.

Okulum, ah okulum!  
Bilgi, sağlık yuvası...  
Kaynıyor damarımda  
Okulumun havası.

Cahil kalmak dünyada,  
Yarım olmak demektir.  
Yarım adam bu yurda  
Zararlı bir emektir.

Okumalı yurt için,  
Çalışmalı yurt için.  
Okullar kucak açmış,  
Gitmemek sanki niçin?

Okulum, ah okulum!  
Bilgi, sağlık yuvası...  
Kaynıyor damarımda  
Okulumun havası.

**Muzaffer BARANOK** <sup>157</sup>

---

<sup>157</sup> Nalan Gören, Zuhale Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.18.

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı kıtadan oluşmakla birlikte; ikinci kıtanın dördüncü dizesi sekiz heceyle yazılmış, diğer kıtalar ise yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - en “ seslerinde tam kafiye; ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - meli “ seslerinde; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - vası “ seslerinde; dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - emektir “ seslerinde zengin kafiye ve birinci ve üçüncü dizelerinin “ - da “ seslerinde tam kafiye; beşinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ yurt için “ kelimelerinde redif, “ - malı “ seslerinde tam kafiye; altıncı kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - vası “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ okul, bilgi, yuva, cahil, emek “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

Noktalama işaretlerinden; üç nokta, ünlem, virgül, nokta ve soru işareti kullanılmıştır. “ okul, hava, yurt, çocuk, kitap, dünya “ somut kelimelere, “ sağlık, bilgi, sevmek, cahil, zarar, emek “ soyut kelimelere, “ demektir, emektir “ sert sessiz benzeşmesine, “ okullar, derslerini, kitaplarını “ çoğul takısı almış kelimelere, “ bilgi, sağlık, zararlı “ kelimeleri türemiş kelimeye, “ güzel yer, her çocuk, yarım adam “ sıfat tamlamalarına, “ bilgi sağlık yuvası, okulumun havası “ isim tamlamalarına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ ben “ kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ benim “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Okullar, toplumu oluşturan bireylerin ortak bilgi ve birikime sahip oldukları kurumlardır. Kurdeleli, önlüklü, çantalı küçükler ana kucağından okul kapılarına yöneliyorlar. Hepsinde merak ve heyecan ve tedirginlik vardır. Genellikle çocuklar, kendilerine yöneltilen kurallardan hoşlanmazlar. Oyunlarını bile kendi kurallarına göre oynamak isterler. Davranışlarının kısıtlanması onları tedirgin edebilir. Bu tedirginliği azaltmakta öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.<sup>158</sup>

Şiirlerin amacı da okulların bilgi ve sevgi yuvası olduğunu, çocukların diliyle anlatmak, okulları ve okumayı sevdirmektir.

---

<sup>158</sup> Ahmet Köklügiller, **Belirli Gün ve Haftalar**, İstanbul, 1999, S.18.

#### 4. 30. ATATÜRK SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### ATATÜRK ÇOCUK OLMUŞ

Fotoğrafta bir çocuk,  
Hem çocuk hem büyük,  
Hem de bizim Atatürk!  
Çocuk olmuş bir anda,  
Sallanıyor salıncakta.

Gece gündüz çalışmış,  
Belli ki yorulmuş.  
Annesinden izin almış,  
Çocuk olmuş bir anda,  
Uçup gitmiş bulutlara.

**Aziz SİVASLIOĞLU** <sup>159</sup>

Şiirde yalın bir di kullanılmıştır. Şiir, beşer dizelik iki bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - k “ seslerinde yarım kafiye vardır. Sanatsız,yalın bir anlatım kullanılmıştır.

Şiir, ilköğretim ikinci sınıf düzeyindedir. Hayat Bilgisi dersinde geçen kelimeleri ve kavramları düzgün söyleyebilmek ve doğru yazabilmek özel amaçlarımız arasında olduğu için; “ Atatürk, gece, gündüz “ kelimeleri kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

Noktalama işaretlerinden nokta, virgül ve ünlem kullanılmıştır. “ Fotoğraf, çocuk, salıncak, çocuk, gece, gündüz, bulut “ somut kelimelere, “ gece - gündüz “ karşıt anlamlı kelimelere, “ fotoğrafta, salıncakta “ sert sessiz benzeşmesine, “ bulutlara “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Atatürk “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılacağına, “ salıncak “ türemiş kelimeye, “ bir çocuk “ sıfat tamlamasına, birinci bölümün üçüncü dizesinde “ bizim “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>159</sup> Osman Coşkun, Memiş Emecen, Mihriban Yurt, Süheyla Dedeoğlu, Serdar Arhan, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.29.

## ATATÜRK

Sen Atatürk'ü tanımazsın çocuğum  
Ne insandı o, ne insandı,  
İzmir'e gelişini görseydin,  
Ne şanlıydı o, ne şanlıydı.

Benzerdi sana, bana  
Bizim gibiydi eli, ayağı  
Ama bir yol baksaydın yüzüne  
İçin sevgiyle dolardı.

Vapura biniyorsak dilediğimizde,  
Sokakta geziyorsak hür,  
İyi bak dört yana,  
Atatürk'ün akli görünür.

**Nahit Ulvi AKGÜN<sup>160</sup>**

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, üç kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - dı “ seslerinde; üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ür “ seslerinde tam kafiye vardır. Sanatsız, bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığının zenginleştirmek için; “ şanlı, vapur, sokak, hür “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin; dizeleri, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; kesme işareti, nokta ve virgül kullanılmıştır. “ İnsan, el, ayak, yüz, vapur, sokak “ somut kelimelere, “ şan, sevgi, hür, akıl “ soyut kelimelere, “ sokakta “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ akli “ kelimesi ünlü düşmesine, “ çocuğum, ayağı, dilediğimizde “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ Atatürk'ü, İzmir'e “ kelimeleri özel isimlerin ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ şanlı, sevgi “ türemiş kelimelere, birinci kıtanın birinci dizesinde “ sen “ kelimesi, ikinci dizesinde ve dördüncü dizesinde “ o “ kelimeleri, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ sana, bana “ ve ikinci dizesinde “ bizim “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>160</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.28.

## ATATÜRK

Şimdi bir deniz varsa,  
Pamuk tarlaları  
Rüzgarlar altında...  
Şimdi bir tren geçiyorsa ovalardan,  
Buğday sarısı güneşte  
Bir kuş uçuyorsa...  
Şimdi bir bayrak dalgalanıyorsa  
Ay yıldızlı...  
Yaşamak seninle güzel  
Sevgili Atatürk.

**Adnan ARDAĞI <sup>161</sup>**

Şiir; on dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, altıncı ve yedinci dizelerinin “ - sa “ seslerinde tam kafiye, altıncı ve yedinci dizelerinin “ - yorsa “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek için “ deniz, pamuk, rüzgar, tren, buğday, güneş, bayrak “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, üç nokta ve nokta kullanılmıştır. “ Deniz, pamuk, tarla, rüzgar, tren, ova, buğday, güneş, kuş, bayrak, ay, yıldız “ somut kelimelere, “ yaşam “ soyut kelimelere, “ güneşte “ sert sessiz benzeşmesine, “ tarlalar, ovalar, rüzgarlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Atatürk “ özel isimlerin kullanımına, “ buğday sarısı, pamuk tarlaları “ isim tamlamalarına, dokuzuncu dizede “ seninle “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>161</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.36.

## ATATÜRK DEYİNCE

Atatürk deyince aklıma  
Çalışmak gelir.

Zorlu savaflara, çetin işlere  
Alışmak gelir.

Kavgaların, öfkelerin üstünde  
Barışmak gelir.

İnsanca, uygarca yaşamak için  
Kendi kendimizle yarışmak gelir.

Özbek İNCEBAYRAKTAR <sup>162</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, ikişer dizelik dört bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ çetin, kavga, öfke, barış, yarış, uygar “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. “ Barış, öfke, uygar, yaşam, akıl “ soyut kelimelere, “ savaş - barış “ karşıt anlamlı kelimelere, “ öfkelerin, üstünde “ sert sessiz benzeşmesine, “ aklıma “ ünlü düşmesine, “ savaflara, işlere, kavgaların, öfkelerin 2 çoğul takısı almış kelimelere, “ Atatürk “ özel isimlerin kullanımına, “ zorlu, uygarca, insanca “ türemiş kelimelere, “ zorlu savaflara, çetin işlere “ sıfat tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>162</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.23.

## ATATÜRK ANADOLU' DA

Atatürk, altında bir doru at;  
Bütün yurdu gezdi.  
Ne Erzincan' ı kaldı ne Afyon' u,  
Dileğince biçim verdi.

O Kurtuluş Savaşı günleri,  
Atatürk memleketin havasında,  
Şenliğinde, öfkesinde;  
Saymakla bitmez emekleri.

Yurdun her bir taşına,  
O hünerli eli değdi.  
Umut verdi yüreğinden halka,  
Hürlüğü öğretti.

**Sabahattin Kudret AKSAL** <sup>163</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, üç kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - di “ seslerinde tam kafiye vardır. İkinci ve üçüncü kıtada ise kafiye yoktur. Sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ yurt, memleket, öfke, emek, hünerli, şenlik, hürlük, halk, umut “ kelimelerinin anlamları kavratılır. İkinci kıtanın dördüncü dizesi ile üçüncü kıtanın üçüncü dizesi devrik cümlelerden oluşmuştur.

---

<sup>163</sup> Hurşit Çanakçı, Semiha Yardımcı, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.32.



Noktalama işaretlerinden; noktalı virgöl, nokta, virgöl ve kesme işareti kullanılmıştır. “ at, yurt, memleket, hava, taş, yürek, halk “ somut kelimelere, “ şenlik, öfke, emek, hüner, umut, hürlük “ soyut kelimelere, “ memleket - yurt “ eş anlamlı kelimelere, “ öfkesinde, öğretti “ sert sessiz benzeşmesine, “ yurdun, dileğince, yüreğinden, hürlüğü, şenliğinde “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ günler, emekler “ çoğul takısı almış kelimelere, “Kurtuluş Savaşı, Erzincan’ı, Afyon’u, Atatürk “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılacağına ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ şenliğinde, hünerli, hürlüğü “ türemiş kelimelere, “ bütün yurdu “ sıfat tamlamasına, “ kurtuluş savaşı günleri, hünerli eli “ isim tamlamalarına, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ o ” ile üçüncü kıtanın ikinci dizesinde “ o “ zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## KUVAYI MİLLİYE

Dağlarda tek

Tek

Ateşler yanıyordu.

Ve yıldızlar öyle ısıltılı, öyle ferahtılar ki

Şayak kalpaklı adam

Nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden

Güzel, rahat günlere inanıyordu

Ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin

Yanında

Birdenbire beş adım sağında onu gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar: “ Üç “, dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.

Yürüdü uçurumun başına kadar,  
Eğildi, durdu.  
Bıraksalar  
İnce uzun bacakları üzerinde yaylanarak ve  
Karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak  
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı.

**Nazım HİKMET**<sup>164</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, yirmi bir dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci ve ikinci dizelerinin “ tek “ kelimelerinde redif, üçüncü ve yedinci dizelerinin “ - anıyordu “ seslerinde zengin kafiye, on beşinci ve yirmi birinci dizelerinin “ - aktı “ seslerinde zengin kafiye, on birinci ve on altıncı dizelerinin “ - ar “ seslerinde tam kafiye, on ikinci ve on dördüncü dizelerinin “ - du “ seslerinde tam kafiye vardır. Sekizinci dizede “ gülen bıyıklarıyla “ kelimelerinde ve on dördüncü dizede “ sarışın bir kurda benziyordu “ kelimelerinde teşhis sanatı vardır. On dokuzuncu, yirminci ve yirmi birinci dizelerde mübalağadan yararlanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ dağ, ateş, ferah, kalpak, mavzer, paşa, uçurum, ova “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Sekizinci dize devrik cümleden oluşmakla birlikte; diğer dizeler kurallı cümle yapısına uygun olarak yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, tırnak işareti, iki nokta ve kesme işareti kullanılmıştır. “ Dağ, ateş, yıldız, kalpak, adam, bıyık, mavzer, paşa, saat, kurt, bacak, ova “ somut kelimelere, “ ferah “ soyut kelimelere, “ Kocatepe “ bileşik isime, “ çakmaktı, karanlıkta, atlayacaktı, bıraksalar, ferahtılar “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ kurda, geleceğini “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ ateşler, yıldızlar, günler, paşalar, gözler, bacaklar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Kocatepe'den, Afyon “ kelimeleri özel isimlerin baş harflerinin büyük yazılıp, kesme işaretiyle ayrılacağına, “ sarışın, karanlıkta “ türemiş kelimelere, “ beş adım, ince uzun bacaklar “ sıfat tamlamasına, “ mavi gözleri, şayak kalpaklı” isim tamlamalarına, on ikinci dizede “ o “ zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>164</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.44.

## ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞI'NDA

Ne bulutlar gitti, ne padişahlardan bir haber geldi.  
Kemal Paşa derler bir yiğit vardı.  
Bu sefer de millet türkülerle Kemal Paşaya haber saldı.

Kemal Paşa, yenilmez yiğit, şanlı komutan.  
Savaşa girer gibi yetiş bize!  
Yetiş bize, çöllerde bile olsun!  
İnanç doldur, güç doldur içimize!

Bin kere yurdumuzu kurtaran!  
Bir görseydin ağlardin halimize!

Kuşun kanadında türküler  
Kemal Paşanın gönlüne vardı,  
Cevabından önce kendi geldi.

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı  
Selam durdu kayığı, çaparı, takası,  
Selam durdu tayfası.

Bir duman tüterdi bu geminin bacasından, bir duman  
Duman değildi bu!  
Memleketin uçup giden kaygılarıydı.

Samsun limanına bu gemiden atılan  
Demir değil!  
Sarılan ana yurda  
Kemal Paşanın kollarıydı.

Selam vererek Anadolu çocuklarına  
Çıkarken yüce komutan  
Karadeniz'in halini görmeliydi.  
Kalkıp ayağa ardı sıra baktı dalgalar

Kalktı takalar,  
İzin verseydi Kemal Paşa  
Ardından gürleyip giderlerdi,  
Erzurum'a kadar.

Bu ne inanç ki, Kemal Paşa  
Atının teri kurumadan  
Sürüp geldin yeni yeni savaşların peşinde.

Bir selam gibi gitti Erzurum'a  
Bin selam gibi geldi Sivas'a, Erzurum'dan.  
Dağlar alçaldı yol vermeye,  
Temizlendi ılıkımından karından.

Analar, bacılar yola döküldü,  
Cephane taşıdı arkasından.  
Irmaklar suyundan faydalattı,  
Ağaçlar duldasından.

Yer gök inledi bir yol daha  
Kurtuluş Savaşı'ndan  
Düşman, koymuş meydanları kaçıyordu.

**Cahit KÜLEBİ**<sup>165</sup>

---

<sup>165</sup> Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkın, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.36-37-38-39.

Şiirin dili ilköğretim beşinci sınıfın anlama düzeyinin üzerindedir. Şiir, on üç bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - dı “ seslerinde tam kafiye; ikinci bölümün birinci ve üçüncü dizelerinin “ - an “ seslerinde tam kafiye ve ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ize “ seslerinde zengin kafiye; beşinci bölümün ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - ası “ seslerinde zengin kafiye; on birinci bölümün ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - dan “ seslerinde zengin kafiye; on ikinci bölümün ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - asından “ seslerinde zengin kafiye vardır. “ Kalkıp ayağa ardı sıra baktı dalgalar, kalktı takalar “ cümlelerinde teşhis sanatı, “ Analar bacılar yollara döküldü “ cümlesinde mecaz-ı mürsel söz sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ padişah, yiğit, millet, türk, şanlı, komutan, çöl, güç, yurt, gemi, kayık, tayfa, memleket, kaygı, liman, yüce, savaş, cephe, ırmak, düşman “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler; devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, ünlem ve kesme işareti kullanılmıştır. “ Yeni yeni “ kelimeleri ikilemelere, “ bulut, millet, çöl, yurt, kuş, kanat, gemi, kayık, baca, duman, liman, demir, çocuk, dalga, taka, at “ somut kelimelere, “ şan, inanç, gönül, kaygı, yüce “ soyut kelimelere, “ memleket – yurt “ eş anlamlı kelimelere, “ gitti, yanaştı, baktı, kalktı, gitti, faydalattı “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ cevabından, kayığı, ardından, yurda, ayağa, kanadında “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ gönlüne “ kelimesi ünlü düşmesine, “ bulutlar, padişahlar, türküler, çöller, kaygılar, kollar, çocuklar, dalgalar, takalar, savaşlar, analar, bacılar, ırmaklar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Kurtuluş Savaşı’nda, Kemal Paşa, Samsun’a, Anadolu, Karadeniz’in, Erzurum’a “ kelimeleri, özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazıldığına ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ şanlı “ türemiş kelimeye, “ bir haber, bir yiğit, bir gemi, bir duman, bu geminin, yüce komutan, yeni yeni savaşların, bir selam, bin selam “ sıfat tamlamalarına, “ şanlı komutan, atının teri “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

## ATATÜRK'LE DOĞUŞ

Ülkemi aydınlatan; medeniyet, hürriyet,  
Atatürk'ten armağan, bizlere Cumhuriyet.  
Çağdaş bir düzen kurdu; milletin hakimiyet  
Arkasında devletler, ardında nice millet.

Burçlardasın Ata'm sen; baştasın, başlardasın.  
En ileri başlardan, ıfık olur doğarsın.

Türk'ü uyandırdı o, millet yaptı yeniden,  
Karanlıktan kurtardı milleti ebediyen.  
Dağlar taşlar dağılsa, dünya olsa yerinden,  
Zerresi zarar görmez, kurduğu eserinden.

Burçlardasın Ata'm sen; baştasın, başlardasın.  
En ileri başlardan, ıfık olur doğarsın.

**Süleyman HAVADAR <sup>166</sup>**

Şiirde; yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, iki kıta ve iki beyitten oluşmakla birlikte; on dörtlü hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci, ikinci, üçüncü dizelerinin “ - iyet “ seslerinde zengin kafiye; ikinci kıtanın birinci ve ikinci dizelerinin “ - en “ seslerinde tam kafiye, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - inden “ seslerinde zengin kafiye; birinci ve ikinci beyitin “ - sın “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım ile yazılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ medeniyet, hürriyet, armağan, cumhuriyet, çağdaş, millet, hakimiyet, zerre, eser “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Şiirin dizeleri, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>166</sup> Nalan Gören, Zuhâl Yener, Aysun İlideniz, Hulusı Sıtkı Aksal, Nuran Sarıöz, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.32.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, noktalı virgül ve kesme işareti kullanılmıştır. “ Armağan, millet, devlet, karanlık, dağ, taş, dünya “ somut kelimelere, “ medeniyet, hürriyet, Cumhuriyet, çağdaş, hakimiyet “ soyut kelimelere, “ Atatürk’ten, baştasın, yaptı, karanlıktan “ kelimeleri, sert sessiz benzeşmesine, “ ardında “ kelimesi ünsüz yumuşamasına,” devletler, dağlar, taşlar, başlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Atatürk’ten, Türk’ü, Ata’m, Cumhuriyet “ kelimeleri, özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp, ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ hürriyet, hakimiyet, karanlık “ türemiş kelimelere, “ çağdaş bir düzen “ sıfat tamlamasına, birinci kıtanın ikinci dizesinde “ bizlere “ kelimesi, birinci beyitin birinci dizesinde “ sen “ kelimesi, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ o “ kelimesi, ikinci beyitin birinci dizesinde “ sen “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

### ÇOCUK VE ATATÜRK

Atatürk’ü yeni öğreniyorum anneciğim,  
Yeni öğreniyorum Atatürk’ü...  
O yalnızca bir isim değil anlıyorum  
Öğrendikçe içimde ne kötülük kalıyor, ne korku...

Atatürk’ü yeni öğreniyorum anneciğim,  
Onun gibi sevmeliyim milleti,  
Onun gibi sevmeliyim yurdu,  
İnsanı da, insanlığı da onun gibi...

Daha iyiye, daha güzele koşmalıyım hep,  
Bu, öğrendiklerimin ilki.  
Anneciğim farkındayım,  
Ben kendi içimde böyle büyüyorum şimdi...

Diyorlar ki bugün ON KASIM,  
Atatürk öldü!  
Yok, anneciğim, yok,  
O bendedir, ben ondayım.

**Coşkun ERTEPINAR**  
**Hacı ANGI<sup>167</sup>**

---

<sup>167</sup> Ayşe Baş, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, İstanbul, 2005, s.30.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - m “ seslerinde yarım kafiye; dördüncü kıtanın birinci ve dördüncü dizelerinin “ - ım “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiir, sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ millet, yurt “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; kesme işareti, virgöl, nokta, üç nokta ve ünlem kullanılmıştır. “ Yurt, insan “ somut kelimelere, “ korku, sevmek, iyi, kötülük “ soyut kelimelere, “ öğrendikçe “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ yurdu, insanlığı, anneciğim “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ Atatürk’ü “ kelimesi özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ kötülük, insanlık, korku “ türemiş kelimelere, “ bir isim “ sıfat tamlamalarına, birinci kıtanın üçüncü dizesinde “ o “ kelimesi, ikinci kıtanın ikinci, üçüncü ve dördüncü dizelerinde “ onun “ kelimeleri, dördüncü kıtanın dördüncü dizesinde “ o, ben “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Ulusal Kurtuluş Savaşımızın başkomutanı ve Cumhuriyetimizin kurucusu M. Kemal ATATÜRK’ ün yurdu ve milleti için yaptıkları ve Atatürk’ e duyulan sevgi ve minnettarlık öğrencilere, şiirlerin diliyle anlatılmaktadır.

Atatürk, yurdumuzda olduğu gibi, dünyada da sevilen ve sayılan bir önderdir. İnsanlığın yetiştirdiği öteki büyük kişiler gibi, onun hakkında pek çok yazılar yazılmış, kitaplar yayınlanmıştır.



#### 4. 31. CUMHURİYET TEMALI ŞİİRLER

##### CUMHURİYET

Biz Kurtuluş Savaşını  
Cumhuriyet için yaptık.  
Tüfek yoktu elimizde,  
Kılıç yoktu belimizde,  
Umutsuz dört yana baktık;  
Gördük Mustafa Kemal'in  
Parlayan altın başını.  
Sopa yaptık meşelerden,  
Kıyılarından, köşelerden  
Baltayı, kazmayı yaptık,  
Belimize kürek taktık.  
Düşmanları süre süre  
Götürdük, denize kaktık.  
Kurtulunca düşmandan yurt,  
Kurtulunca sultandan yurt,  
Kavuştuk özgürlüğe tam,  
Cumhuriyete erdik biz.

**M. Necati ÖNGAY** <sup>168</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, on yedi dizeden oluşmuş ve sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci ve yedinci dizelerin “ - aşını “ seslerinde zengin kafiye, ikinci ve onuncu dizelerinin “ yaptık “ sesleri redif, üçüncü ve dördüncü dizelerinin “ - elimizde “ seslerinde zengin kafiye, beşinci, on birinci ve on üçüncü dizelerinin “ - aktık “ seslerinde zengin kafiye, sekizinci ve dokuzuncu dizelerin “ - şe “ seslerinde tam kafiye, on dördüncü ve on beşinci dizelerin “ yurt “ kelimelerinde redif ve “ - ondan “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatım kullanılmıştır.

---

<sup>168</sup> H. Metin Yıldız, Ayşe Özdemir, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.32.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ Kurtuluş Savaşı, cumhuriyet, tüfek, kılıç, altın, meşe, kıyı, balta, kazma, kürek, köşe, düşman, deniz, yurt, sultan, özgürlük “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, nokta, noktalı virgül, kesme işareti kullanılmıştır. “ Süre süre “ kelimeleri ikilemelere, “ tüfek, kılıç, altın, sopa, meşe, balta, kazma, kürek, deniz, yurt “ somut kelimelere, “ özgürlük, umut “ soyut kelimelere, “yaptık, yoktu, baktık, taktık, kavuştuk “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ özgürlüğe “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ meşeler, kıyılar, köşeler, düşmanlar “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Kurtuluş Savaşını, Mustafa Kemal’i, Cumhuriyet “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, ” umutsuz, özgürlüğe “ türemiş kelimelere, “ Kurtuluş Savaşını, altın başını “ kelimeleri isim tamlamalarına, birinci ve on yedinci dizelerdeki “ biz “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

## CUMHURİYET

Ata'nın çizdiği amaca vardık,  
Bizim istediğimiz cumhuriyettir.  
Korunur hakkımız vatanda artık,  
Bizim desteğimiz cumhuriyettir...

Hiç kimseye değil; Allah'a kuluz,  
Neler imal eder, neler dokuruz,  
Hepimiz çalışır, yazar, okuruz;  
Bizim desteğimiz cumhuriyettir...

Kalbimiz imanlı, güçlü kolumuz,  
Özgürlük içinde Anadolu'muz,  
Cumhuriyet, bizim milli yolumuz,  
Bizim desteğimiz cumhuriyettir...

Tarihte şeref, şan ve Türklük bizim,  
Yurtta bağımsızlık, özgürlük bizim,  
Milli hakimiyet, büyüklük bizim,  
Bizim desteğimiz cumhuriyettir...

Getirdi bizlere medeniyeti,  
Kazandık insani her meziyeti,  
Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti,  
Bizim desteğimiz cumhuriyettir...

**Enver TUNCALP** <sup>169</sup>

---

<sup>169</sup> Müjdat Ataman, Ahmet Kapulu, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.?

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Beş kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıtanın ikinci dizesi on iki heceden oluşmuş, diğer kıtalar ise on birli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ cumhuriyettir “ kelimelerinde redif, birinci ve üçüncü dizelerinin “ - ık “ seslerinde tam kafiye, ikinci kıtanın ikinci ve üçüncü dizelerinin “ okuruz “ seslerinde zengin kafiye ve birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - uz “ seslerinde tam kafiye, üçüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ - olumuz “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ bizim “ kelimelerinde redif ve “ -lük “ seslerinde zengin kafiye, beşinci kıtanın birinci, ikinci ve üçüncü dizelerinin “ iyeti “ seslerinde zengin kafiye vardır. Sanatsız, yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ cumhuriyet, hak, tarih, yurt, vatan, özgürlük, iman, milli, şeref, şan, bağımsızlık, hakimiyet, medeniyet “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, üç nokta, kesme işareti ve noktalı virgöl kullanılmıştır. “ Vatan, kul, kalp, kol “ somut kelimelere, “ Allah, iman, özgürlük, şeref, şan, tarih, bağımsızlık, hakimiyet, medeniyet “ soyut kelimelere, “ yurt - vatan “ eş anlamlı kelimelere, “ cumhuriyettir, hakkımız, tarihte, yurтта “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ çizdiği, amaca, istediğimiz, desteğimiz, kalbimiz “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ Ata’nın, Cumhuriyet, Allah’a, Anadolu’muz, Türklük, Türkiye “ özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp ve ek aldıkları zaman kesme işaretiyle ayrılacağına, “ yazar, okuruz, imanlı, güçlü, özgürlük, Türklük, bağımsızlık, hakimiyet “ türemiş kelimelere, birinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizeleri, ikinci kıtanın dördüncü dizesi, üçüncü kıtanın dördüncü dizesi, dördüncü kıtanın dördüncü dizesi, beşinci kıtanın dördüncü dizesindeki “ bizim “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Cumhuriyet bayramı ülkemizin en büyük bayramıdır. Çünkü bu bayrama çetin bir Kurtuluş Savaşı vererek ulaştık. Cumhuriyet yönetiminde, tüm yurttaşlar, tasada ve sevinçte ortaktır. Cumhuriyeti koruma ve kollama görevinin, öncelikle gençlerimize düştüğünü belirten Atatürk şöyle der:

“ Gençler! Yürekliğimizi güçlendiren ve sürdüren sizsiniz. Siz, almakta olduğunuz eğitim ve bilgiyle insanlığın iyi niteliğinin, yurt sevgisinin, düşünce özgürlüğünün en değerli örneği olacaksınız. Ey yükselen yeni kuşak! Gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; onu yükseltecek ve sürdürecektir sizsiniz! “<sup>170</sup>

---

<sup>170</sup> Ahmet Köklügiller, **Belirli Gün ve Haftalar**, İstanbul, 1999, s.109.

#### 4.32. 19 MAYIS GENÇLİK VE SPOR BAYRAMINI TEMA ALAN ŞİİR

##### 19 MAYIS

Doğdu o gün Samsun'dan,  
Türk'ün eşsiz güneşi.  
Arasalar cihanda,  
Bulunmaz onun eşi.

Ana, baba inlerken,  
“ Vatan gidiyor “ diye.  
Onu o gün Türklere,  
Tanrı verdi hediye

Samsun'u ve Sivas'ı,  
Şimşek gibi dolaştı.  
Türk'ün bu öz evladı,  
Vatanla kucaklaştı.

Bin dokuz yüz on dokuz  
Türk'ün temel taşıdır,  
Onunla ardından gelen  
İstiklal savaşıdır.

İşte Türk gençliğine:  
Sağlam temeldir diye,  
Türk'ün bu şanlı günü  
Bırakıldı hediye!

Dünkü 19 Mayıs:  
Bir istiklal düğünü.  
Bugün 19 Mayıs:  
Gençlik ve spor günü.

**Ramazan Gökalp ARKIN <sup>171</sup>**

---

<sup>171</sup> Fatma Karafılık, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkın, Nesrin Özdem, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.124-125.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı kıtadan oluşmakla birlikte; dördüncü kıta serbest vezin ile diğer kıtalar ise yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - eşi “ seslerinde, ikinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ -diye “ seslerinde, üçüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - laştı “ seslerinde, dördüncü kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - aşıdır “ seslerinde, beşinci kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - diye “ seslerinde, altıncı kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - ünü “ seslerinde zengin kafiye ve birinci ve üçüncü dizelerinin “ 19 Mayıs “ kelimelerinde redif vardır. Birinci kıtanın ikinci dizesinin “ Türk’ün eşsiz güneşi “ cümlesinde ve üçüncü kıtanın ikinci dizesinin “ Şimşek gibi dolaştı “ cümlesinde teşbih sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ Tanrı, cihan, vatan, hediye, şimşek, evlat, öz, sağlam, şanlı, spor “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgül, kesme işareti, tırnak işareti, iki nokta ve ünlem kullanılmıştır. “ Vatan, hediye, şimşek “ somut kelimelere, “ Tanrı “ soyut kelimelere, “ eşsiz, dolaştı, kucaklaştı “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ evladı, gençliğine, ardından” kelimeleri ünsüz yumuşamasına, Türk’ün, Samsun’dan, Sivas’ı “ kelimeleri özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp, kesme işaretiyle ayrılacağına, “ eşsiz, şanlı “ türemiş kelimelere, “ öz evladı “ sıfat tamlamasına, “ şanlı günü, istiklal düğünü, spor günü “ isim tamlamalarına, birinci kıtanın dördüncü dizesi, ikinci kıtanın üçüncü dizesi, dördüncü kıtanın üçüncü dizesinde “ onun “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

19 Mayıs, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk sayfasıdır. Çünkü Kurtuluş Savaşımızın ve Cumhuriyetimizin önderi Atatürk, savaşı o gün başlattı. 19 Mayıs, kökleri tarihin çok eski çağlarına uzanan Türk ulusunun gençleşmesinin simgesidir. Be nedenledir ki, bu günü, ulu önderimizi anma, gençlik ve spor bayramı olarak kutluyoruz. Atatürk’ün yeni nesillere emanet ettiği yurdumuzu korumak ve kollamak yetiştireceğimiz bilinçli ve bilgili bireylerle olacaktır. Şiirin amacı, 19 Mayısın ulusumuz için önemini öğrencilere kavratmaktır.

#### 4. 33. ÖĞRETMEN SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### ÖĞRETMENİM

Öğretmenim canım benim, canım benim,  
Seni ben pek çok, pek çok severim.  
Sen bir ana, sen bir baba,  
Her şey oldun artık bana.  
Okut, öğret ve nihayet,  
Yurda yararlı bir insan et.

**Rakım ÇALAPALA** <sup>172</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci ve ikinci dizelerin “ - im “ seslerinde, beşinci ve altıncı dizelerin “ - et “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Noktalama işaretlerinden; nokta ve virgül kullanılmıştır. “ Yurda “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ yararlı “ türemiş kelimeye, birinci dizede “ benim “ kelimesi, ikinci dizede “ senin “ kelimesi, üçüncü dizede “ sen “ kelimesi, dördüncü dizede “ bana “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>172</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.117.

## ÇİZ ÖĞRETMENİM

Al, işte boyalarım  
Bir resim yap bana,  
Kağıdı kocaman olsun...  
Bir manzara çiz Anadolu'dan  
Şöyle güzel bir manzara  
Seyrine doyum olmasın...  
Dünyamı karartan  
Kara bulutları çizme sakın!  
Önce, güneşi yap  
En üst köşeye;  
Aydınlatıcı olsun,  
Sıcaklık versin gönüllere...

Ön planda  
Bir çoban görünsün;  
Yaslamış sırtını  
Ulu bir çınar ağacına.  
Kavalını da ver eline  
Yanık yanık çalsın  
Bizim türkülerden...  
Çingiraklı,  
Kınalı koyunları,  
Kuzuları da yap tabi.

Gönüllerde sevgiyi yeşerten  
Çimenleri de boya.  
Sümbülleri, nergisleri de çiz  
Körpe çocuklar misali...



Bin dere aksın yan taraftan  
Beyaz köpüklü,  
Suları serinletici olsun  
Yeşertsin tohumları...

Sonra;  
Uzaklarda görünen  
Bir köy olsun,  
Bizim köyümüz.  
Evleri görünsün; kerpiçten.  
Okulunu da çiz;  
Bacası ak tüten...  
Ve  
Bir yol çiz  
Arkadaki dağların ta yücesine,  
Aydınlık olsun...

Eline sağlık öğretmenim,  
Ne kadar da güzel oldu!...  
Olmasaydı bu çizgiler,  
Boş kağıt neye yarardı!...  
Ya ben;  
Ya bendeki çizgilerin öğretmenim;  
Bir kağıda,  
Bir kendime bakıyorum.  
Başkalarını bilmem ama,  
Dünyanın en büyük sanatkarı  
İnan sensin...

**Hüseyin KULAKSIZ<sup>173</sup>**

---

<sup>173</sup> Müjdat Ataman, Ahmet Kapulu, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.11-12.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı bölümden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Birinci bölümün; üçüncü ve on birinci dizelerinin “ olsun “ seslerinde redif, altıncı ve sekizinci dizelerinin “ - ın “ seslerinde tam kafiye, ikinci bölümün; ikinci, altıncı ve yedinci dizelerinin “ - n “ seslerinde yarım kafiye, dördüncü bölümün; birinci ve üçüncü dizelerinin “ - n “ seslerinde yarım kafiye, beşinci bölümün; ikinci ve yedinci dizelerinin “ - en “ seslerinde tam kafiye, üçüncü ve on birinci dizelerinin “ olsun “ kelimelerinde redif, altıncı ve dokuzuncu dizelerinin “ çiz “ kelimelerinde redif vardır. Sanatsız ve yalın bir anlatım kullanılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için; “ kaval, türkü, sümbül, nergis, körpe, sanatkar, yüce, sağlık, aydınlık “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmuştur.

Noktalama işaretlerinden; virgöl, nokta, noktalı virgöl, üç nokta ve ünlem kullanılmıştır. “ Yanık yanık “ kelimeleri ikilemelere, “ boya, resim, kağıt, bulut, güneş, dünya, çınar, ağaç, kaval, koyun, kuzu, çimen, sümbül, nergis, çocuk, dere, tohum, köy, ev, okul, baca, yol, dağ “ somut kelimelere, “ gönül, sevgi, yüce “ soyut kelimelere, “ işte, üst, aksın, taraftan, yeşertsin, kerpiçten “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ kağıdı, ağacına “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ seyrine “ kelimesi ünlü düşmesine, “ çocuklar, boyalar, bulutlar, gönüller, türküler, koyunlar, kuzular, çimenler, sümbüller, nergisler, sular, uzaklar, evler, dağlar, çizgiler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ Anadolu’dan “özel isimlerin baş harflerinin büyük harfle yazılıp, kesme işaretiyle ayrılacağına, “ aydınlatıcı, sıcaklık, çingiraklı, kınalı, serinletici, sanatkarı, aydınlık, sevgiyi, köpüklü “ kelimeleri türemiş kelimeye, “ kara bulutları, ulu bir çınar, körpe çocuklar, boş kağıt, bir çoban, bin dere, beyaz köpüklü, bir köy “ kelimelere sıfat tamlamalarına, “ kınalı koyunları “ kelimeleri isim tamlamalarına, üçüncü kıtanın yedinci dizesi, beşinci kıtanın dördüncü dizesinde “ bizim “ kelimeleri zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Öğretmen öğrenci ilişkilerinde sevgi esastır. Sevgi kelimesi öğretmenle özdeşleşmiştir. Öğretmen anılınca akla sevgi, bilgi ve özveri gelir. Öğretmen sevgiyi çocuklara anlatarak değil, bizzat sevgiyi yaşayarak, onlara karşı sevgisini göstererek kavratılabilir. Tüm meslekler arasında en şerefli ve kutsal olanı öğretmenliktir. Çünkü bütün meslek dalındaki insanları öğretmenler yetiştirir. “ Çiz Öğretmenim “ şiirinde öğretmen, çocukların yaşamının vazgeçilmez bir kurtarıcısı ve bilgi dağıtan bir pınar olarak dile getirilmiştir. Öğretmenlik mesleğinin bir sanat işi olduğu vurgulanmıştır. Çocukların yüreklerinde öğretmenleri; su, hava, aş ve güneş kadar değerlidir.

#### 4. 34. TATİL HEYECANINI TEMA ALAN ŞİİRLER

##### KARNE

Zil çaldı,  
Okul bitti,  
Paydos.  
Hoşça kal kuş yuvası okulum.  
Hoşça kal sevgili öğretmenim.  
Arkadaşlar hoşça kalın!  
Çiçek götüreceğim eve bir kucak.  
Çantamı açınca görecek annem.  
En güzel çiçeklerle dolu karnem.

**Aziz KARADENİZ**<sup>174</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dokuz dizeden oluşmakla birlikte; serbest vezin ile yazılmıştır. Sekizinci ve dokuzuncu dizelerinin “ - nem “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü ve beşinci dizelerinin “ - m “ seslerinde yarım kafiye vardır. Dördüncü dizenin “ Hoşça kal kuş yuvası okulum “ cümlesinde, dokuzuncu dizenin “ En güzel çiçeklerle dolu karnem “ cümlesinde teşbih sanatı vardır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ paydos, yuva, arkadaş, çiçek, kucak, karne “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgöl ve ünlem kullanılmıştır. “ Zil, okul, kuş, arkadaş, çiçek, ev, çanta, karne “ somut kelimelere, “ bitti, hoşça “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ götüreceğim “ kelimesi, ünsüz yumuşamasına, “ arkadaşlar, çiçekler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ sevgili “ türemiş kelimeye, “ kuş yuvası “ kelimesi isim tamlamasına, “ en güzel çiçekler “ sıfat tamlamasına örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>174</sup> Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.135.

## NELER GELİR İÇİMDEN

Tatilim yaklaşınca,  
Hava sıklaşınca,  
Kuş gibi kanatlanıp  
Uçmak gelir içimden...

Yemyeşil çayırarda,  
Kırlarda, bayırlarda,  
Sevinçten takla atıp  
Koşmak gelir içimden...

Tarlalara serpiyen,  
Renk renk açılıp gülen,  
Çiçeklerden bir demet  
Yapmak gelir içimden...

Yemiş yüklü dallardan,  
Allanmış kirazlardan,  
Avuç avuç toplayıp  
Yemek gelir içimden.

Ilık mavi sulara,  
Köpüklü dalgalara,  
Balıklama atlayıp  
Dalmak gelir içimden...

Söğüdün gölgesinde,  
Çimenlerin üstünde,  
Şöyle rahat uzanıp  
Yatmak gelir içimden.

**Memduha ÖZYÜREK<sup>175</sup>**

---

<sup>175</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.91.

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, altı kıtadan oluşmakla birlikte; birinci kıta serbest vezin ile diğer kıtalar ise yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ - laşınca “ seslerinde, ikinci kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ - ayır “ seslerinde zengin kafiye, üçüncü kıtanın; birinci, ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - en “ seslerinde tam kafiye, altıncı kıtanın; birinci ve ikinci dizelerinin “ - nde “ seslerinde zengin kafiye vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ tatil, çayır, kır, bayır, sevinç, tarla, demet, söğüt “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, üç nokta ve nokta kullanılmıştır. “ Renk renk, avuç avuç “ kelimeleri ikilemelere, “ hava, kuş, çayır, kır, bayır, tarla, çiçek, yemiş, dal, su, dalga, söğüt, gölge, çimen “ somut kelimelere, “ sevinç “ soyut kelimelere, “ üstünde, sevinçten “ kelimeleri sert sessiz benzeşmesine, “ söğüdün “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ çayırlar, kırlar, bayırlar, tarlalar, çiçekler, dallar, kirazlar, sular, dalgalar, çimenler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ sevinç, gülen, köpüklü, çimen “ türemiş kelimelere, “ ılık mavi sular, yemyeşil çayırlar “ sıfat tamlamalarına, “ köpüklü dalgalar “ isim tamlamalarına örnek oluşturmaktadır.

Okulun açıldığı ilk gün ve karne alacakları gün duyulan heyecan, özellikle ilköğretim birinci kademe öğrencileri için büyük bir coşku, biraz kaygı, kısacası bilinmezliğin getirdiği duyguların tümüdür. İlköğretim yıllarında çocukların yaşadıkları küçük başarısızlıklar bile benlik algısını zedelemektedir. Bu nedenledir ki, çocuklara başarılı olma fırsatı tanınmalı, onlara başarı tattırılmalıdır.

#### 4. 35. KİTAP SEVGİSİNİ TEMA ALAN ŞİİRLER

##### KİTABIM

Kitap, en iyi arkadaş;  
Bana, neyi sorsam söyler.  
Ne anlatsa en sonunda,  
Çalış, iyi, doğru ol, der.

Geceleri uyumaz o,  
Beni kaldırır erkenden,  
Okulum kadar güzeldir,  
Kitabı çok severim ben.

**Fazıl Hüsnü DAĞLARCA** <sup>176</sup>

Şiirde yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, iki kıtadan oluşmakla birlikte; sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - er “ seslerinde, ikinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - en “ seslerinde tam kafiye vardır. Şiirin dizelerinde teşhis sanatı kullanılmakla birlikte; yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ kitap, arkadaş “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler devrik cümlelerden oluşmaktadır.

Noktalama işaretlerinden; virgül, noktalı virgül ve nokta kullanılmıştır. “ Kitap, arkadaş, gece, okul “ somut kelimelere, “ anlatsa “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ kitabı “ kelimesi ünsüz yumuşamasına, “ geceler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ en iyi arkadaş “ sıfat tamlamasına, ikinci kıtanın birinci dizesinde “ o “ kelimesi zamire örnek oluşturmaktadır.

---

<sup>176</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.93.

## BİLİNER BİLMECE

Çalışkan çocukların  
Bir gün düşmez elinden.  
Genç, ihtiyar zevk duyar;  
Onun tatlı dilinden...

Oturduğun köşede  
Dünyaları gezersin.  
Birçok şeyin sırrını  
Gözlerinle çözersin...

Parmağınla tutarsın,  
Çevirirsin yaprağı.  
Yazı ve şiirinde  
Kokar vatan toprağı...

Belli oldu bilmecem,  
Benim artık sözüm yok.  
Elinizde duruyor;  
Aramaya gerek yok...

**İsmail Hakkı TALAS** <sup>177</sup>

Şiirde, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiir, dört kıtadan oluşmakla birlikte; yedili hece vezni ile yazılmıştır. Birinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - inden “ seslerinde, ikinci kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - zersin “ seslerinde, üçüncü kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ - rağı “ seslerinde zengin kafiye, dördüncü kıtanın; ikinci ve dördüncü dizelerinin “ yok “ seslerinde redif vardır. Şiir, sanatsız ve yalın bir anlatımla yazılmıştır.

Öğrencilerin, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek için “ yazı, şiir, vatan, bilmece, dünya, zevk, genç, ihtiyar “ kelimelerinin anlamları kavratılır. Dizeler, devrik cümlelerden oluşmaktadır.

---

<sup>177</sup> Ahmet Kapulu, Aliyar Karaca, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, Ankara, 2005, s.86.

Noktalama işaretlerinden; nokta, virgöl, noktalı virgöl ve üç nokta kullanılmıştır. “ Çocuk, genç, ihtiyar, göz, parmak, yazı, şiir, vatan, toprak, el “ somut kelimelere, “ sır “ soyut kelimeye, “ genç - ihtiyar “ karşıt anlamlı kelimelere, “ çalışkan “ kelimesi sert sessiz benzeşmesine, “ parmağınla, toprağı, yaprağı, oturduğun “ kelimeleri ünsüz yumuşamasına, “ çocuklar, gözler “ çoğul takısı almış kelimelere, “ çalışkan, düşmez, tatlı “ türemiş kelimelere, “ çalışkan çocukların, vatan toprağı “ kelimeleri isim tamlamasına, birinci kıtanın dördüncü dizesinde “ onun “ kelimesi, dördüncü kıtanın ikinci dizesinde “ benim “ kelimesi zamirlere örnek oluşturmaktadır.

Çocuk yaşta kazanılan okuma becerisi, okuma alışkanlığını elde etmek için atılmış bir adımdır. Bu yetenek ilköğretimde ortaya çıkar ve gelişir. Çocuğı kitap okumaya alıştırmak, zevkli olduğı kadar zor bir iştir. Fakat bu zorluğı yenmek gerekir. Her kitabın içinde çeşit çeşit dünyalar vardır. bu dünyaları çocuklara keşfettirmek gerekir. Kitap ile, bugünkü yazılı kültürün yaşaması, çeşitlerinin zenginleştirilmesi kadar bireylerin zenginleştirilmesi de söz konusudur. Bu nedenle olabildiğince erken yaşta okuma alışkanlığının kazandırılması gerekir. Sağlıklı, zengin kişilikli, gelişmiş bir çocuk yetiştirmenin ve topluma iyi birey kazandırmanın en önemli gereklerinden birisi okuma alışkanlığıdır.<sup>178</sup> Şiirlerde de kitap sevgisi çocuklara şiirsel bir dille anlatılmıştır.

---

<sup>178</sup> Abide Güngör, **Öğretmen Dünyası**, Ankara, 2001, s.17.



## SONUÇ VE ÖNERİLER

Edebiyat, yeni kuşakları besler. Çocukların hayallerindeki renkli çiçek bahçelerinin açmasını, yetişmesini, çoğalmasını sağlar. Edebiyat, çocukluğu çocuklar edebiyatı süslemeye devam ettikçe edebiyatın öncelikli hedefine ulaşılmış olacaktır. Çocuk edebiyatında daha çok eğitici ve öğretici yön ağır basmaktadır. Sağlam bir dil beğenisi ve bilinci kazandırmak, çocukların dünyaya umutla ve gerçekçi bir gözle bakabilmelerini sağlamak, onlara insancıl değerleri çeşitli yollarla öğretmek, çocuk edebiyatının ana amaçları arasındadır.

İlerideki kişiliğimizin, insanlığımızın çatısı, tümüyle çocukluğumuzda kurulur. Her baktığımız çocuk yüzünde, bakışında, eskilerden kalma bir şeyler anımsarız. Çocukluğumuz, sıkıldığımızda sığınacağımız bir sığınaktır belki de... Dışarıdan gelecek saldırılara karşı o zamanlarda olduğu gibi savunmasız kalmazdır çocukluk. Kapımızı her zaman açık bırakmalıyız çocukluğumuza. Çocukluğumuz, kimi zaman şiirlerde çıkar karşımıza. Çocukluğumuz; soldurulmuş kimi zaman da öldürülmüş çiçeklerle dolu olsa da, onu, çocuk edebiyatının o gizemli büyüünde canlandırabiliriz. Ancak edebiyatla; çocukluk yaşantılarımızı, yaşamımızın içine alabiliriz.

Her geçen gün edindiği tecrübelerinin ve gözlemlerinin desteği ile çevresindeki ilişkileri arttırmaya ve böylece çevresini genişletmeye çalışan çocuk, gün geçtikçe yeni şeyler öğrenir. Aktaracağımız bilgilerin, çocuğun ilgi alanı içine girebilmesi için onun seviyesine, gelişim düzeyine hitap etmeli ve duygusal cazibe gücünün olması gerekir.

Çocukların gelişim dönemlerine göre özellikleri vardır. Çocukluk döneminin özelliklerine ve çocukların ilgilerine göre hareket etmeliyiz. Çocukların, düş dünyalarına ve ilgilerine göre eğitim olanaklarını sağlamalıyız.

Sağlam bir dil beğenisi ve bilinci kazandırmak, çocukların dünyaya umutla ve gerçekçi bir gözle bakabilmelerini sağlamak, onlara insancıl değerleri çeşitli yollarla öğretmek, eğitimciler olarak ana amacımız olmalıdır.

Bir toplumu aydınlığa götüren en önemli şeyler sanat ve kültürdür. Edebiyatın bir türü olan şiirlerle, kültürümüzü öğrencilere aktarıp, kültürümüzün aydınlığı ile çocuklarımızı zenginleştirebiliriz.

Çocuklar için seçtiğimiz şiirlerde aile, yurt, doğa ve yaşama sevgisi, özverinin ve dayanışmanın önemi, vatan ve bayrak sevgisi, çalışkanlık ve görev duygusu gibi temalara yer verilir. Şiirler seçilirken, çocuğun hem ulusal düzeyde hem de kültürel düzeyde bir kişilik kazanması gerektiği, gerçeği unutulmamalıdır. Şiirlerle eğitimin, çocuğun üzerinde bir etki bırakabilmesi için, çocuğun yaşantılarına uygun olması gerektiği düşünülmelidir. Şiirde anlatılanlar çocuğun yaşantısına uzak kalırsa, çocuklar ilgisiz kalacaktır. Kısacası şiirlerde, çocuklar kendi yaşantılarından bir şeyler bulmalı, kendileri de şiirlerde anlatılanları yaşamalıdır.

Hiçbir insan tek başına bir kültürü oluşturamaz. Kültürümüzü çocuklarımıza anlatmalı ve yaşatmalıyız. Öğretmenler halk kültürünü çocuklara aktararak, geleceğe taşımalıdır. Kin ve nefretle kirletilmiş dünyadaki sert havayı ancak; şiirlerin sevgi atmosferini çocuklarımıza yaşatarak, biz eğitimciler yumuşatabiliriz. Halk kültürün tanıyan, insanlara sevgi ve saygı duyan, doğayı ve yurdunu seven bireyler yetiştirmek öncelikli gayemiz olmalıdır.

Şiirler yoluyla; sevgi, barış ve kardeşlik duygularını, kültürel bütünleşmeyi ve aynı topraklarda yaşadığımız insanlarımızla, aynı duyguları paylaşmayı öğretiriz. Bu ülke bizim, çocukları bu ülkenin kültürüyle tanıştırmak, ana sevgisini, Atatürk sevgisini, bayrak sevgisini, yurt sevgisini, kardeşlik duygularını aşılamamız gerekir. En çok kültürümüze sahip çıkmamız gereken; sevginin, kardeşlik duygularını aşılmasına ihtiyaç duyulan bir dönemdeyiz. Bu nedenle; iyi bir eğitici olarak çocukların hayallerini, sevgilerini, hasretlerini, umutlarını, ülkemizin kültürünü ve güzelliklerini, çocukların yüreklerinde yaşatmaya çalışmalıyız.

## KAYNAKLAR

- ATAMAN Müjdat, KAPULU Ahmet, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Koza Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.
- AYHAN Halis, **Eğitim Bilimlerine Giriş**, 25. Dizi, Şule Yayınları, İstanbul, Eylül, 1995.
- BAŞ Ayşe, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Kök Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.
- BAŞARAN Ethem İbrahim, **Türkiye Eğitim Sistemi**, 3. Baskı, İstanbul, Ocak, 1996.
- BANARLI Sami Nihad, **Türkçenin Sırları**, 18. Baskı, Özal Matbaası, Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, İstanbul, Ekim, 2002.
- COŞKUN Osman, EMECEN Memiş, YURT Mihriban, DEDEOĞLU Süheyla, ARHAN Serdar, **İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, Eylül, 2005.
- ÇANAKÇI Hurşit, YARDIMCI Semiha, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, Eylül, 2005.
- ÇINAROĞLU Ayla, **Öğretmen Dünyası**, Sayı 237, Eğit Der Yayınları, Ankara, Eylül, 1999.
- ÇİÇEK Tacim, **Öğretmen Dünyası**, Sayı 237, Eğit Der Yayınları, Ankara, Eylül, 1998.
- DÖNMEZER İbrahim, **Ailede İletişim Ve Etkileşim**, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, İstanbul, Kasım, 1999.
- ERCAN Rahmi Ahmet, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?**, 3. Baskı, Beyaz Yayınları, Ankara, Ekim, 2000.
- EROL Abdullah, BİNGÖL Özger Melek, YALÇIN Ç. Sibel, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.
- GÖREN Nalan, YENER Zuhale, İLDENİZ Aysun, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.
- GÜLERYÜZ Hasan, **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Mart, 2006.
- GÜNGÖR Abide, **Öğretmen Dünyası**, 1. Baskı, Eğit Der Yayınları, Ankara, Kasım, 2001.

GÜZELKÜÇÜK Hicran, **Çocuklar Nasıl Öğrenir?** , 2. Baskı, Şule Yayınları, İstanbul, Eylül, 2002.

KAPULU Ahmet, KARACA Aliyar, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Koza Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.

KARACA Şeref, **Öğretmen Dünyası**, Eğit Der Yayınları, Ankara, Ocak, 2002.

KARAFİLİK Fatma, DEĞİRMENCİ Gülcan, **İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Özgün Matbaacılık, Harf Yayınları, Ankara, Eylül, 2005.

KAVCAR Cahit, **Edebiyat Ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 119, Ankara, Eylül, 1982.

KIBRIS İbrahim, **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**, 2. Baskı, Eylül Yayınevi, İstanbul, Ekim, 2000.

KÖKLÜGİLLER Ahmet, **Belirli Gün Ve Haftalar**, 2. Baskı, İstanbul, Kasım, 1999.

KÖROĞLU Hüseyin, **Türk Dili Ve Edebiyatı**, 1.Baskı, Sebaat Matbaa, Konya, Ekim, 2000.

ÖNDER Şermin, **Öğretmen Dünyası**, Sayı 264, Ankara, Aralık, 2001.

ÖZGÜ Halis, **Eğitim Ve Öğretim Meselesi**, Bilge Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, Kasım, 1999.

SÖNMEZ Veysel, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül, 2000.

SÖNMEZ Veysel, **Sevgi Eğitimi**, 2. Baskı, Adam Yayınları, Ankara, Eylül, 1990.

ŞİRİN Ruhi Mustafa, **Çocuk Edebiyatı**, 2. Baskı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, Ekim, 2000.

TAŞDEMİR Kadriye, ÖZAYKUT Songül, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, Eylül, 2005.

TİTİT M. Tınaz, **Ezbersiz Eğitim Yol Haritası**, 1. Baskı, Beyaz Yayınları, Ankara, Ekim, 1999.

TORTOP Ramazan, TORTOP Muhterem, YILDIRIM Necati, GÜLTEKİN Fatih, **İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Top Yayınları, Prizma Matbaacılık, İzmir, Eylül, 2005.

TURAN Ramazan, **Eğitimin Sorunlarına Eğitimci Bir Bakış**, 1. Baskı, Eğitim Yayınları, Ankara, Mayıs, 2003.

TÜR Gülseren, TURLA Ayşe, **Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı Ve Kitap**, 1. Baskı, İstanbul, Eylül, 1999.

VAROL Ramazan, **Çocuklarımıza Neyi Ne Zaman, Nasıl Öğretelim?** , 3. Baskı, Bilge Yayınevi, İstanbul, Ekim, 2002.

VURAL Mehmet, **İlköğretim Okul Programı**, 1. Baskı, Yakutiye Yayınları, Erzurum, Eylül, 2003.

YALÇIN Alemdar, AYTAŞ Gıyasettin, **Çocuk Edebiyatı**, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, Kasım, 2002.

YAVUZ Kerim, **Çocuğun Dünyası Ve Gelişme**, 1. Baskı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, Eylül, 1998.

YILDIRIM Janet Sibel, YILDIZ Veysel, DEMİR Nihat, **İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Kök Yayınları, Özgün Matbaacılık, Ankara, Eylül, 2005.

YILDIZ H. Metin, ÖZDEMİR Ayşe, **İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı**, 1. Baskı, Kök Yayınları, Özgün Matbaacılık, Ankara, Eylül, 2005.

## TEZ ÖZETİ

Eğitim, bir süreçtir. Bireylerin kişiliğini, hayat felsefesini ve yaşama bakış açısını değiştirir. Eğitimin işlevi, topluma uyum sağlayan bireyler yetiştirmek ve kültürel değerlerimizi koruyarak yarınlarımızı güvence altına almaktır. Bu değerleri kazandırırken, eğitimin işlevlerinin yapıldığı okula ihtiyacımız vardır. Okul, çocuğun gelecekte sağlıklı, başarılı ve mutlu olması için uygun ortamı hazırlar.

Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun doğal ihtiyaçlarının yanında bir takım ruhsal ihtiyaçları da vardır. Bu ihtiyaçları karşılamada çocuk yazınlarının önemi büyüktür. Çocuk Edebiyatı, “ En iyi arkadaş kitaptır “ ilkesinden yola çıkarak, kitabın bilgi edinme aracı olduğunu çocuklara sezdirir.

Çocuk şiiri de çocuk edebiyatının en incelikli türüdür. Çocuklar için yazılan şiirler, onların hayal dünyalarına hitap etmelidir. Şiirin biçiminden önce temanın çocuğa uygun olması gerekmektedir. Çocuklara yönelik yazılan şiirlerde anlatım yalın olmalıdır. Çocuklar; zekaları ve hayal güçleri ile yetişkinlerden ayrılırlar. Bu nedenle; şiirlerle çocuğu derse karşı teşvik edip, hayal güçlerini harekete geçirebiliriz. Hayal dünyaları yetişkinlere göre daha renkli olduğu için, karmaşık konuları öğretirken şiirlerden yararlanırız.

Şiirleri çocuk dünyasının izlerini taşıyacak şekilde seçersek, öğrenilenlerin hatırdaki tutulması kolaylaşır. Şiirleri seçerken dikkat etmemiz gereken nokta; çocuğun yaşına ve bilgi düzeyine uygun olmasıdır.

**Education is a process, it changes people's personality, philosophy of their life and their point of view to life. The function of education is, to train people who adapt to society by keeping our cultural values. While getting these values, we need a school in which is done function of education. School prepares a suitable environment for child to be happy and healthy in the future. A child who shows a normal development and grown has some psychological needs in addition to natural needs. For meeting these needs, importance of child's literature is great. Literature of child senses that the book is a means to children by starting out from a principle that the best friend is book. Poem of child is the most detailed product of literature of child.**

**The poems which is written for children should address to their imagine world . The main idea should be suitable for children before shape of poem. The expression should be plain at poems which are written for children. Children are different from adults with their intelligence and their imagination. For this reason, we can encourage them to wards lesson and we can active their imagination. Since their imagine world is colourful as to adults, we can benefit poems while teaching in order to carry from at child's world, it can be easy to remember learnings, the point that we should pay attention while choosing poems is suitable for age and knowledge of child.**